

éra komiksu

Céline opět v Čechách
výstava Milady Marešové v Brně
Šumava Josefa Váchala
katolická církev a restituce
vyhlášení kulturních dnů neklidu

Ven z bubliny! Nové komiksové časy v Česku

Výší nákladů se současné komikové publikace nemohou zdaleka rovnat někdejšímu sešitům Rychlých šípů nebo speciálům časopisu ABC, ve většině ostatních parametrů je to ale mnohem lepší. Jaká díla přejímáme? Jaká sami vydáváme?

TOMÁŠ PROKÚPEK

Nikdy dřív neměla česká komiksová scéna tak těsný kontakt s aktuálním děním v zahraničí. Alba v původních jazycích jsou mnohem dostupnější a do češtiny byla přeložena řada špičkových děl. U některých žánrů lze dokonce zrekonstruovat jejich nedávný vývoj ve světě.

Padoucnice, Persepolis a ti druzí

Ideální příklad představuje autobiografický komiks. Dvoudílný *Maus* (anglicky 1986 a 1991, česky 1997, 1998) jednoho z čelných představitelů amerického undergroundu Arta Spiegelmana nezpochybnitelně inspiroval tvorbu francouzského uskupení l'Association. Do šestice zakladatelů skupiny patřil i David B., jehož stěžejní šestidílná kniha *Padoucnice* (francouzsky 1996–2003, česky 2000–07) líčí autorovo dospívání ve stínu choroby staršího bratra. Nový koncept, se kterým přišlo l'Association, byl natolik úspěšný, že se brzy stal jedním z hlavních proudů

současné frankofonní scény. Íránsko-francouzská autorka Marjane Satrapiová, která vytvořila opus *Persepolis* (francouzsky 2000–03, česky 2006–07) o životě v Bagdádu zmíněném politickými otřesy, je přímou žačkou Davida B. A z téže živné půdy vyrostlo i album *Modré pilulky* (francouzsky 2001, česky 2008) švýcarského kreslíře Frederika Peeterse, popisující jeho vztah k HIV pozitivní dívce. V tomto momentu se inspirace znovu přelila přes oceán, kde Peetersův americký stážista Craig Thompson vydal křehký kreslený příběh *Pod dekou* (anglicky 2003, česky 2005) o svém prvním milostném vzplanutí. A jako jeden z posledních příspěvků k žánru lze vnímat příběh Čechoameričana Petra Síse *Zed – Jak jsem vyrůstal za železnou oponou* (anglicky 2007, česky 2007).

Na českém trhu jsou zastoupeny i jiné žánry – kromě další náročnější produkce (zmiňme alespoň *Jimmyho Corrigana, nejchytřejšího kluka na světě* od Chrise Warea) je tu

i kvalitní mainstream, jemuž přinejmenším z českého úhlu pohledu vévodí (a často ho překračuje) Alan Moore – autor děl *Z pekla, Strážci, Liga výjimečných* nebo *V jako vendeta*. Z frankofonního světa je v tomto kontextu nutno vyzvednout alespoň dvojici Lewis Trondheim a Joann Sfar, která společně (*Donžon*) i odděleně (*Jen čtvrt vteřiny na život; Rabínův kocour*) útočí na bránice i mozky domácích čtenářů.

Domácí scéna ve formátu A4

Až do šedesátých let existoval v Československu komiks prakticky jen v podobě časopiseckých seriálů na pokračování a následně sebraných sešitů. Po roce 1989 začaly ve větší míře vznikat delší příběhy určené rovnou k soubornému vydání, teprve v poslední době (po období antologií krátkých komiksových povídek) ale vykristlizovaly dva základní výrazné typy domácí komiksové publikace.

Dokončení na s. 18

obsah téma čísla: éra komiksu

- 1 **Ven z bubliny! Nové komiksové časy v Česku /**
 Tomáš Prokůpek
- 9 **Injekce. K čemu je komiks platný divadlu /**
 Petr Vodička
- 16 **Jiný způsob sebevyjádření / anketa**
- 18 **Někdo to rád online / depeše Tomáše**
 Hibi Matějčka
- 19 **Před bouřkou / Lucie Lomová**
- 19 **Stvoření příběhu / Miloš Mazal**
- 26 **Ukradený / TOY_BOX**
- 27 **Camille Claudel / Františka Lachmanová**
- 27 **Ibrahim Ferrer / Maria Makeeva**

komentář

- 5 **Za církev chudou. K církevním restitucím trochu jinak /**
 Ivan O. Štampach

báseň

- 5 **Dětek / Walter Schamoni**

literatura

- 6 **Nesmírný demoliční podnik. Céline opět v Čechách /**
 Alice Stašková
- 7 **Bláznivá příbuzná. Eseje a příběhy Rosy Monterové /**
 Jiří Holub
- 7 **Píseň třesoucích se kostí. Tomáš Weiss debutuje**
 Orchestrem kostitřase / Štěpán Syrovátka

výtvarné umění

- 8 **Pozorovatelka v davu. Výstava Milady Marešové**
 zvěčňuje ženský svět / Hana Petlachová

divadlo

- 10 **Nejsme jenom introverti. Festival česká taneční**
 platforma / Kristina Durczaková
- 10 **Kyjevské Národní divadlo zaspalo 20. století /**
 depeše Jany Bohutínské

film

- 11 **Bergmanovská martyrologie. O knize Jesseho Kalina**
 o Ingmaru Bergmanovi / Stanislava Přádná
- 11 **Patnácté Dny evropského filmu / depeše Oty Horáka**

hudba

- 13 **Vidna Obmana a Fear Falls Burning. Záškuby dvou**
 ambientních tváří Dirka Serriese / Pavel Zelinka
- 13 **Co by to bylo, kdyby to byla píseň / hudební zápisník**
 Pavla Klusáka

rozhovor

- 14 **Kvůli bezpráví je třeba se i svléknout. S mexickým**
 režisérem a hercem Rafealem Degarem / Martina Černá

média

- 20 **My informujeme, vy rozhodujete. Kolik zpravodajských**
 televizí potřebujeme? / Jan Potůček

společnost

- 21 **Senátorka není rasistka. Politika i média bez zdravého**
 rozumu / Tomáš Samek
- 21 **Klausova beethovenovská utopie / veřejné osvětlení**
 Petra Fischera
- 23 **Vyhlášení kulturních dnů neklidu / Libuše Bělunková**
- 23 **Romská literatura na cestě k románu / Karolína Ryvolová**
- 24 **Ježíš, ne Caesar a Bush. Evangelikálové v USA se dohadují**
 o politickou angažovanost / Ondřej Slačálek
- 25 **Od hladových bouří k hladomorům. Zeměmi třetího světa**
 prochází potravinová tsunami / Dina Podzimková

nové knihy

30 DVD a CD

recenze týdne

- 31 **Poutník po Gabřetě. Šumavské vyznání Josefa Váchala /**
 Karel Kolařík

rubriky

- 3 **tipy – A2 doporučuje zhlédnout či vyslechnout**
- 5 **zkratka – jednou větou z domova i ze zahraničí**
- 20 **přešlap – Novináři objevili internet / Lukáš Rychetský**
- 24 **par avion – z arabského tisku vybral Zdeněk Beránek**
- 29 **odjinud – o literárním dění v českých časopisech /**
 František Knopp
- 29 **soutěž**
- 32 **ovšem – glosy**

editorial

Dámy a pánové!
Komiks není próza. Komiks není film.
Není to text doplňovaný obrázky,
obrazová náhrada vyprávění ani statická
verze filmu. Komiks je komiks: médium
s vlastními prostředky, inovátory,
klisé, žánry, pastmi a možnostmi.
Říká odborník a novinář Douglas Wolk.
Ve dvacátém čísle A2 vás na několika
stránkách udeří nelogicky umístěná
ilustrace. Nenechte se vyvést z míry,
jde o ukázky různých výtvarných
řešení žánru. Průběžný nevtravý kurs
připravil Tomáš Kučerovský. Také
beletrie, již čítáváte na s. 26–27,
výjimečně ustoupila neobvyklým
ukázkám od málo známých českých
autorů komiksu. – Současné nepokoje
na pražské kulturní scéně nemají
příliš velké zastání u svého (jinak
docela vstřícného) ministra kultury,
neboť ten – KDU-ČSL člen – je zahlcen
protlačováním zákona o vyrovnání
s církvemi. Co si o bohatství katolické
i jiných církví myslí religionista Ivan
O. Štampach, si přečtete na straně
pět. Proti privatizační hysterii mexické
vlády, jež ničila kulturní statky,
se tamější divadelníci vzbouřili tak,
že se do kongresu vloudila desítka lidí,
kteří pak nazí, s těly pomalovanými
hesly vběhli do jednacího sálu mezi
politiky. Na případ vzpomíná v hlavním
rozhovoru režisér a herec Rafael
Degar, jenž nyní pracuje v České
republice. Nepřehlédněme též jeho
slova o rozkoši z osobního poznání.
Neklidné čtení!
Libuše Bělunková

došlo

Ad glosa (A2 č. 19/2008)

Ondřej Slačálek se rozvášnil nad mým údajným záměrem „převést akademickou autonomii na dominantní kód dnešní společnosti, na řeč peněz“. Prý mám v úmyslu předhodit poslední neohlodanou kost ve veřejném prostoru soukromým korporacím, a zrazuji tak nejen Stranu zelených, ale i svou aktivistickou minulost. A ještě se za to nechám pokrytecky chválit Hospodářskými novinami, hlásnou troubou velkého byznysu. Prostě Jidáš Liška.

Protože autora dobře znám, nezlobím se na něj. Představuji si, jak po přečtení titulku „Univerzity se mají proměnit ve firmy“ v Hospodářských novinách rozhořčeně usedl ke klávesnici a zapomněl, že ministr školství přece není autorem článku. Formulace typu „zkostnatělé univerzity se budou nuceny chovat jako firmy, rektori jako výkonní manažeři a roli senátů nahradí správní rady“ bych – vzhledem ke svým dlouhodobým názorům a postojům – stěží dokázal vyplodit. Jedna věc jsou fráze a slogany v titulcích a druhá věc je obsahová stránka záměrů, s nimiž ministerstvo (MŠMT) v oblasti terciárního vzdělávání přichází.

Vůbec nejde o omezení akademické autonomie. Například role studentů v samosprávě vysoké školy je nezastupitelná a OECD pokládá naše zkušenosti v této oblasti za praxi hodnou následování i v dalších zemích.

V akademickém senátu se však leckdy řeší provozní detaily místo strategických otázek, tu a tam dokonce senát supluje roli odborů, což mu nepřísluší. Nechceme „rušit“ akademické senáty, ale nastavit jejich pravomoci podle typu a potřeb instituce. Konec konců předpokládáme, že konstrukce a role senátů nebude upravena zákonem, ale až vnitřním předpisem. Chceme také posílit význam reprezentace absolventů („bývalých studentů“) v univerzitních strukturních, což je v zahraničí běžné. A vliv firem na chod vysokých škol? Všechno je otázkou míry, ale v principu nevidím nic špatného na posilování oboustranně výhodné spolupráce mezi vysokými školami a podnikatelskou sférou, zvláště pokud lze očekávat, že to kromě přílivu privátních peněz do terciárního vzdělávání zprostředkovaně přispěje i ke „korekci nadvlády trhu“. Věřím, že se mi při nějakém osobním setkání podaří o tom přesvědčit i Ondřeje Slačálka.

Ondřej Liška, ministr školství

K Národní knihovně

Zdalo by se, že jako přímý iniciátor petice na záchranu projektu nové knihovny jsem přímo u zdroje informací. Zúčastnil jsem se jednání s primátorem, s ředitelem Národní knihovny, s Janem Kaplickým, s některými zastupiteli, vlivnými architekty, ale i s lidmi o architektuře píšícími a filosofujícími, navštěvuji veřejná jednání na magistrátu, podílím se na organizaci benefičních koncertů, vystupuji pravidelně v médiích atd. Přes to přese všechno je můj dojem z toho všeho mlhavý,

rozpačitý a ubíjející. Politici v čele s primátorem knihovnu nechtějí, i když by veřejně s mým názorem nesouhlasili a napadli by mě, že to takto nikdy neřekli. Toto své přesvědčení však mohu opřít o svá pozorování při komunikaci s nimi anebo prostě vyplývá z mnoha jejich oficiálních výroků. Ze všeho mám dojem, jako by je celá kauza už unavovala a byli by nejraději, aby vůbec neexistovala. Bohužel pro ně v současné medializované situaci není možné zamést ji jen tak pod stůl, a tak aby se nemusel problém řešit, veškerá rozhodnutí alespoň oddalují. Proti stavbě se zatím nenašlo nic tak radikálně přesvědčivého, aby se kauza mohla zamítavým stanoviskem uzavřít. Proč musí být argument tak silný? Protože v opačném případě by došlo ke ztrátě popularity politiků, další degradaci politické scény a v důsledku toho ke ztrátě volebních preferencí, a tím i moci. Nevím, jaký zázrak by se měl stát, aby se knihovna postavila. Nová garnitura politiků v dohledné době nepřijde, celou politickou scénu vyměnit nelze a bylo by to určitě vůči některým jedincům i nespravedlivé.

Nejsou peníze, zaznělo mj. z úst primátora Pavla Béma. Chápete? Nejsou peníze na Národní knihovnu, na jednu z nejdůležitějších staveb, jakou je možné v Čechách postavit. Na stavbu typu Národního divadla. Na stavbu, která nám na staletí bude zvyšovat sebevědomí, která bude prezentací naší národní hrdosti, která bude symbolem naší vzdělanosti, která bude velmi reprezentativní a symbolická, která bude prostě krásná a my na ni budeme hrdí. Dennodenně se v Praze stavějí desítky průměrných kancelářských budov, hotelů,

nesmyslných nákupních center a stát nemá v době největší prosperity (jak říkal pan prezident) peníze na Národní knihovnu. To je přece skandální! Žádný Čech by neměl zůstat zticha. Naši osvícenci se musejí obracet v hrobě. Naše drahá vládnoucí ODS, vzpamatuj se, prosím!

Většina lidí, kteří Národní knihovnu ať z těch či oněch důvodů odmítají, se odvolává na právo a spravedlnost. Neustále se snaží všemožně zpochybnit výběrové řízení. Ať už se prokáže, že soutěž byla zmanipulovaná, nebo ne (věřím že nebyla), návrh od Future Systems je prostě nejlepší. Zvítězí-li právo v tom negativním slova smyslu a Kaplického knihovna nebude stát, bude to prohra pro všechny. Nepostaví-li se tento dům, vzdáváme se Wichterleho kontaktních čoček, Dvořákovy Novosvětské, Hubáčková Ještědu, Heyrovského polarografu, Voskovcova a Werichova Osvobozeného divadla a dalších milníků našeho národa. Důvodem bude pravděpodobně nějaká nicotná marginálie, nějaká mezírka, něco tak trochu relativního, diskutabilního, co budou muset obhájit ti nejprestižnější právníci, bude to něco, co běžný občan nebude chápat. A zbude zas jen hořká pachut.

Jiří Černický, redakčně kráceno

Soutěž

Správná odpověď na soutěžní úkol z čísla 18 – Napište nám, jak se jmenoval první výbor z textů Jaroslava Kolára. – zní: Návraty bez konce. Knihu Jaroslava Kolára Sondy posíláme Jitce Hoglové do Holešova.
–mam–

literatura

Literární stisk Jaromíra Typlta

Jaromír Typlt (1973) proslul v devadesátých letech provokativním Vratifestem: Rozžhavenou krou, kterou hodil rukavici čtenářstvu i kritikům,

a v loňském roce vydal soubor svých starších vzrmanitých textů Stisk (viz A2 č. 18/2008). Prozaik a básník, který interpretaci svých textů doprovází audiovizuálními efekty, hereckými vsuvkami a performancemi, bude hostem Jakuba Řeháka na pravidelném čtení pořádaném literárním serverem Totem.cz. **Café Fra** (Šafaříkova 15, **Praha 2**), v pátek **16. 5.** v 19.30.

O původu českého frankofilství

České frankofilství sahá svými kořeny hluboko do devatenáctého století, dokonce samo slovo „frankofilství“ bylo používáno v češtině dříve než ve francouzštině. Bylo oporou českému národnímu hnutí proti poněmčování a blízké vazby přetrvaly až do časů první republiky. **Stéphane Reznikow**, absolvent Ecole Normale Supérieure a profesor historických věd, je autorem díla Francophilie et identité tchèque / Frankofilství a česká identita, které právě vychází v českém překladu. Specialista, který spolupracoval s Karlovou univerzitou a v současnosti vyučuje na Francouzském lyceu v Praze, uvede svou knihu přednáškou na téma původu frankofilství a francouzsko-českých vztahů. **Kavárna Francouzského institutu** (Štěpánská 35, **Praha 1**), v pondělí **19. 5.** v 18.00.

Co je interpretace?

Filosof **Pavel Kouba** se zabývá interpretacemi díla Martina Heideggera, Friedricha Nietzscheho a literární kritikou F. X. Šaldy (kniha studií Smysl konečnosti), přednášku o interpretaci prosloví nejen pro odbornou veřejnost. **Ústav pro českou literaturu AV ČR** (zasedací síň, 2. patro, vchod C, Na Florenci 3, **Praha 1**), v úterý **20. 5.** v 17.00.

Být sám. Deníky a autoportréty Edvarda Muncha

Deníky malíře Edvarda Muncha zůstávají neznámou částí jeho tvorby. Kniha Edvard Munch. Být sám. Obrazy-Deníky-Ohlasy, kterou vloni vydalo nakladatelství Arbor vitae, se věnuje umělcovu životu a tvorbě, obsahuje část Munchových deníků a zhodnocuje českou recepci umělce. V přednášce Munchovo literární dílo na pozadí jeho portrétů představí překladatelka Jana Vrbová a historik umění Otto M. Urban.

České Centrum Praha (Rytířská 31, **Praha 1**), ve čtvrtek **22. 5.** v 19.00. –pa–

divadlo

Šamhorodský proces

Divadlo U stolu nechalo z francouzštiny přeložit hru Elie Wiesla **Šamhorodský proces (Soud nad Bohem)**, kterou uvádí v české premiéře. Divadlo na divadle – potulní komedianti chtějí hrát po pogromu v jedné hospodě. Místo veselohry ale zahrají soud nad Bohem, který mlčí nad lidským utrpením. František Derfler, který hru nositele Nobelovy ceny míru režíruje, přizval ke spolupráci mimo jiné Kláru Apolenářovou, Viktora Skálu nebo Ladislava Koláře. Divadlo U stolu, které bylo v Brně aktivní již před sametovou revolucí, se ve svém repertoáru zaměřuje na texty s filozoficko-existenciálními otázkami lidského života. Šamhorodský proces tedy divadlo uvádí vedle adaptace Zapomenutého světla Jakuba Demla, dramatisace Tajbele a jejího démona od Isaaka Bashevisa Singera nebo Máje Karla Hynka Máchy či Shakespearova Macbetha (s Helenou Dvořákovou z pražského Divadla v Dlouhé v roli lady Mackbeth). Divadelní soud uvádí **Divadlo U stolu** (Zelný trh 9, **Brno**), ve čtvrtek **15. 5.**, v pátek **16. 5.** a v pondělí **26. 5.** vždy v 19.30.

Poslední omyl Miloše Zemana

Kluzká plocha, off cyklus politické satiry brněnského HaDivadla, odstartovala v březnu Groteskou z Hradu: Obyčejný den Václava Klause. Po dvou měsících přibývá další díl věnovaný Miloši Zemanovi. Za Posledním omylem Miloše Zemana (Groteskou z Vysočiny) stojí autorský i výtvarně Luboš Balák, režíruje ji Marián Amsler. Tvůrci na Kluzké ploše nahlízejí do světa politických stran, večerí, státních návštěv. Novodobou politickou satiru na českých jevištích „nakopla“ Iva Klestilová trilogií Má vlast – Standa má problém, Paroubek je kamaráth a Strejda nás má všechny rád, kterou uvedlo například pražské Divadlo Rokoko v čase jediné sezóny týmu Svoboda, Zieliňsky, Čepek (viz A2 č. 23/2006). Na paškál své dramatické anekdoty Václav Klaus sedí na opuštěném ostrově a natáčí novoroční projev si pak Klestilová (podobně jako HaDivadlo) vzala také prezidenta (viz A2 č. 52/2007). Zeman je k vidění v **HaDivadle** (Poštovská 8d, **Brno**), v neděli **18. 5.** a v pondělí **19. 5.** vždy v 19.30.

Premiéry v Ponci

Hned dvě premiéry, a to těsně po sobě, uvádí v květnu pražské taneční Divadlo Ponec. Střepy života připravilo občanské sdružení Africký dům a v jednom projetku propojilo čtyři tanečnice s vokální skupinou Yellow Sisters.

Tančí i choreografka Aya Řezaninová. Druhou novinkou je Vrásčitá choreografky Aleny Dittrichové na hudbu Jana Buriana, Ágnes Kutasové a Zuzany Vlčinské. Tématem bude mísení mládí a stáří v jedné ženě. Tolik žen a ženských témat najednou by si po pravdě řečeno zasloužilo vyvážit mužskými premiérami a jiným úhlem pohledu. I když je zřejmé, že celá nezávislá taneční scéna je mnohem více feminní než maskulinní a choreografky jsou na ní v převaze. „Tanec je zázrak,

zrcadlící, že nemožné se může stát možným, poskytující každému možnost zažít, slyšet, vcítit se,“ napsala ostatně nedávno tanečnice a choreografka Gladys Faith Agulhasová v poselství k Mezinárodnímu dni tance (29. 4.). Premiéry se uskuteční v **Divadle Ponec** (Husitská 24a/899, **Praha 3**), v neděli **18. 5.** a ve středu **21. 5.** vždy ve 20.00. –jb–

film

U mě dobrý

Nový film skupiny **Jan Hřebejk** (režie) – **Petr Jarchovský** (scénář) – **Ondřej Trojan** (produkce) zavádí diváka do další, zatím relativně neprobádané etapy naší nedávné historie, konkrétně do počátku devadesátých let.

Porevoluční eldorádo přibližují tvůrci opět skrz panoptikum ústředních postav, vedlejších postav-karikatur a jejich proplétajících se vztahů. V centru dění stojí trojice tvořená hipísáckým hospodským (Jiří Schmitzer), ňoumovitým outsiderem (Miroslav Vladyka) a kouzelníkem na penzi (Bolek Polívka), ve vedlejších úlohách se objevují Vladimír Javorský, Petr Forman či Lenka Vlasáková. Děj je, dle Hřebejkových tradic, epizodický a nekontinuální, silnější linka se objevuje až v poslední třetině filmu, kdy se nálada i rytmus snímku mění do specifické podoby filmu o zlodějíčcích ve stylu Sbal prachy a vypadni či Dannyho parťáků. Parta skořápkářů, proti které vyrazí hlavní hrdinové do boje, je jedním z nejtrefnějších symbolů první poloviny devadesátých let, Hřebejk dovedně využívá i další takové „anachronismy“: peep show v autobusu na holešovické tržnici, demonstrace proti McDonald’s či stylové porevoluční oblečení. Po delší přestávce je U mě dobrý dalším Hřebejkovým filmem natočeným na motivy textů Petra Šabacha a po snímcích Šakalí léta, Pelíšky a Pupendo má šanci stát se novou celonárodní hřebejkovsko-šabachovskou klasikou. **Premiéra v ČR 15. 5.** –jj–

Květnový Jakubisko v pražském Ponrepu

Kino Ponrepo pražského Národního filmového archivu připravilo do svého květnového programu kromě jiných projekcí i obsáhlou **retrospektivu československého režiséra Juraje Jakubiska**, s jehož tvorbou se můžete setkat v rámci dvanácti projekcí. Uvidíte režisérový krátkometrážní prvotiny jako Mlčení (1963), Déšť (1965) či Čekání na Godota (1966) i a slavnější díla natočená v rámci české nové vlny (Kristove roky, 1967; Zbehovia a pútnici, 1968; Vtáčkovia, siroty a blázni, 1969) či pozdější snímky Postav dom, zasad' strom (1979), Tisícročná včela (1983) a Perinbaba (1985) s Gulliettou Masinovou v hlavní roli. Poslední Jakubiskův snímek Bathory (2008) bude mít premiéru na letošním MFF v Karlových Varech. Více informací na nfa.cz. **Ponrepo** (Bartolomějská 11, **Praha 1**), **od 2. 5. do 30. 5.**

Filmový festival v Cannes po šedesáté prvé

Jeden z vrcholů každoroční festivalové sezony představuje už dlouhou dobu **festival v Cannes**, který letos vstupuje do šedesátého prvního ročníku. Původně poklidné přístavní městečko se promění **od 14. do 20. 5.** v přehlídku novinek světové tvorby, které divákům doprovodí řada předních tvůrců. Předsedou poroty se letos stal názorově nekompromisní **Sean Penn**, s nímž bude soutěžní snímky sledovat i **Natalie Portmanová**, režisérka **Marjane Satrapiová** či dnes už celosvětově známý **Alfonso Cuarón**. Soutěžní sekce slibuje mnoho atraktivních titulů – od mysteriózního thrilleru Clinta Eastwooda **Changeling** v čele s Angelinou Jolieovou, nový snímek Arnauda Desplechina **Vánoční pohádka** (Un conte de Noël), čtyřhodinový životopisný **Che** Stevena Soderbergha či napjatě očekávaný debut Charlieho Kaufmana s názvem **Synekdocha, New York** (Synecdoche, New York). Největší pozornost si ale jistě vydobude mimosoutěžní uvedení **Indiana Jonese a tajemství křišťálové lebky** Stevena Spielbergha, které bude mít v Cannes celosvětovou premiéru. Woody Allen tentokrát také figuruje pouze mimo soutěž s filmem **Vicky Christina Barcelona**, ovšem tvůrci, jako je kanadsko-arménský režisér **Atom Egoyan**, Brazilec **Walter Salles**, argentinská režisérka **Lucrecia Martelová** či **Wim Wenders**, se o Zlatou palmu utkají. Cannes doplní řada doprovodných akcí včetně plážového kina, kde se promítnou předchozí vítězové Zlaté palmy či filmového trhu. Více informací na festival-cannes.fr. **Cannes, od 14. 5. do 20. 5.** –ph–

hudba

Freejazz s pilou a fujarou

Již počtvrté se do Divadla 29 vrátí **George Haslam**, tentokrát v rámci festivalu **FreeTime Improfest** v mezinárodní sestavě s hudebníky z Británie, Čech, Slovenska a Estonska. Téměř osmdesátiletý anglický barytonsaxofonista a hráč na maďarský dřevěný dechový nástroj tarogát už téměř třicet let cestuje po různých koutech světa a doprává si potěšení jazzové i zcela volné improvizace s místními muzikanty. V roce 1986 vystupoval jako první britský jazzman na Kubě a o čtyři roky později v Argentině, kam se od té doby pravidelně vrací. V rodné Anglii a na mnoha festivalech po světě často hraje s mistry volné improvizace, jakými jsou trombonista **Paul Rutherford**, saxofonisté **Lol Coxhill**, **Evan Parker** a **Steve Lacy** nebo americký pianista **Mal Waldron**. Haslamova saxofonová hra, ceněná zejména pro svůj neomylný rytmus a cit pro lyrické polohy, byla renomovanými kritiky přirovnána k mistrovství **Lestera Younga** nebo **Gerryho Mulligana**. **V Čechách hrál** například s Jiřím Stivínem, Emilem Viklickým, Jaroslavem Kořánem, Agnes Kutasovou, Vojtěchem Havlem nebo s Mikolášem Chadimou. Z doprovázejících hudebníků stojí za zmínku špičkový perkusista **Robin Jones**, jehož bravurní hru lze slyšet z alb Cheta Bakera, Sade i Pet Shop Boys, a slovenský skladatel a multiinstrumentalista **Swetja**, který kromě elektrické kytary zahraje na pilu a fujaru. **Divadlo 29** (Sv. Anežky České 29, **Pardubice**), ve středu **14. 5.** ve 20.00.

Rolling Stones klezmeru...

... tak se o newyorských Klezmatics, vůdčím souboru současné vlny zájmu o klezmer, židovskou hudbu, k jejímuž bujnému rozvoji docházelo od druhé světové války především ve Spojených státech, vyjádřil Borkowski Akbar, vydavatel jejich debutu. Soubor vznikl v roce 1986 a jeho první album, nahrané za dva dny, odstartovalo v Evropě a USA hnutí klezmer revival. Žánrová čistota je skupině ale už delší dobu příliš těsným kabátem, a tak se členové Klezmatics Frank London, Matt Darriau a další pouští do četných kolaborací na poli soudobé hudby, jazzu, improvizace i balkánské dechovky. **Bazilika** (Česká 66, **České Budějovice**), v pátek **16. 5.** ve 20.00.

Free Fest Troja 2008

Nultý ročník festivalu, který – jak již název napovídá – bude „free“, což znamená, že představí umělce, kteří nerespektují hranice mezi žánry, a vstup bude zdarma. Dramaturgové chtějí představit méně známé, o to zajímavější skupiny.

Největším lákadlem je bezpochyby vítěz soutěže Liheň 2008, alternativně popový soubor Woodoojam s výrazným zpěvákem Lukášem Burianem a držitelka divadelní ceny Alfreda Radoka Talent roku 2005, zpívající houslistka a hráčka na kvinton **Gabriela Vermelhoffová**. Objeví se čtrnáctičlenný dívčí voiceband Brécy, popový výlet skladatele Petra Wajsara HI-FI, anglicky zpívající Jazzika, improvizace klavíru, hlasu a stepu. O afterparty se postarají Tchendos Djs. **Sportovní areál Loděnice (Praha – Troja)**, v sobotu **17. 5.** ve 14.00. –pf–

výtvarné umění

Pavel Hayek

Galerie Ad astra v Kuřimi připravila na přelom jara a léta výstavu brněnského malíře **Pavla Hayeka** (1959). Tento autodidakt se dokázal etablovat na špičce brněnské vizuální scény a dokonce přesáhnou region. Autor dnes spolupracuje například s vídeňskou Galerií Lindner nebo německou Galerií Hoffmann.

Pro Hayeka je charakteristická práce se znakem a jeho opakováním a řazením do struktur, přičemž znakem jako základní jednotkou seriálního řazení bývá nějaká vybraná přírodnina. Autor se vyjadřuje zpravidla v polaritě černo-bílé /pozitiv-negativ. Na kuřimské výstavě nazvané Bestiář a herbář Pavla Hayeka se prezentuje novými dosud nevystavenými obrazy s motivy zvířat skládaných z jednotlivých elementů. Novou obrazovou sérii doplňují starší díla s motivy stromových korun a jiných florálních přírodnin. Výstavu lze navštívit na adrese **Kuřim – zámek, do 8. 6.**

Spleen & Ideal

Po celoroční pouti se do Česka vrací kolektivní výstava **Spleen & Ideal**. Projekt startoval v roce 2007 v brněnské Galerii Brno a poté putoval přes Banskou Bystricu (Štátna galéria), Bratislavu (Galéria Bastart), Košice (Galéria V. Löfflera) až se dostal zpět do ČR, konkrétně do prostor Karlin Studios. Malířské seskupení slovenských a českých umělců dala dohromady kurátorka **Beáta Jablonská** za vydatné asistence jednoho z vystavujících **Martina Gerboce**. Podtitul výstavy – **Kategorie extáze** – prozrazuje zaměření pozornosti na stavy autorského vytržení stejně jako na formální jazyk současné malby, který v sobě „zadržuje“ něco z autora, ale „brání“ divákovi vstoupit do sdíleného obrazového prostoru a ztotožnit se s předkládanými emocemi. Je to tak trochu provokace, násilí na divákovi, co drží hlavní linii tohoto výstavního konceptu představujícího díla Veroniky Drahotové, Josefa Bolfa, Martina Gerboce, Jakuba Hoška a Erika Šilleho. Výstavu lze zhlédnou v **Karlín Studios** (Křižíkova 34, **Praha 8 – Karlín**), do **8. 6.** –**pev**–

televize

Otec a syn v honbě za svatým grálem

V roce 1989 se na dlouhou dobu a skoro definitivně uzavřela skvělá filmová série v čele s doktorem Jonesem (**Harrison Ford**), který ve snímku **Indiana Jones a poslední křížová výprava** prahl po legendárním svatém grálu, jenž jeho vlastníkoví slibuje lákovou vidinu nesmrtnosti. K Indianovi, se kterým jsme se v přecházejících dvou dílech dostatečně seznámili a jehož vtipné poznámky a akce jsou esencí dobrodružného filmu, se přidává Jones senior ve skvělém podání **Seana Conneryho**. Možná právě proto je poslední díl zatím tím nejlepším, co v sérii vzniklo. Vzájemné špičkování mezi otcem a synem („A neříkej mi juniore!“) střídá

výtečně vyvážená akce, které nechybí ani humorné momenty například v podobě křesla a otáčejícího se křbu. Krásná pocta brakové dobrodružné literatuře a seriálům ani po letech neztratila nic ze svého kouzla a můžeme jen doufat, že se dvojce Spielberg-Lucas ve čtvrtém dílu opět podaří namixovat skvěle vyváženou porci zábavy. **Nova**, v pátek **16. 5.** ve 20.00.

Dracula

Na počátku devadesátých let jsme byli svědky částečné renesance klasického hororu (Frankenstein, 1994; Interview s upírem, 1994), který ve třicátých a čtyřicátých letech minulého století produkovalo zejména studio Universal. Žánr ale prošel zákonitým vývojem, který s sebou přinesl větší psychologizaci postav, a s tím i prožívání jejich často nestvůrného údělu. **Francis Ford Coppola** byl první, který se na toto pole vydal už v roce 1992 adaptací klasického románu Grahama Stokera s názvem **Dracula**. Oproti předchozím snímkům na toto téma použil Coppola celý příběh předlohy, v níž sledujeme, jak se z transylvánského knížete stal obávaný piják krve a co jej žene vpřed v jeho nesmrtelné touze. Coppola do hlavní role obsadil výtečného Garryho Oldmana, který měl řadu let monopol na ďábelské filmové záporáky, ale i mladý obchodník s nemovitostmi (Keannu Reeves), Van Helsing Anthonyho Hopkinse či andělská Mina Murrayová Winony Ryderové věrně doplňují dnes již ikonický ansámbl postav klasického horroru.

Dracula je skvělým příkladem modernizace jednoho příběhu, ovšem ne ve smyslu narace, ale zejména formy, jež na sebe upozorňuje nejen obrazovými víceexpozicemi. **Nova**, v sobotu **17. 5.** ve 23.30.

Tri barvy: Bílá

Prostřední díl filmové trilogie **Tri barvy** polského režiséra **Krzysztofa Kieślowského** má v názvu bílou barvu francouzské trikolory, od níž se odvíjí nejen tematika, ale i estetika celého snímku v kongeniálním zapojení kameramana Edwarda Klosinského. Kieślowski se inspiroval nejen trikolorou, ale i francouzským heslem „volnost, rovnost, bratrství“ a tentokrát sleduje příběh Poláka Karla (Zbigniew Zamachowski), který stojí před zlomovým okamžikem svého života. Manželka Dominique (Julie Delpyová) se s ním rozvádí, čímž Karel ztrácí nejen svou velkou lásku, ale i práci v podobě kadeřnického salonu, do něž vložil veškeré úspory.

Zcela bez prostředků v metru naráží na svého krajana Mikolaje (Janusz Gajos), který mu nabídne práci nájemného zabijáka. Film o lásce a pomstě, která může mít různé podoby, získal kromě jiných cen Stříbrného lva za nejlepší režii na Berlinale v roce 1994. **ČT 2**, v úterý **20. 5.** ve 20.30. –**ph**–

rozhlas

Osudy

Bohumil Doležal (1940), dnes působící jako politolog a politický komentátor, absolvoval na počátku 60. let bohemistiku a germanistiku. Záhy se zapsal do kulturního povědomí jako britký komentátor soudobého literárního dění z okruhu časopisu Tvář. Zde se seznámil s mladým ekonomem Václavem Klausem. Po roce 1969 se celý kolektiv odebral nejprve na montáže, pak k výrobě hraček v komunále v Hostivících, nakonec je

Tomáš Sokol přeškolil na programátory. Už jako chartisté začali vydávat ineditní sborníky na historická, filosofická a společenská témata. V 90. letech byl Doležal nejprve radcem Václava Klause, po názorových neshodách začal učit Dějiny politického myšlení na FSV. Proti nálepce „pravičák klausovec antihavlovec“ by se rezolutně ohradil: s opozicí levicovost versus pravicovost totiž vášnivě bojuje. **ČRo 3 – Vltava, od 19. 5 do 23. 5.**, vždy v 11.30.

Z Brna do Evropy

V pondělí 26. 5. tomu bude 80. let, co byla v metropoli nad Svratkou zahájena legendární Výstava soudobé kultury. Na výstavišti, kde vyrostl soubor dnes vysoce ceněných funkcionalistických staveb, se tehdy představili naši přední výtvarníci, designéři, skladatelé a architekti. Události, míněné jako projev národní hrdosti nad úspěchy desetiletého státu, bude tři dny před výročí věnován Páteční večer, v němž pohovoří historikové **Jiří Kroupa** a **Milena Flodrová** nebo muzikolog Miloš Štědroň. **ČRo 3 – Vltava**, v pátek **23. 5.** ve 20.00.

Myslv

Mezi Plzní a Klatovy, respektive v pomyslném trojúhelníku mezi městečky Nepomuk, Horažďovice a Plánice, se nachází jedna z četných českých obcí, o nichž ví – kromě rodáků z blízkého okolí, několika státních úředníků a popř. zainteresovaných literárních vědců – asi sotvakdo. Na místa, s nimiž je spjat román Josefa Váchala Živant a umrlanti, do farnosti, kde svého času působil Francois Joachim Pawlovski, osvícený kněz vydávající Voltairovu bustu za sv. Františka, zavítáme alespoň zprostředkovaně – spolu s Blankou Stehlíkovou, dcerou spisovatele L. Stehlíka, autora knížky Můj Myslv. Popis tamní hospody se skleněnou podlahou, stejně jako vyprávění o častých výskytech kulového blesku, nás nepochybně navnadí k osobní návštěvě. **ČRo 3 – Vltava**, v sobotu **24. 5.** v 9.20.

Ze zlatých časů Broadwaye

Jednou z her, které stihli Voskovec s Werichem nastudovat v poválečném Osvobozeném divadle, byla americká komedie Přišel na večeri. Její autor George S. Kaufman (1889–1961) patřil k čelným newyorským tvůrcům své doby. V roce 1998 přeložil (a pro rozhlas upravil) režisér Josef Červinka jeho Velice tichý poplach, mikrohru pojednávající o „mužích, kteří i v plamenech zůstali chladní“. Hlavní role tehdy vytvořili Jan Kraus, Jiří Ornest, Antonín Molčík ad. **ČRo 3 – Vltava**, v sobotu **24. 5.** v 11.30. –**mc**–

společnost

Kulturní politika – zblízka!

Ve čtvrtek 22. 5. proběhne v Divadle Disk veřejná rozprava k aktuálním tématům kulturní politiky, kterou organizuje Spolek Richelieu, Spolek posluchačů, absolventů a přátel DAMU za podpory nadace VIA a CEE Trust, ve spolupráci s divadlem DISK a Divadelní fakultou AMU. Cílem diskuse je popularizace aktuálních témat v oblasti kulturní politiky a podpořit zájem zejména nejmladší generace. Co, jak a proč sledovat? Jaký to má smysl a výsledky? Debatu za účasti studentů, pedagogů a odborníků z praxe moderuje Roman Černík a Martina Musilová. Debatu je uváděna jako bonus k realizované diskusní trilogii AUTOR MOTOR ANIMÁTOR, jejíž záměrem bylo otevřít dlouhodobou debatu na téma animace kultury a kulturního managementu, jejich studia i praxe v českém i zahraničním kontextu. Více informací na divadlo.cz/spolekrichelieu. **Divadlo DiSK DAMU** (Karlova 26, **Praha 1**), čtvrtek **22. 5.** od 15.00 do 17.30 .

–**mam**–

jb – Jana Bohutínská / **jj** – Jan Jílek / **mam** – Marcela Mojžíšová / **mc** – Miloslav Caňko / **pa** – Petr Andreas / **pf** – Petr Ferenc / **ph** – Petr Hamšík / **pev** – Petr Vaňous

Za 1 SMS získáte A2 kulturní týdeník na měsíc zdarma!

Vyzkoušejte si každou středu noviny plné kvalitních informací z kultury a společnosti.

Stačí poslat jednu SMS ve tvaru: „A2 04 Jmeno Prijmeni Adresa“ na 605 202 115 a do schránky budete dostávat ukázková čísla po dobu jednoho měsíce.

Ke každému ročnímu předplatnému navíc získáte dárek: legendární zápisník MOLESKINE.

Cena SMS dle vašeho tarifu a mobilního operátora. Akce platí pro objednání do 31. 5. 2008.

www.tydenikA2.cz

Za církev chudou

K restitucím trochu jinak

Česká vláda se po letech diskusí a návrhů rozhodla jednou provždy vyřešit církevní restituce pomocí finanční částky, kterou by převedla na katolickou církev. Existují pochybnosti o tom, zda výše příspěvku odpovídá majetku, jenž by měl být navrácen, ale i názory, které považují bohatství za neslučitelné s křesťanstvím.

IVAN O. ŠTAMPACH

Křesťanství, řečeno s Karlem Marxem, začalo v soudobých poměrech v Římské říši jako „výraz skutečné bídy a protest proti skutečné bídě. Bylo povzdechem utiskovaných tvorů, citem bezcitného světa, duchem bezduchých poměrů.“ Vyslovovalo se radikálně. Maria, když se doví, že se má stát matkou Mesiáše, zpívá (v Lukášově evangeliu) o Bohu, že „mocné svrhl z trůnu a ponížené povýšil, hladové nasýtil dobrými věcmi a bohaté propustil s prázdnou“. Její syn v téže linii říká: „Běda vám, bohatí.“ Křesťanství se v některých situacích snad stávalo opiem lidu, ale bylo tehdy i v dalších dobách inspirací k osvobodivému jednání. V biblické a anticlé tradice, které se v křesťanství spojily, mají původ novověký humanismus a emancipační projekty. A takové křesťanství nepotřebovalo válčit ani upalovat kacíře, a přesto se šířilo jako oheň. Zapalovalo srdce a přinášelo naději.

Církev bohatá a vlivná

S kristovským křesťanstvím se církev začala loučit počínaje rokem 313, kdy ji císař Konstantin, řečený Veliký, ba dokonce rouhavě označovaný jako Apoštolům rovný, uznal a ovládl. Církev za loajalitu světské moci a za funkci duchovního ramene moci získala vliv a bohatství. V dalších dvou staletích činila z posledních odvážných příslušníků antic-

kých předkřesťanských náboženství mučedníky a k šíření svého vlivu čím dál tím více potřebovala represivní aparát.

Dvacáté století dopřálo křesťanským církvím, aby udělaly důkladnou sebereflexi. Na začátku šedesátých let 20. století tuto revizi postojů a znovunavázání na prvotní impuls vyjádřil vlivný dominikán Yves Congar knihou, která vyšla pod českým názvem *Za církev sloužící a chudou* (1995).

Když dnes slyšíme, jak z televizních obrazovek nejvyšší reprezentanti českých katolíků mudrují o investicích, akcích a cenných papírech, když církevní úředníci už předem (a asi trochu předčasně) promýšlejí strategie na finančním trhu, není to jen politická otázka. Je to otázka věrnosti církvi jejich vlastního základu. Zakladatel Církve, jak čteme v Lukášově evangeliu, „neměl, kde by hlavu sklonil“. Když v církvi vyvolil širší okruh apoštolských mužů, řekl jim jednoznačně: „Neberte si měšec.“ Ježíšovi spolupracovníci mají být nezajištěni. Jejich síla má být síla Slova, jejich mocí má být u nás občas připomínaná moc bezmocných. Církev bohatá a vlivná, to není jen politický problém, to je zrada na Zakladateli a na pravidlech, která Církví dal.

Nebylo by velkou tragedií, kdyby to s majetkem církví bylo v Česku tak, jak je to v některých jiných demokratických zemích, například ve Francii, kde značná část římskokatolických kostelů včetně katedrál patří státu. Církev tam je vůči politickým a ekonomickým zájmům v Congarově duchu imunní. Nestydatě bohaté „státní“ církve v Německu (evangelická a římskokatolická) sice selektivně a někdy účelově ze svého bohatství rozděvají, ale mohutné finanční toky zajišťované státem z daní jejich členů jsou pro ně pokusem pragmaticky kolaborovat s držiteli ekonomické a politické moci.

Pochybná „restituce“

Nutno říci, že liberální nálada v Česku po údajné revoluci roku 1989 vedla k téměř

okamžité restituci církevního majetku. Kostely a klášterní budovy s přilehlými pozemky, které byly v pozemkových knihách zapsány na církev, jen je do té doby církve nemohly svobodně spravovat a užívat, byly jmenovitě vráceny církvim a židovským obcím. Tehdy se zrušily i jiné podoby státní reglementace náboženského života, např. nutnost, aby náboženské subjekty byly státem uznány, chtěly-li veřejně působit. Článek 16 Listiny základních práv a svobod uznal náboženské sdružování za suverénní právo občanů. Také už není potřebný státní souhlas k výkonu duchovenské funkce (potřebný v některých případech v některých zemích EU, např. pro římskokatolické katolické biskupy v Německu nebo v poněkud odlišné podobě pro anglikánské biskupy ve Spojeném království). Československý stát po změně režimu a následně dnešní Česko se vůči organizovanému náboženství choval a chová nanejvýš liberálně.

Dalekosáhlé předávání majetku církvim a ostatním náboženským společností plánované současnou vládou lze sotva nazvat restitucí. Pečlivost tvůrců výčtových zákonů ze začátku 90. let, kteří právně zkoumali každý jednotlivý případ, je ta tam. Vláda paušálně předává majetek, jehož dřívější vztah k církvi je nanejvýš pochybný. Nevěří jí v tom ani někteří její poslanci. Činí to jménem občanů, kteří jí k tomu ve volbách nedali mandát. Je to vláda zjevně opřená o politickou korupci. Je to panská vláda, vláda s vrchnostenskými manýrami v občanském státě. Okázale opovrhuje míněním občanů (vyjádřeným ve volbách i v průzkumech) i v jiných závažných případech. Hodlá např. omezit státní suverenitu nad částí území v zájmu amerických jestrábů těsně před jejich předpokládaným odchodem z vládních pozic a na konci jejich osmileté válečnické avantýry. Voliči sice podle vládních činitelů měli dost informací a kompetencí k tomu, aby dali dnešní vládě hlasy, ale chybí jim informace a kompetence, aby

ovlivnili rozhodování o bezpečnosti státu a o jeho majetku.

Slycháme o chvályhodném použití prostředků, jež nečekaně padnou církvim do klína. Pokud to někdo odůvodňuje církevním školstvím a církevními sociálními službami, tak – slušně řečeno – upravuje fakta. Církevním školám stát pokrývá výdaje jako školám s jinými zřizovateli (kraje, obce, občanská sdružení, firmy). Je viditelné, že opravdu účinné sociální služby nejsou odkázané na prostředky závislé na majetku a jeho výnosu: například proslulá ADRA závisí na štědrosti svých příznivců v mezinárodním měřítku.

Mohli bychom předpokládat, že výnosné budovy a pozemky, jakož i stamiliardy korun zvýší přitažlivost církví. Jenže zkušenost mluví o opaku. Z jedenadvaceti náboženských uskupení, které mají dnes nárok na to, aby stát pokrýval mzdy jejich duchovních, to čtyři odmítají. Nestojí o tyto peníze od státu. Také nepatří k budoucím nadějným restituentům. Dvě z nich se obejdou (podobně jako raná církev) bez profesionálního duchovenstva, další dvě dokáží pokrýt mzdové, provozní i investiční náklady obětavostí svých členů. A je pozoruhodné, že právě to jsou církve, které v posledním sledovaném desetiletí (1991-2001) mohutně rostly co do počtu členů. Církve dnes spojované s ekonomickou a politickou mocí a s nadějí na větší sousta z restitučního koláče, tři nejpočetnější církve v ČR (římsktí katolíci, evangelíci a husité) zaznamenaly od roku 1991 prudký propad příznivců (o více než milion, o třetinu až téměř polovinu výchozího stavu).

Současná štedrá nabídka nemovitostí a peněz je pro církev past. Vláda realizující program ve frapantním rozporu s křesťanskou sociální etikou si potřebuje zajistit kolaboraci. Potřebuje umlčet svědomí pastýřů. Zachování věrnosti Kristu v takovém osudovém konfliktu by od zástupců církví vyžadovalo značnou odvahu, zdravou kritičnost a kreativitu.

Autor je religionista.

zkrátka

První egyptský grafický román Metro Magdy El-Shafieho byl stažen z prodeje, protože „narušuje veřejnou morálku“. Objevují se v něm totiž náznaky korupce v egyptské politice. / Tři čtvrtiny členů České filharmonie vyzvaly k odchodu ředitele Václava Riedlbaucha. / Generální ředitel Národní galerie Milan Knížák odmítl návrh iniciativy Čas změny, aby sám požádal ministra kultury o vypsání konkursu na svou funkci. Uvedl, že by takový konkurs nepochybně vyhrál on sám. / V Paříži se bude koncem května dražit rukopis Manifestu surrealismu André Bretona. / Hlavní město Praha je přes protesty občanů spokojeno se svým postupem při transformaci pražských divadel. Další fází bude předcházet ekonomický, věcný, právní a personální audit Divadla Na zábradlí, Divadla v Dlouhé, Divadla pod Palmovkou, Městských divadel pražských, Švandova divadla na Smíchově, Studia Ypsilon, Hudebního divadla v Karlíně a Divadla Spejbla a Hurvíнка. / Tištěné noviny budou v budoucnu dostupné zdarma a důraz budou klást na komentáře a názory. Vyplývá to z celosvět-

ového průzkumu názoru redaktorů, který zadala agentura Reuters spolu s World Editors Forum. / Nakladatelství Faber and Faber zavádí službu Faber Finds. Vyprodané tituly, o které je zájem, bude dotiskovat v malých nákladech (do 50 kusů) technologií print-on-demand. Každý měsíc bude dotištěno asi 20 titulů. / Turecké úřady již několikrát zakázaly přístup na internetový portál youtube.com. Důvodem zákazu byla videa „urážející“ Kemala Atatürka, zakladatele moderního tureckého státu. Po odstranění závadných videí byl přístup obnoven. Turecký zákon z května 2007 urážku otce národa považuje za trestný čin. / Kniha And Tango Makes Three autorů Justina Richardsona a Petera Parnella o dvou otčích tučňácích vychovávajících syna je již druhým rokem na prvním místě mezi 12 knihami, na které si lidé v amerických knihovnách nejvíc stěžují. Následují knihy jako Dobrodružství Huckleberryho Finna Marka Twaina (rasismus) nebo Zlatý kompas Philipa Pullmana (kritika křesťanství). / Skotská umělecká rada snížila granty nakladatelům o 100 tisíc liber. / Zemřel americký expresionistický malíř Joseph Solman (1909–2008), jeden ze zakladatelů skupiny Ten.

–jgr–

Walter Schamoni

Dětek

hlavec
zubec
pátevník
kolenec
dětek

zemek
domovec
věrec
božník
dětek

partajník
cita
dětek
dětek
dětek

Přeložil bor

Nesmírný demoliční podnik

Céline opět v Čechách

K letošnímu pětasedmdesátému výročí vydání prvního překladu Cesty do hlubin noci připravila Anna Kareninová pro Revolver Revue rozsáhlý blok věnovaný české recepci Célinova díla.

ALICE STAŠKOVÁ

Sedmdesát pět let uplynulo od prvního překladu románu *Cesta do hlubin noci*, toho „nesmírného demoličního podniku“, jak tenkrát napsal Richard Weiner. Je to doba dost dlouhá na to, aby bylo možné zjistit, jak se autorovi v cizím jazyce dařilo. A protože první překlad Louise-Ferdinanda Célinea vůbec byl překlad do češtiny, věnuje mu nejnovější Revolver Revue obsáhlý, více než stostránkový blok.

Aby bylo jasno

Blok připravila a uspořádala překladatelka Anna Kareninová a na své si v něm přijde každý čtenář: kdo se zajímá o Célinovy spisy a jeho poetiku, může si poprvé v češtině přečíst letáček „Nespavost intelektuálů“, jímž ještě jako Dr. Destouches propagoval svůj lék proti nespavosti. K tomu se druží dva dopisy francouzským kritikům a článek *Aby bylo jasno*, v nichž vystihuje svůj styl. Kdo má slabost pro životopisy slavných, dozví se všechno o autorově návštěvě v Praze v roce 1933. A koho zajímá literární a kulturní život v předválečném Československu, ten si teprve přijde na své díky několika desítkám zpráv, kritik, interview, komentářů a reportáží z československých periodik – zhruba řečeno od komunistického Činu až po Árijský boj, přes Lidové noviny, Přítomnost, Zvon, Lumír atd. Ohlasy poválečné jsou sporé, Céline se dočkal svého zmrtvýchvstání v Čechách až po roce 1989.

Mimořádný je však přínos této publikace jak pro sledování nakladatelských a překladatelských praktik v předválečné republice, tak pro samotné bádání ke spisovatelovu dílu a osobnosti. Kareninová totiž v Památníku národního písemnictví objevila desítku Célinových dopisů překladateli Jaroslavu Zaorálkovi a zpracovala korespondenci mezi ním, nakladatelem Borovým, šéfem propagace Zdeňkem Richterem a Zaorálkem. Pomocí dalších pramenů (paměti Julia Firta či Hedviky Zaorálkové) se jí pak podařilo zrekonstruovat celý příběh Célinea v Čechách.

Levice, pravice, Švejk

Když píšou o spisovatelích spisovatelé, často prozradí víc o sobě samých. A tak příliš nepřekvapí, že Karel Čapek shovívavě posílá Célinea k „lékaři lidských duší“, protože v něm vidí filantropa, který se stydí za svou lásku k člověku. A Marie Majerová ho v obdivném otevřeném dopise přesvědčuje, že navzdory tomu, jak trpěl, miluje život a nesmrtelnost. Vývoj reakcí na Célinova díla však potvrzuje jasnou poznámku Richarda Weinerja, který v komentářích k francouzské diskusi poukazuje na to, že jeho dílo už není jen faktem literárním, nýbrž sociálním a nakonec politikum. Stejně jako ve Francii rozdělil i v Čechách Célinův styl a pohled na svět dokonce redakce a přispěvatele v rámci jednotlivých periodik – v *Lidových novinách* se hádá Weiner s Vladimírem Stupkou, *Přítomnost* otiskuje ideově zaměřený – a až překvapivě amúžický – odsudek Ferdinanda Peroutky a vynikající rozbor Otto Rádlu s jeho nadšenou reportáží o setkání s autorem.

Rozdíl oproti francouzským reakcím pak spočívá především ve dvou momentech: fenomén Céline se očividně v průběhu několika let stává čím dál víc záminkou pro boj mezi jednotlivými politickými

tábory – po vydání antisemitských spisů si to kupříkladu *Venkov* vyřizuje s levicovými intelektuály naplno. A dále se objevuje podvědomá snaha odlišit se při posuzování Célinových děl od tradiční francouzské kritiky: když je jejich hrdina několikrát připodobněn k Švejkovi, česká literatura si ho takřka přivlastňuje, a Frank Tetauer ho velebí nad dílo *Poslední dnové lidstva* Karla Krause. Překvapivým objevem je vstřícný přístup barokisty Josefa Vašici v *Řádu*, který *Cestu do hlubin noci* srovnává se *Simpliciem* Simplicissimem.

Divoký produkt

Je až nápadné, oč živější a pozoruhodnější je recepcí Célinea v Čechách oproti Německu, kde vyšla *Cesta do hlubin noci* o několik měsíců později než u nás. Oproti tomu jsou české reakce srovnatelné s Francií. Patrně je to ze tří důvodů: v Čechách měl mimořádné

Céline v roce 1959. Foto Revolver Revue

štěstí na překladatele – Jaroslava Zaorálka a Annu Kareninovou, první německý překlad vyšel v menším pražsko-ostavském nakladatelství Julius Kittl a za mnoho nestál, což se zlepšilo až novým překladem z roku 2003.

Dalším důvodem je asi frankofilní orientace předválečné československé kultury – Céline do Čech uvedl Richard Weiner, tenkrát korespondent *Lidových novin* v Paříži. A s tím souvisí třetí důvod: u nás o jeho díle totiž okamžitě psali přední čeští spisovatelé: Weiner, Josef Hora, Karel Čapek či Marie Majerová, a ovšem kritici; Šaldův esej patří k tomu nejlepšímu, co kdy bylo – a sice nejen v Čechách – o *Cestě do hlubin noci* napsáno. (V Německu se k jeho dílu spisovatelé vyjadřovali spíše v soukromí, a nepřiliší pochvalně – krom poměrně přívětivého záznamu v denících Thomase Manna, že *Cesta*, v níž si čítal před spaním, je „divoký produkt“, proslul verdikt Gottfrieda Benn, že Céline je „primární plivač a zvraceč“ – poznámka se ovšem týká antisemitských spisů, *Cesta* se Bennovi celkem líbila.)

Célinův smích

Nespornou předností celého bloku je jeho kompozice a způsob, jakým Kareninová své nálezy předkládá. Otevírá jej citátem z Kunderových *Zrazených testamentů*, následuje uvedení do počátků Célinovy tvorby a aféry kolem Goncourtovy ceny, chronologicky pak sleduje jak postupné překládání a vydávání, tak reakce na autorova díla a osudy. Konvolut efektně uzavírá Hrabalovým textem o setkání s Mitterrandem, který věnoval Célinovi a Ezru Poundovi. Podstatné recenze a komentáře jsou většinou otištěny téměř v celku, takže se čtenář doslova vnoří do napjaté a napínavé atmosféry doby. Kareninová se přitom zdržuje zbytečných rozkladů, u každého periodika a autora však v poznámkách podává nejdůležitější informace. Na závěr připojuje bibliografii překladů Célinea do češtiny a článků od roku 1991. Za zmínku stojí také obrazový doprovod: na začátku se na dvou fotografiích směje mladý a starý spisovatel, jednotlivé životopisné zastávky ilustrují fotografie Anny Kareninové ze Célinovy Paříže, můžeme si prohlédnout jeho rukopis na reprodukcích nalezených dopisů a některé reakce v periodikách jsou otištěny v originále.

Revolver Revue v čísle ohlašuje, že chystá zpracování tématu v širším rozsahu a v knižní podobě pro Edici Revolver Revue. Bylo by jistě přínosné, pokud je to možné, doplnit dokumentaci o další prameny – deníky, záznamy či korespondenci autorů. Pro posouzení toho, jaké místo Céline zaujímá v rámci uvádění cizojazyčné literatury do Čech, by pak bylo podnětné naznačit, v jakém konkrétním kontextu je v jednotlivých periodikách uváděn.

Autorka je germanistka, působí na FF UK.

Anna Kareninová: Céline v Čechách.

Revolver Revue 70, jaro 2008, s. 71–181.

Milíčova 13, Praha 3
www.argo.cz, argo@argo.cz
distribuce www.kosmas.cz

David Zábranský

Šternův pokus milovat

Láska se rodí v křečích, nekonečně dlouho, pomalu. Rodí se od té doby, kdy se narodíme my. Někdy se nestihne narodit do smrti. Málokdo se okamžitě naučí něco, co nikdy neviděl. *Šternův pokus milovat* je časem, místem i osobou vyprávěče sevřená novela odehrávající se během několika dní na filmovém festivalu v Lázních – Karlových Varech. Je vyprávěna vnitřním hlasem hlavního hrdiny, třicetiletého Bertranda Šterna, jemuž nechybí nic, pouze znalost toho, co se mezi lidmi traduje jako „mezilidský vztah“.

inzerce

Bláznivá příbuzná

Eseje a příběhy Rosy Monterové

JIŘÍ HOLUB

O literatuře u nás v posledních letech píší většinou akademičtí anebo recenzentsko-kritičtí profesionálové. Naštěstí do občas hnidopišského hermetismu prvních a mnohdy nádenické užvaněnosti druhých párkrát zavane čerstvý vzduch z druhé strany, tedy od samotných spisovatelů či spisovatelek, a také z řad samotných amatérských čtenářů. Máme tu Milana Kunderu a jeho *Umění románu*, *Zrazené testamenty* a *Oponu*, v nichž předvádí stejně vášnivě jako stylisticky brilantní apologie moderního románu. Jiřího Rulfa, který ve své *Večerní škole* zas s patosem sobě vlastním obhazuje nezastupitelnost básníků či literátů vůbec. Václava Cílka, jenž v *Borgesově světě* ukázal, že o literatuře může psát skvělé eseje i geolog, zvláště pak má-li takový čtenářský záběr jako on. Takovýchto domácích počínů žel není dost, a jejich nedostatek proto suplují překlady.

Imaginace a bláznovství

Tichý blázen (La loca de la casa 2003) španělské spisovatelky a novinářky Rosy Monterové je oproti výše zmíněným pánům mnohem osobnější, hravější, nevázanější, rozpustilejší a přinejmenším v tematické rovině ženštější. V jednom rozhovoru označila tuto knihu za „hračku, za hraní si s imaginací a tvorbou“. Právě imaginace, která je podle autorky nejdůležitější spisovatelovou schopností, představuje ústřední téma knihy. V originále to už signalizuje do češtiny nepeložitelné sousloví „la loca de la casa“, jež si Monterová zvolila za titul a jež by se doslovněji dalo podle Anny Houskové v její *Imaginaci Hispánské Ameriky* převést jako „bláznivá příbuzná“. V 16. století ho poprvé použila svatá Terezie z Ávily, aby jím despektivně pojmenovala imaginaci, neboť ji měla za rušitelku mystického rozjímání, a toto označení pro obrazotvornost se ve španělštině ujalo, třebaže již nikoli nutně s pejorativním zabarvením. České ustálené spojení „tichý blázen“, jež zvolil překladatel Tomáš Popek, sice ruší odkaz na imaginaci, avšak zároveň zdůrazňuje druhou vlastnost, která podle autorky charakterizuje spisovatele, a sice jeho bláznovství.

Umět jako dítě snít a vymýšlet si jiné, paralelní světy a nechat se jako blázen oslovit hlasy svého nitra, jež nám sdělují zamlčenou pravdu o nás samých a o světě, jsou pro Monterovou zdroje spisovatelovy tvorby. Ta je pak poháněna dvojím pudem: spisovatel jednak touží neustále zažívat slast tvůrčího vytržení, jež se nejvíce podobá zamilovanosti, jednak jako Šeherezáda silou svého vyprávění oddaluje nevyhnutelnost smrti. Milostná extáze a strach z vlastního konce nejsou ale motorem pouze literatury, nýbrž každé tvůrčí činnosti, a proto Rosa Monterová uvádí další smysl psaní (a čtení): vyprávění dodává neorganizovanému, chaotickému životu řád a smysl. Monterová ale v kapitolách 5, 7 a 9, v nichž rozebírá vztah spisovatele k moci, slávě, neúspěchu a ješitnosti, poukazuje i na jiné, světštestější či řekněme přízemnější důvody, proč někdo píše. V dalších se zabývá nesnázemi, jaké mohou autoři při psaní potkat, jeho vztahem ke zlu a morálce, nesmrtelnosti, výborná je třináctá kapitola o ženách v literatuře a šestnáctá o ženách spisovatelů.

Kejkle s literaturou

Spisovatel v podání Rosy Monterové připomíná Prospera z Shakespearovy *Bouře*. Je mágem, který čerpá z nevědomí, podobně jako se Prospero prostřednictvím Kalibána dozvídal tajemství ostrova, na němž ztroskotal. Jemuž místo Ariela slouží obrazotvornost, díky níž dokáže čtenáře očarovat stej-

ně jako Prospero námořníky. A který jako by jeho ústy říkal své krédo, že „jsme z téže látky jako naše sny a náš život je ostrůvek uprostřed spánku“. „Psát je jako provozovat kejkle. Pokud se omezíš na zmínku o židli, vyvoláš ve čtenáři velmi ubohou představu. Když však napíšeš, že je potřísněna šafránem, židle se zhmotní, přímo se mu zjeví před očima,“ cituje Monterová spisovatele Naipaula a o sedm stránek dál hned tento čarodějný figl použije v příběhu, jak se její dvojče Martina ztratilo, když jim bylo osm. Stejně svůj narativní um Monterová předvádí, když třikrát jinak vypráví tutéž příhodu, jež se údajně stala za jejího mládí na konci Frankovy éry. A neprozradí nám, zda jedna z verzí je pravdivá, anebo všechny jsou smyšlené. Protože v literatuře nejde o autenticitu, nýbrž o věrohodnost. Není důležité, zda se to doopravdy stalo, ale že by se to mohlo stát. A pokud spisovatel svým kouzelným vyprávěním čtenáře přiměje uvěřit, je to dobrý spisovatel.

Monterová očividně patří k romanopiscům – poezie a drama jsou jí cizí –, kteří po „nestravitelném“ proudu *nouveau roman*, jenž dekonstruoval románovou formu, se snaží rehabilitovat to nejpodstatnější z tradice 19. století: příběh. Jenže pouhá radost z vyprávění má i své nástrahy. Monterová se jednak nekriticky spoléhá na jaksi samozřejmou hodnotu vyprávěných vizí a příběhů, když nadneseně tvrdí, že „romány jsou sny

Píseň třesoucích se kostí

Tomáš Weiss debutuje Orchestrem kostiřase

ŠTĚPÁN SYROVÁTKA

Tomáš Weiss (1966) je netypický debutant. Svoji první básnickou sbírku publikuje nikoli v době juvenilií, nýbrž na prahu čtyřicítky. A nutno dodat, že na knize je vyzrálost – ať už tematická či výrazová – dobře znát. Podívejme se tedy, co tento obchodník s knihami, překladatel ze slovenštiny a literární i hudební kritik čtenáři ve své dílně připravil.

Bloudění v labyrintu

Poezie je to velmi osobní, razantní, ve jménu sdělnosti osekaná až na kost. Weiss píše volnou formou, dokáže však i po vojensku zarytmizovat („nažrat a lehnout, lehnout a nažrat/ nechat se podojit, pod sebe nasrat“). Coby ryzí manýrista spíše než vytříbenou formou zaujme paradoxy, slovními hříčkami či etymologickými figurami („věřící neuvěří, až ho najdou/ bez dechu duch/ duši zadušený“). Vše podstatné se tu děje v přechodu, rozostřených barvách, kdy „tvar všeho se proměňuje“: labyrintem jdeme správně jen tehdy, pokud bloudíme.

Měkká pastelová kresba dokáže účinně budovat atmosféru příběhu. Tomáš Kučerovský: Návštěvník

lidstva“ anebo že „čím hlouběji naše vědomé já prostupuje do sfér, kam už neproniknou slova, do těch vulkanických ložisek tavicích magma primitivních a prapůvodních obrazů, tím víc se přibližuje kolektivním strachům a tužbám“, jednak se vystavuje riziku, že opojena svou čarodějnou vyprávěčskou mocí, jež se žví čtenářským úspěchem, sklouzne její psaní k nadprodukcí a stane se z ní mainstreamová literatura, jejímž hlavním cílem je inteligentně pobavit. Ostatně to dosvědčuje jedenáct románů a dalších více než deset knih jiných žánrů, které ve svých sedmapadesáti letech už publikovala, i její poslední román *Příběh průhledného krále*, který jeví všechny známky řemeslně dobře napsaného, avšak ničím nevybočujícího historického románu. *Tichý blázen* však jako ukázkový příklad toho, jak se mají psát eseje, z české i španělské produkce každopádně vyčnívá.

Autor je hispanista.

Rosa Montero: Tichý blázen.

Přeložil Tomáš Popek. Dauphin, Praha – Podlesí 2007, 200 stran.

Básně soukromé apokalypsy

Weiss si také všelijak pohrává s křesťanskými symboly (např. parafrázuje Zjevení svatého Jana), z řady básní zní neokázalá blasfemie a zároveň erotizovaná mystika – další manýristický (či barokní) prvek Weissova díla. Kristus i Marie tak vystupují nejen ve svých tradičních rolích, ale jsou i manžely, syny či družkami. Na jedné straně opět ironie či antiklerikálnost, na druhé zvláštní, až starozákonní ráz: „jdi vpřed, zavři oči a střílej/ nepouštěj nikoho do svého archivu/ své plány neprozrazuj/ v tichu zvířecím/ vzduchem beze slov/ ostražitě přikrčen/ ve stínu kráče“.

Weiss je především básníkem soukromé apokalypsy, osobním a intimním, podávajícím v kompaktní změti nekompromisně vše dobré i zlé, včetně oněch třesoucích se kostí. Není mnoho sbírek, které by nahlížely krizi středního věku takto sebezpytným způsobem. Nejsilněji Weissova poezie působí v místech, kdy nabízí svůj věkem poučený, avšak nerezignovaný, „chlapský“ pohled: „Hlavně vydržet mlčet/ v nonstop baru/ ve tři ráno/ držet se na židli/ statečně a mazácky/ dívat se jí do očí a do výstřihu/ to ano/ jen žádné řeči/ mlčet a zírat/ neuhnout pohledem/ bez přestání kouřit/ a dávat si ještě jednou to samý/ velké chlap servírky nebalí/ velké chlap nic nerozjíždí/ velké chlap nedělá scény/ velké chlap nekazí večer/ trpělivě/ chlapsky a trpělivě/ čeká na ráno.“

Otázka je, zda je možné takto osobní typ poetiky zopakovat. Setkání s Weissem není lehké, je to spíše náraz než usebraná četba. S trochou nadsázky lze říci, že básní sekerou, kterou neváhá použít ani na souseda, pro něhož je Grebeníček „prima chlap“. Jak se píše v jedné z básní: „Zatím jsi o tom jen četl/ zatím to byly příběhy druhých/ ale teď už je kulka ve vzduchu/ Ententyky dva špalíky.../ slabé cinknutí dopadlé nábojnice/ připrav se na setkání.“

Autor studuje bohemistiku na FF UK.

Tomáš Weiss: Orchestr kostiřase.

Dauphin a Protis, Praha 2007, 56 stran.

– za všechny například až felliniovská scéna soudního tribunálu všech žen hrdinova života nad jeho postelí.

Pozorovatelka v davu

Výstava Milady Marešové zvěcňuje ženský svět

Pražské a pařížské scény, meziválečný civilismus s prvky společenské kritiky, ženská optika zkoumající pulsování a dynamiku mezilidských vztahů na pozadí městské krajiny, to jsou obrazy Milady Marešové, znovuobjevené české malířky.

HANA PETLACHOVÁ

Výstava s názvem *Milada Marešová – zapomenutá malířka českého modernismu* a spolu s ní vydaná monografie si zaslouží pozornost hned ze dvou důvodů: jak praví titul, poprvé je zde v ucelené podobě publiku předložena tvorba dosud neprávem opomí-

Milada Marešová (1901–1987) byla jednou z prvních studentek Akademie výtvarných umění v Praze, která se po vzniku republiky otevřela také pro ženy. Během dvacátých a třicátých let vznikla nejpodstatnější část její malířské tvorby, která ve své době získala příznivý ohlas a prezentační frekventovanost v renomovaných galeriích. Paralelně se Marešová věnovala knižní a časopisecké ilustraci, výtvarné výpravě bibliofilů a scénografi. Její práce je přerušena německou okupací – je vězněna pro spolupráci s ilegálním odbojovým periodikem. Po válce autorka na svou malířskou tvorbu významněji nenavázala a její doménou se stala knižní ilustrace.

Tento stručně shrnutý životní příběh byl rámcem zaujaté celoživotní tvorby, kte-

Nová věcnost – civilismus – poetismus

Výstava se zaměřuje na klíčové období dvacátých a třicátých let, kdy se autorka námětově i stylově ocitla v blízkosti německé Nové věcnosti nebo domácího proudu sociálního civilismu, které zobrazovaly a kriticky hodnotily společenské podmínky lidské existence. Jak uvádí kurátorka, Marešová dokázala zaujmout osobitou pozici mezi těmito polohami. Kritický pohled mírnila melancholickým odstupem a poetizujícím naivismem, připomínajícím malbu nedělních malířů v duchu dobového výtvarného primitivismu. Umělkyně bystře pozoruje a zobrazuje scény, které se každodenně odehrávají na ulicích, v parcích, na plovárně nebo při společenských setkáních. Moderní člověk je vnímán jako pomyslná součást společenské

umění – nikoli jako romantické individuální gesto, ale jako druh společenské praxe, a přehodnotit způsob, jak nahlížet a psát příběh umění tak, aby dokázal zachytit a vysvětlit také zcela specifickou situaci a zkušenost žen a její vliv na uměleckou tvorbu. Výstavní a publikační počin Martiny Pachmanové je z tohoto hlediska významný nejen proto, že připomíná dosud zanedbávanou malířku, ale stejně tak proto, že se prizmatem „genderu“ pouští do seberefektivních oborových problémů a strukturálních otázek. V líčení životního příběhu a v interpretaci tvorby Milady Marešové se Pachmanová věnuje nejen pozitivistickým historickým a vizuálním datům. Věrna svému genderovému klíči si všímá také předválečných institucionálních podmínek pro umělecké vzdělávání žen, názorů dobové kritiky na tzv. ženské umění nebo vysvětluje hodnotu realistických stylových poloh využívaných malířkami.

Vize emancipované ženy

V tvorbě Marešové zvlášť vydělila část nazvanou *Typologie ženství*, která odráží změny v ikonografii, k nimž přispělo nové uplatnění žen jako tvůrkyň vizuálních zobrazení. Namísto erotického objektu, idealizovaného symbolu nebo dekadentních alegorií temných stránek ženské duše vytvářených mužskou imaginací se žena začíná jevit jako individuálně vykreslená aktivní osobnost a nositelka nových sociálních rolí. U Marešové žena vystupuje jako aktérka i pozorovatelka společenského dění, což byla donekdávna role přisuzovaná hlavně mužům. Na obrazech najdeme ženy spěchající po ulicích, posedávající v kavárnách, kouřící a bystře sledující okolí, což jen posiluje skutečnost, že v tomto případě je to ženský pohled, který začíná spoluvytvářet obraz reality. Vize emancipované ženy má u Marešové i svůj rub: žebračky, stařeny, smutné nevěsty, vdovy nebo opuštěné těhotné ženy. Možná je někde mezi těmito polohami zašifrován životní příběh autorky: úspěšná umělkyně, společensky činná samostatná žena, bezdětná, svobodná, kterou těžce postihla smrt milovaného muže...

Ze zastřené historické paměti českého moderního umění zbývá vyvolat ještě mnoho postav zajímavých umělkyní. Poznání jejich díla znamená nejen zanesení nových bodů na mapu českého moderního umění, ale také zpřesnění tohoto obrazu a poznání, jak je konstruovaný a jakými jinými způsoby ho lze vnímat. Důležité je nevyužívat jen jediný úběžník pohledu, jestliže sledujeme plastickou a se skutečností korespondující vizi.

Autorka je historička umění.

Milada Marešová – zapomenutá malířka českého modernismu. Kurátorka Martina Pachmanová.

Moravská galerie v Brně – Pražákův palác, 13. 3. – 25. 5. 2008.

Milada Marešová: Dobročinný bazar, 1927. Archiv MG Brno

jené malířky a navíc se tak děje se specificky orientovaným pohledem, který odhaluje nové skutečnosti v historii českého moderního umění, ale také provokuje k uvažování o povaze současných umělecko-historických přístupů.

Optikou genderu

Autorkou výstavy i publikace je Martina Pachmanová, historička a kritička umění, která na domácí pole tohoto oboru vnesla feministické a genderové hledisko. Tento postoj při studiu vizuální kultury zohledňuje kulturně a společensky dané role autora/autorky, diváka/divačky, které jsou významnější než původní pohlavní odlišnost. Pachmanová zprostředkovala českým zájemcům ve dvou publikacích feministicky a genderově podložené názory amerických teoretiček a umělkyní a je autorkou knihy *Neznámá území českého moderního umění: Pod lupou genderu*. Nyní genderovou optiku uplatnila při zkoumání a interpretaci díla Milady Marešové.

rou brněnská výstava velmi promyšleně, ale zároveň citlivě prezentuje. Výstava je členěna do „kapitol“ uvedených texty. Ty děl dílo chronologicky i tematicky. Architektonické řešení expozice poskytuje drobnějším řemeslům, pro autorku typickým, intimní prostředí a zároveň vytváří samostatné uzavřené zóny pro díla celky její tvorby.

Výstavu otevírá překvapivě drobný obrázek z dvacátých let, který se formátem i námětem mnoho neliší od fotografické městské momentky. Marešová na něm živě zachytila koridor pařížského metra s pospíchajícími obyvateli metropole. Cestující jsou detailně vykresleni a tvoří pestré sociální i psychologické spektrum. V tomto stylovém i námětovém rámci – realistické znázornění všedního okamžiku lidského života s bystře odpozorovanými a ironickou nebo kritickou nadsázkou umocněnými rysy a náladami, se rozvíjí celoživotní tvorba Marešové.

ho organismu i jako individualita se soukromým separátním vnitřním světem. Marešová dokázala přesně zachytit různé sociální role i skupiny a vystihnout psychologii jednotlivce i typologii stavovské příslušnosti. Na jedné straně ironizovala pokrytecké manýry měšťáků, na druhé straně se sociální citlivostí vykreslovala život periferie. Materiál pro své městské scény získávala nejen doma, na pražských ulicích, ale také během opakovaných návštěv Paříže, kde ji zaujala již tehdy existující pestrá multi-etnická společnost.

Metodické prostupy

Linda Nochlinová ve svém dnes již klasickém eseji *Proč neexistovaly žádné velké umělkyně?*, která uvedla feministickou a genderovou problematiku do akademického bádání, upozorňuje, že správná reakce na tuto provokující otázku nespočívá ve snaze o vytvoření nového, ženského panteonu geniálních, ale neprávem zapomenutých umělkyní. Nejprve je potřeba nově chápat samotný pojem

Injekce

K čemu je komiks platný divadlu

Divadelní režisér se zamýšlí nad tím, nakolik se současné scénické formy sytí komiksem a k čemu by jej mohly víc využívat.

PETR VODIČKA

Komiks je docela mladý a docela drzý. Dokáže často účinně vystihnout věci, které se divadlo ve své umělosti stále ještě pokouší popisovat. Komiks si uvědomuje, že svět je natolik složitý a pro jednotlivce neproniknutelný, že je třeba čtenáře vzít pod krkem jinak než tím, že se něco popisuje – a pohroží. Snaží se (možná nevědomě) prohlédnout celé soukolí, nechává na sebe působit všechny síly moderního světa a pak je pojmenovat; zjednodušit a zařadit do souvislostí. Vznikají nové světy, které jsou odrazem toho našeho a ve kterých se dokážeme zorientovat, a to ne pomocí logiky, jež už dávno k pochopení světa nestačí, ale pomocí intuice, sympatií nebo antipatií, zkrátka pocitů člověku vlastních. Nechává na sebe působit informace spojené s pocitem, atmosférou, zkratkou, metaforou. Přístup autorů grafických románů je přirozenější a – umělečtější.

Intuice

Autoři klomiksu velmi jasně vnímají všechna klíšé, lži a prázdné formy, ať už uměleckého nebo mezilidského druhu. Nemohou se vyhnout tlaku médií, reklamy, politických kauz, nápisům po celém městě; vnímají posuny ve funkci rodiny, odosobnění ve městě a hrátky s novou identitou na globální síti. Toho všeho si umělec nemůže nevšimnout – přesto je bohužel tato problematika v divadle vidět zřídka. Někdy to vypadá, že komiks musel vzniknout – jako nový druh svobodné literatury, který se dokáže lépe vyrovnat s různými vrstvami jazyka a komunikace – zachovává přednosti psaného slova vedle možností výtvarného umění.

Leccos z výše uvedeného by mělo být součástí komiksové injekce divadlu. A někdy je. Nesmíme se vzdávat snahy pracovat ve více vrstvách a přikládat větší význam intuici. To začíná už na úrovni psaní textů pro divadlo: širokým záběrem, svobodnějším přístupem, prací se zkratkou. To je jeden ze symptomů proměny jazyka v moderní době a má-li divadlo zůstat sdělné, musí se o jeho nové funkce zajímat.

Divadlo, budíček!

Komiksová poetika a estetika je zvláštní injekce pro dramaturgii divadel, speciálně

dětských. Komiks nemá problém s reflexí současné společnosti a přitom dokáže vytvářet vlastní „jiné světy“. Denním příběhům dává rozměr mýtu. Vypadá to jako prosté pohádkové zjednodušení, ale v tom je ta finta. Vzniká vlastně pohádka, vstřebatelná širokým obecnstvem od dětí po dospělé, a přitom je zachováno propojení s reálným světem, protože postavy a děje v něm mají většinou svůj předobraz. Divadlo má mnohem větší možnost záběru než komiks, ale nyní se zdá, že na něj vědomě resignuje. To je škoda, neboť komiks nabízí mnohé, co bychom na divadle rádi viděli: svobodnou fantazii a poezii.

Autor je divadelní režisér a píše komiksy.

Komiksové vlivy v divadle mají několik podob: od těch nejzjevnějších až po ty skryté. Zásadní – a explicitní – průlom do světa žánru stojícího na pomezí výtvarného umění a literatury nastal ve chvíli, kdy Činoherní studio v Ústí nad Labem uvedlo na jevišti adaptaci Aloise Nebela od Jaroslava Rudiše a Jaromíra 99. „Scénický komix“ (je na repertoáru už od roku 2005) se vizuálně snažil napodobit svou papírovou předlohu,

formálně však nevybočoval z výrazových prostředků současné mírně experimentující činoherní scény. Ty totiž s komiksem úzce souvisí, ostatně stejně jako souvisí s filmem: zkratkovitost, rychlé střídání scén, důraz na vizuální stránku. Jevišť navíc s radostí a občerstvujícím zájmem používá i psané slovo jako doplněk audiálního zážitku, i v tom lze spatřovat paralely anebo vlivy či zdroje. Nejzásadnější jsou ovšem inspirace skryté, protože obtížně vystopovatelné a navíc je lze těžko připsat jenom komiksu: snaha o nové tematické vymezení či komické traktování i třeba tragické události. Paradoxně se tak této formě nejvíce blíží dětské divadlo, které se odnepaměti nebojí zjednodušovat (v Minoru evidentně Petr Vodička a druhdy David Drábek, z kreslené podoby díla Františka Skály vyšla ve své inscenaci Vlase a Brady i Apolena Vynohradnyková), zřetelně komiksovou cestou se ve svých inscenacích pro dospělé ubírá například Jan Jirků. Pojí-li se s tímto žánrem nevyhnutelně – jak píše Petr Vodička – určitá drzost, pak ukazuje cestu, kterou se jeden proud divadla bude nevyhnutelně vydávat. Ostatně v době, kdy se nabízí tolik nabubřelých terčů z radnice, je to výzva větší než velká.

–ml–

Dejte své nápady na papír a my vám je pomůžeme uskutečnit!

Společnost OKD pomáhá prostřednictvím nově založené Nadace OKD realizovat projekty zaměřené na zlepšení života obyvatel, a to zejména v moravskoslezském regionu. Nadace podporuje projekty ve čtyřech základních programech: zdravotním a sociálním, vzdělání a společnosti, rozvoje regionu a v programu „Pro Evropu“ určeném neziskovým organizacím. Více informací najdete na www.nadaceokd.cz.

„Uvědomujeme si svůj díl odpovědnosti za region, v němž působíme.“
Dr.-Ing. Klaus-Dieter Beck, předseda představenstva a generální ředitel OKD

Nejsme jenom introverti

Tanec zase o krok dál

O tom, co přinesla přehlídka současného českého tance, o jeho směřování a oceněních, jichž se mu konečně začíná dostávat – včetně povzdechnutí nad financováním.

KRISTINA DURCZAKOVÁ

Festival Česká taneční platforma, který každý rok prezentuje nové práce současného tance, letos nabídl výběr značně odlišných inscenací. Návštěvník divadel Ponec, DISK, Duncan Centre a Alfred ve dvoře tak měl šanci porovnat práci větších uskupení a opusy choreografických individualit, nováčků i zkušených tvůrců. Z širokého spektra však pouze jeden získá Cenu Sazky za objev v tanci; jeho jméno se dozvíme na červnovém festivalu Tanec Praha.

Zasloužené ocenění

Silný dojem zanechala skupina DOT 504, jejíž činnost založená na mezinárodní spolupráci s hostujícími choreografy nabírá v druhém roce jejího působení na obrátkách. *Holdin' Fast* (viz A2 č. 45/2007) choreografů Jozefa Fručka a Lindy Kapetaney útočí na diváka vášnivým tancem tří párů, které boří představu o introvertnosti a solitérním charakteru domácího tance. Zjednodušením by bylo poznamenat, že stylově se DOT 504 snaží přiblížit špičkovému belgickému souboru Ultima Vez – spolupracuje s jejími bývalými členy, kteří nemohou zapřít vliv proslulého choreografa Wima Vandekeybuse. Ale pokud nyní máme české tanečníky, kteří jsou schopni v podobném duchu chrlit energii na jevišti a tančit, jako by to bylo naposled, můžeme být rádi. DOT 504 se drží své cesty a představuje jeden z proudů, který zde nebyl tak docela zastoupen. Jejich soustředěnou práci ocenila v březnu i Herecká asociace, a to nominací dvou členů – Heleny Arenbergerové a Petra Opavského – na letošní cenu Thálie. Je to poprvé, co se interpreti současného tance ocitli v užší nominaci na tuto cenu, po boku baletních umělců z Národního divadla, což je výrazný posun. Zdá se, že Thálie pro tuto kategorii není již takovou absurditou, jakou by se mohlo před několika lety zdát. Blíže k ní ale zřejmě mají interpreti více či méně institucionalizovaných souborů (jako třeba DOT 504) než tanečníci v komorních projektech nezávislých choreografů.

Kromě *Holdin' Fast* se navíc prezentovala i členka souboru Lenka Vágnerová se svou choreografickou prvotinou *Proposition*. Zúročila své zkušenosti s prací s různými choreografy a vytvořila velmi dynamic-kou, místy až poněkud zběsilou studii moci a jejího zhoubného vlivu na lidi. DOT 504 v této sezóně premiéruje jako na běžícím páse, s odstupem času uvidíme, zda nasazené tempo vydrží a za jakou cenu.

Tančíme i pro děti

Alternativou k DOT 504 může být soubor NANOHACH. Veleúspěšná inscenace *Portrét* (viz A2 č. 45/2006) choreografky Ioany Mony Popovici zahajovalo celou přehlídku; z nových děl soubor uvedl choreografii Michala Záhory *Resonance*. Nelze generalizovat ani stavět tyto dva soubory proti sobě, nicméně NANOHACH představuje poněkud kontemplativnější přístup k tvorbě a jednotlivé inscenace jsou stylově rozrůzněnější než v případě DOT.

Skupina VerTeDance přinesla mnohem intimnější motivy – letos soubor pokračuje v práci s dětským interpretem, a to v dílku *Třiačtyřicet slunce západů*. V choreografii Veroniky Kotlíkové-Knytlové jsme svědky tanečního ztvárnění základního motivu/vztahu ze slavného díla Antoina de Saint-

-Exupéryho. Křehký duet tanečnice a malého chlapce obohatil Platformu o představení, které by bylo možné uvádět i pro školy. Seznámil by školní publikum se současným tancem, založeným na kontaktu tanečníků. Představení se však zároveň nespolehá na dětské narativní vyprávění, stojí na abstraktnějším pohybově-tanečním vykreslení vztahu a setkání malého a velkého člověka na scéně.

Poprvé se letos na Platformě objevilo nové uskupení 420people Václava Kuneše a Nataši Novotné. Tito dva skvělí tanečníci, bývalí členové NDT 1, přinesli ve vybroušeném duetu *Small Hour* zcela odlišný, jemně neoklasicistní styl, který opět o něco rozšířil spektrum toho, co bylo možno letos na Platformě zhlédnout. Jejich „produkční jednotka“ taktéž do budoucna slibuje spolupráci českých tanečníků se zahraničními choreogra-

fy; ukázkou již představili na začátku roku v divadle Archa.

Ostatní nezávislí choreografové představili díla, jež utvrzují směřování českého tance k zmíněné introvertnosti a komornosti. Kvalita má ale tendenci vzrůstající, svědčí o tom deset (!) nominovaných děl na Cenu Sazky, což je velká většina všech děl na Platformu přihlášených. Porota tak nepřímou ukázkou na různost stylů práce, mezi nimiž bude těžké vybírat. Celý program České taneční platformy potvrdil životaschopnost tohoto žánru a kuráž všech tvůrců. Festival mohl být skvělým entré k jubilejnímu 20. ročníku mezinárodního festivalu Tanec Praha, který však letos paradoxně dostal desetkrát menší podporu od pražského magistrátu, což i celé Platformě zpětně dodává trochu hořkou příchuť.

Autorka studuje taneční vědu.

Křehké duo v podání 420people. Foto Lucie Kocourková

depeše

Kyjevské Národní divadlo zaspalo 20. století

Divadelních pokladen, u kterých si mohou diváci koupit lístky do kyjevských divadel, je po hlavním městě Ukrajiny rozeseto několik. A soudě podle front, které u nich místní stojí na lístky, je o divadlo zájem. Svědčí o tom i zaplněný sál v Národním akademickém divadle opery a baletu Tarase Ševčenko při večeru složeném ze dvou baletů – Carmen George Bizeta a Rodiona Ščedrina a Šeherezády na hudbu Nikolaje Andrejeviče Římského-Korsakova. A četné potlesky na otevřené scéně. Je tedy škoda, že jsem se tentokrát (při své druhé návštěvě kyjevského baletu v rozpětí jednoho roku) opět přesvědčila, že ze špičkových tanečnic a tanečníků zřejmě nezůstal doma nikdo. Co se týče vizuální stránky, zaspalo navíc kyjevské Národní snad celé 20. století. Carmen vypadala na první pohled ještě poměrně slibně. Aréna obehnaná strohými dřevěnými židlemi, opona s černou býčí hlavou, tanečníci s tvářemi utopenými pod krempami klobouků... Nudná choreografie a ubohé taneční výkony však chvílemi působily spíš jako parodie na balet než tanec hodný první scény. Závěrečné ovace tak byly zcela neadekvátní. Šeherezáda ukázala, že může být ještě hůř. Na harému a kostýmech jeho tanečnic se scénograf s kostýmním výtvarníkem vyřádili. Na scéně snad nechyběla jediná představitelná barva, což si opět vysloužilo bouřlivý potlesk místního publika. Proti vkusu žádný důstojník. Tanečně byla Šeherezáda poněkud povedenější, což znamená, že na rozdíl od Carmen se tady opravdu tancovalo. Balet byl ale plný gestické machy (rozpřažené ruce, hlava v dlaních nebo lomení rukama) či laciného humoru z repertoáru ne kreativního cirkusového klauna. Snad jediným kladem celého večera byl živý orchestr. To celé za 150 hřiven do boční lóže na prvním balkóně, tedy zhruba 600 korun. V půlce května hostuje v Kyjevě soubor Dřevo s inscenací Andreje Adasinského Ketzal. Kdyby se můj kyjevský pobyt protáhl, půjdu raději na ně než na národní scénu.

Jana Bohutínská, Kyjev

Bergmanovská martyrologie

O knize Jesseho Kalina o Ingmaru Bergmanovi

Nová bergmanovská monografie není typickou filmologickou příručkou – vyžaduje po čtenáři duševní námahu podobně jako Bergmanovy filmy po divákovi. Je terapií svého druhu, umožňující spatřit sebe sama jako v zrcadle.

STANISLAVA PŘÁDNÁ

Monumentální umělecký odkaz Ioni zesnulého filmového klasika Ingmara Bergmana (1918–2007) bude ještě dlouho inspirovat k nejružnějším reflexím. Svědčí o tom dosavadní bibliografie v širokém rozpětí filmu, divadla, literatury či filosofie a psychologie i její aspoň zčásti uspokojivé zastoupení v českém překladu (kde však postrádáme řadu významných monografií, např. od Robina Wooda, Petera Cowieho, Franka Gada, anebo knihu rozhovorů Bergman o Bergmanovi). *Kniha Ingmar Bergman a jeho filmy* od amerického profesora filosofie Jesse Kalina předkládá odborný výklad, v němž autor zvolil samostatnou, neodvozenou metodu, soustředící se především na metafyzický rozměr Bergmanovy tvorby. Tu rozvrhl do tří období s vybranými filmy, které – i za cenu jisté redukce – považuje za vývojově signifikantní. Pro jejich zevrubný průzkum nastolil základní existenciální a morální kategorie (soud, opuštěnost, martyrium, obrat, hanba a vize) jako „okamžiky syžetu, jejichž prostřednictvím se všechny Bergmanovy příběhy rozvíjejí“.

Laskavý, leč neústupný terapeut

Klíčem, jímž Kalin odemyká bergmanovské vnitřní prostory, je síla vlastního duchovního prožitku, teprve až poté nastupuje intelekt a filosofická vzdělanost. Bergmanovo poselství sděluje s téměř kazatelskou naléhavostí, ve svých interpretačních „kázáních“ jako by pročetl důvěrně známou „filmovou bibli“, v níž se rozprostírá síť obnažené lidské útrpnosti, volající po rozuzlení či přesněji rozhřešení. Kalinův křesťanský světový názor ve vztahu k Bergmanovi je očividný i bez explicitního vyznání. Režisérovo hledání Boha, jeho mlčení, skepse a pozdější ateismus nepřestávají být pro Kalina duchovními tématy, i když cesta k Všemohoucímu je uzavřena. Kniha je napsána s pisatelskou střídmostí, autor Bergmana nesoudí ani se nenechává ovlivňovat jeho charismatem, netrpí ambicí objevovat za každou cenu něco originálnějšího, což se ostatně podaří málokomu. Odkazuje-li k jiným bergmanologům, ať souhlasně nebo z jiné perspektivy, hájí si důsledně své interpretační pole. Procházet Bergmanovým filmovým světem s průvodcem Kalinem je úporná a namáhavá cesta, jako bychom paralelně podstupovali psychoanalýzu pod vedením laskavého, leč neústupného terapeuta. Obdobně jako je tomu při vnímání Bergmanových filmů, které mohou někdy mučivě rozdírat, pokud se do nich člověk hlouběji projektuje.

Vyslyšení Šepotů a výkřiků

Tato knižní bergmanovská martyrologie si neklade primárně filmologické cíle, nýbrž sumarizuje spirituální obsah toho, o čem filmy zachmuřeného Švéda pojednávají: bolest-

né tajemství života, hledání hlubšího smyslu existence, jehož se filmovým postavám zoufale nedostává, smrt zažíva čili těžkost zmrtvělého života, eschatologie tělesné smrti. Pokud bych měla určit, ve kterém Bergmanově filmu se autor nejhluběji dotkl živého nervu jeho sdělení, pak je to mistrovský opus *Šepoty a výkřiky*. Do centra pozornosti po právu Kalin vyzdvihl postavu umírající Agnes jako „nositelku milosti“, ztělesňující „vizi světa, který připomíná třináctou kapitolu Prvního listu Korintským, (...) lásku, kterou nikdy neselže“. Kalin nachází esenci tragiky citově ochromeného vztahu tří sester v Karinině deníku – jako obrazu jejího rozervěného čistého nitra. Když zemře, deník zmizí (ponechá si jej na památku její služebnā) a sestry ani netuší, že se svým nezájmem připravily o poznání, jež by jim Agnesiny zápisky mohly poskytnout ve světle její bezpodmínečné, a tudíž i zaslepené lásky. Kalin je přečetl za ně a docenil jejich emocionální svědectví.

Fanny a Alexandr: tohle je ten život...

Kniha spěje k interpretačnímu vyústění souběžně s Bergmanovou tvůrčí dráhou, která vrcholí filmovým testamentem *Fanny a Alexandr*. Kalin čerpal z rozšířené televizní verze tohoto filmu, aby precizoval finální výpověď starého mistra (i když ten pak natočil ještě několik televizních filmů). Závěr této dramaticky barvitě a imaginativně rodinné ságy je jen zdánlivě radostným happy endem. Podle Kalina zde tvůrce vyjádřil až zlhostejněle zklidnění, které nemá daleko k apatii: „...tohle je ten život, takový je i pro ostatní, vždycky takový byl i pro nás a není už co dodat. Nakonec zůstáváme na jevišti sami a světla pohasínají.“ Navzdory tomu celkový výklad Bergmanova díla v této knize vyznívá pozitivně a nadějeplně, i v největších temnotách autor spatřuje prosvítat paprsek světla.

I když je v knize filmologický aspekt odsunut na druhé místo, Kalin jej úplně neztrácí ze zřetele. Tento „deficit“ vyvažuje fotografickou dramaturgií – tematizovanými soubory snímků, dokládajícími konkrétní souvislosti scén či záběrů, ať v analogii, diferencích či jemných distinkcích (např. variace rituálů stolování à la Poslední večeře nebo komparativní detaily tváří, defilé mimických úsměšků ve Večeru kejklířů aj.). Tyto fotomozaiky, těsně korespondující s textem, slouží nejen jako běžná ilustrativní evokace; autor skrze ně komunikuje se zrakovou pamětí čtenáře-diváka, jemuž jako by promítal ztuhlé fragmenty z filmů.

Osvojení a cinefilská hommage namísto doslovu

Nebývá zvykem věnovat se v recenzích knih také doslovu. Text Milana Klepíkova však na sebe nápadně upozorňuje jako původní, osobně vyladěná „hommage“ režisérovi, v níž prokazuje mimořádnou znalost jeho díla. Připustíme-li, že Kalin Bergmana jako nadčasového klasika poněkud konzervuje, Klepikov naopak prověřuje jeho aktuální životnost se cinefilní vehemencí kultovního spřízněnce. V pomyslné rozmluvě s režisérem se občas neubrání exhibici svých vědomostí (v řinoucích se citacích Bergmanových výroků), a dokonce jej osloví jako své druhé já (pan MK). „Svého“ mistra si přivlastňuje v radostném zjištění, že jeho pnutí mezi

Při rozboru Bergmanových Šepotů a výkřiků (1972)

se Kalin nejhluběji dotkl živého nervu režisérova sdělení.

depresí a chutí ze života z něj činí „nejzábnějšího filmaře, jakého zná“. Klepikovův možná místy příliš emfatický přístup však nediskredituje odbornou kvalitu jeho studie. Za zvlášť přínosnou pasáž považují úvahu o „démonech“ s lidskými tvářemi nebo psychologický rozbor oponentních postav Vergerusů a Voglerů – typologických konstant v Bergmanových filmech.

depeše

Patnácté Dny evropského filmu

V polovině devadesátých let měl u nás náročnější filmový fanoušek jen minimální možnost seznámit se s aktuální světovou tvorbou. V distribuci se objevovala téměř výhradně hollywoodská produkce, festivaly (nepočítáme-li přežívající karlovarský a LFŠ) prakticky neexistovaly. Za této situace byl vznik Dnů evropského filmu (a také Febiofestu i Projektu 100) vítanou možností k rozšíření filmových obzorů. Jestliže se každý rok našly v programu tři až čtyři špičkové snímky, spokojenost s festivalovou akcí mohla být tehdy na místě.

Dnes ovšem žijeme v úplně odlišné filmové krajině. Po většinu roku probíhají (zejména v Praze, ale čím dál více i v dalších městech) nejružnější přehlídky, většinou nějak vymezené, buď tematicky (Jeden svět, Mezipatra), žánrově (Festival otrlého diváka či bollywoodského filmu, MFDF Jihlava, Anifest), formálním novátorstvím (Cinepur Choice), rozsahem (Festival krátkých filmů) a zejména regionálně (svůj festival má kinematografie francouzská, španělská, středoevropská, asijská atd.). Ačkoli jejich úroveň je různá, na většině z nich je znát snaha o cílený výběr snímků, vtisknutí určité charakteristické programové koncepce. Dny evropského filmu se v tomto kontextu jeví jako anachronismus. Samotný široký výběr filmů (od tzv. autorských přes žánrový „střední proud“ až po čistokrevné kýče romantického, politicky korektního, ba i vlasteneckého ražení) by nemusel být nutně nevýhodou, pokud by promyšleně vystihl jisté tendence v dané kinematografii (jako je tomu např. u Filmasie). Jak však přiznávají samotní organizátoři, ve výběru titulů jsou pasivní a odkázaní na to, co jim nabídnou velvyslanectví, která akci „pořádají“. Veškeré programové úsilí se pak vyčerpává snahou o proporční zastoupení jednotlivých zemí, tedy aby každá měla ve výběru jeden až dva (výjimečně tři) snímky. Jelikož států Evropské unie (včetně těch budoucích) není zrovna málo, počet filmů narostl až ke čtyřicítce. Kritériem zjevně není kvalita, neboť některé snímky jsou tak pořádně úrovně, že se s podobnými na jiných festivalech většinou nemáme možnost setkat. Není proto žádným překvapením, že návštěvnost je na Dnech evropského filmu slabší než na jakémkoli jiném pražském festivalu – a postupně klesá.

Letošní ročník nepřinesl nic nového a lze přičítat spíše náhodě než organizátorům, že úroveň filmů byla přece jen o trochu vyšší než v minulých letech. Zaznamenal jsem alespoň méně vyslovených „průšvihů“ (jen snímky Ty jsi já a Co tu vlastně dělám), zato více filmů, kterým třeba ještě leccos chybí k dokonalosti, ale jsou tematicky a (méně často) formálně podnětné. Mám na mysli díla jako Armin (Ognjen Sviličić, 2007), California dreamin' (Cristian Nemescu, 2006), Jiná láska (Tudor Giurgiu, 2006), Kythéra (Péter Mészáros) či Z odpadu (Sławomir Fabicki, 2005). Vrcholem festivalu byly dva snímky: ironická studie (nejen) mužské ješitnosti Krásná dodnes (2006) téměř stoletého Manoela de Oliveiry a Kuskus (2005) Abdellatifa Kechiche, mistrovská sonda do přetrvávajících a současně již narušených rodinných vazeb v arabské komunitě ve Francii. Bohužel, téměř všechny jmenované filmy mají jedno společné: byly u nás již k vidění při jiných festivalech. Obávám se, že základní nedostatek Dnů evropského filmu, tedy nulová koncepce a náhodnost ve výběru snímků, je odkazuje k živorešení ve stínu jiných přehlídek. Jakékoli záštity a podpory jsou bez uvědomění si tvrdé reality a zásadních změn málo platné.

Oto Horák

V knize najdeme podrobnou, pečlivě „ošetřenou“ filmografii včetně soupisu televizních záznamů divadelních inscenací v Bergmanově režii. Doložena je též základní bibliografie zahraniční i české provenience (zde však postrádám erudovanou studii Petra Málka *Fantómy opery ve filmu*, otištěnou v Iluminaci č. 3/1996).

Pro četbu, respektive studium Kalinovy knihy je třeba ne-li hlubší, tak aspoň základní znalost Bergmanovy tvorby. Výtky týkající se intelektuální náročnosti či „nestravitelnosti“ jsou v tomto případě irelevantní a ostatně k tomuto režisérovi patří a dopadaly na něj v průběhu celé jeho dráhy (setkáváme se s nimi dosud). Samotná bergmanovská materie vyžaduje duševní námahu, aby vydala svoji hrůznou i laskavou zprávu o složitosti lidské duše. Spatřit se v ní jako v zrcadle většinou není zrovna příjemná konfrontace. Záleží na každém z nás, jak se s ní vypořádá.

Autorka je filmová historička, přednáší na Filmových studiích na FF UK v Praze.

Jesse Kalin: Ingmar Bergman a jeho filmy.

Přeložila Martina Knapková. Doslov Milan Klepikov.

Nakladatelství Casablanca – edice Filmoví tvůrci,

Praha 2007, 220 stran.

Příjem inzerce

A2 kulturní týdeník

Americká 2

120 00 Praha 2

tel. 222 510 227

737 920 143

Pro ty, kteří chtějí mít za sebou nejen plno zážitků, ale i opravené hrady, zdravé lesy, pokosené louky...

Dobrovolnické vikendovky

Prázdniny s Brontosauřem

www.brontosaurus.cz

Ostravské Centrum Nové Hudby
OSTRAVA CENTER FOR NEW MUSIC

OSTRAVSKÁ BANDA

Daan Vandewalle / klavír
Hana Kolková / housle
Monika Germino / housle
Michaela Riener / soprán
Petr Kotik / dirigent

Ostrava 21.5.08 / Janáčkův máj

Černá louka - pavilon A, 19:30

Petr Kotik / Solos and Incidental Harmonies
Elliot Carter / Dialogues
Miroslav Sínka / Reservoirs
György Ligeti / Concert for Violin and Orchestra

Praha 23.5.08 / Pražské jaro

Rudolfinum, 20:00

Petr Kotik / Solos and Incidental Harmonies
Louis Andriessen / La Passione
Elliot Carter / Dialogues
Miroslav Sínka / Reservoirs
György Ligeti / Concert for Violin and Orchestra

Generální podpora koncertu Janáčkovy máje
Generální podpora koncertu Pražského jara

Koncerty dále podporuje: Východočeský Národní divadlo v Praze, Státní opera Praha a Komorní scéna Alena.

info@ocnmh.cz www.ocnmh.cz

KVĚTNOVÉ PREMIÉRY

v divadle Ponec

Africký dům o.s. uvádí hudebně-taneční představení

Ayi Řezaninové - STŘEPY ŽIVOTA

s živým vystoupením vokální skupiny Yellow Sisters.

neděle / 18. 5. / 20:00

Alena Dittrichová uvádí choreografii

VRÁŠČITÁ

středa / 21. 5. / 20:00

Uprostřed mladé ženy odpočívá stará žena a ve středu staré se tísni žena mladá...

www.divadloponec.cz

scéna pro současný tanec a pohybové divadlo

rezervace: vstupenky@divadloponec.cz

nebo na tel.: 224 817 886

Zmačkaný papír ///
///Das zerknüllte Papier

Nové perspektivy pro
sídlíště ///////////////
//Neue Perspektiven
im Plattenumbau

Přednášky

středa, 21. 5. 2008, 19.00

Stefan Forster: Proměny sídlíště

- architekt, autor řady kvalitních přestaveb
panelových sídlíšť

úterý, 27. 5. 2008, 19.00

Michal Illner: Co jsou a čím se mohou stát
naše sídlíště?

- sociolog měst

Goethe-Institut Prag, 2. patro,
Masarykovo nábreží 32,
110 00 Praha 1

vstup volný

Projekt organizují:

GOETHE-INSTITUT
PRAG

centre for central european architecture

www.goethe.de/prag, www.ccea.cz

Vychází první číslo nové

KOMIKSFEST! REVUE

Charles Burns – David B. – Mawil
Jaromír 99 – Dan Černý
Monstrkabaret Freda Brunolda
Jiří Grus – Lucie Lomová
Jaromír Plachý – Polský komiks

Vydává SEQOY, o.s.
a nakladatelství Labyrint

www.labyrint.net

A2 chystá ve spolupráci
s KOMIKSFESTEM
letní komiksovou rubriku!

KULTURNÍ POLITIKA - ZBLÍZKA!

22. 5. 2008
15:00 – 17:30
v divadle
DiSK DAMU

Veřejná rozprava k aktuálním
tématům kulturní politiky
v českém kontextu.
BONUS K DISKUSNÍ TRILOGII
AUTOR MOTOR ANIMATOR

Debatu za účasti studentů, pedagogů,
odborníků z praxe a politiků moderují
Roman Černík a Martina Musilová

KONTAKT:
olga.skochova@seznam.cz
INFO:

www.divadlo.cz/spolekrichelieu
REALIZUJE:

Spolek Richelieu - Spolek posluchačů,
absolventů a přátel DAMU ve spolupráci
s Divadlem DiSK, se Spolkem studentů
Arts Managementu, o.s., Iniciativou pro
kulturu, Proculture, o.p.s., Motus o.s. a
Kulturním týdeníkem A2, za podpory
Nadace VIA a CEE Trust a Divadelní
fakulty AMU.

RICHELIEU

Tip na výstavu

BRUSELSKÝ SEN

Československá účast
na Světové výstavě
Expo 58 v Bruselu
a životní styl
1. poloviny 60. let

14. května – 21. září
Galerie hlavního města Prahy
Městská knihovna

Podrobnější informace o výstavě
a bohatém doprovodném projektu na

www.expo58.info

Vidna Obmana a Fear Falls Burning

Záškuby dvou ambientních tváří Dirka Serriese

Belgický hudebník Dirk Serries téměř beze zbytku vykročil z kulis elektronického ambientu směrem k živějším vyjadřovacím prostředkům.

PAVEL ZELINKA

Kariéru Belgičana Dirka Serriese můžeme rozdělit na dvě etapy – ambientní a industriální minulost (1984–2006), nazvanou Vidna Obmana, a kytarovou současnost (od roku 2005) pod přezdívkou Fear Falls Burning. Zatímco Vidna Obmana stavěl své kompozice v zásadě na elektronických podkladech, současné alter ego pracuje pouze s reálně procesovanými kytarovými tóny.

Druhý hřích

Sám Serries hovoří o Vidně Obmaně jako o uzavřené kapitole s jednou výjimkou, kterou je načatá spolupráce s Markem Verhaegenem, spojeným s další belgickou stálíci Klinik. Jejich série alb věnovaná sedmi smrtelným hříchům uvízla zatím po úvodu plném obžerství u druhého pokračování *Greed*, které, jak už název napovídá, se věnuje lakomství. Zatímco u sólové tvorby „Optického klamu“ (jak bychom Dirkovu přezdívkou mohli přeložit ze srbštiny) šlo vždy o ambient v různě recyklovaných převlecích, spolupráce s přece jen dynamičtějším partnerem přinesla temné elektronické dílko na křížovatce mnoha temných podžánrů blízkých naturelu etablovaného vydavatele (illbient, industriálně laděný breakbeat, minimalistické elektro atd.). Zatímco Verhaegenova střední tempa (která spíše než k tanci vybízejí k soustředěnému poslechu) směřují až k odlidštěné estetice electronic body music, Vidna Obmana brzdí nářezové spády táhlými ambientními plochami převážně kytarového původu. Tyto protipóly spolu nebojují.

Počítače umožňují zkombinovat naskenované kresby i fotografie a dotvořit je přímo na monitoru pomocí tabletu. Lela Geislerová: O tygrovi a dívce

Společně dosahují zneklidňujícího efektu vědomým vystoupením z rychle pulsujícího Babylonu dneška se snahou nahlédnout jeho mechanismy zvenčí, s potřebným odstupem. A není to veselý pohled. Kolesa udržující celé představení v chodu neustále stupňují své otáčky, abychom si v šesté části mohli apokalypticky zaskotačit na připravovaných hrobech. Celý obraz alba se na konci vrací do původní, rozvážné polohy, kde se s námi Serries loučí svou tradiční proprietou – fujarou, zde pečlivě propletenou Verhaegenovými elektronickými sítěmi.

S kovy a bubny

Serriesův kytarový převlek Fear Falls Burning nebyl alespoň v počátcích tak velkým šokem pro milovníky původních ambientních ukolébavek, jež měly stoprocentně pozitivní vyznění. Kytarové plochy špinily hudbu Vidny Obmany už od začátku nového milénia a i první nahrávky nového pseudonymu se daly považovat za veskrze ambientní. Se záplavou nosičů, které se na nás z tohoto zdroje vyhrnuly v posledních dvou letech, jasně cítíme, že místo klidného kytarového snění à la Robert Fripp či Aidan Baker se současný Dirk Serries zhlédl v maximálně natla-

kované a hlučné kytarové lázni, která posluchače nekompromisně přišpendlí k nejbližší stěně a z chapadel propustí pouze v pauzách mezi jednotlivými tracky (tak jak jsme to mohli ochutnat na loňském koncertu v Paláci Akropolis, kde Serries předskakoval Jesu). Nové album *Frenzy of the Absolute* je dalším krokem od jemného ambientu směrem k tradičnímu rockovému fundamentu. Standardní vícesložková bahenní koupel byla doplněna vířivkou, zde zosobněnou hostujícími perkusemi nebo bicími. Na začátku alba neuslyšíme pomalu se rodící kytarové tsunami, ale ostrý bubenický přechod Tima Bertilssona ze Switchblade, který hraje v titulní skladbě roli Damoklova meče či hororového kyvadla, zlověstně se kymácejícího pod olovenými kytarovými mračny. Úkolem prostřední položky He Contemplates The Sign je ztišení před bouří. Základní manévry spíše basového vyznění jsou doplněny železářským kutilstvem à la staří Einstürzende Neubauten, o které se postaral Dave Vanderplas z jinak spíše elektronicky snivého projektu Ontayso. Závěrečná třináctiminutovka We Took The Deafening Murmur Down funguje jako postupně vygradované finále, kdy se ke klasickému kytarovému kolečku znovu připojí bicí (tentokrát Magnuse Lindberga z Cult Of Luna), které z postupného přitakávání přejdou do závěrečné nefalšované jízdy, ne nepodobné tíživým, a přesto tak opojným snům Justina Broadricka či Earth. Máme tyto změny brát jako ústupek směrem k širším masám, nebo jen jako nutkavou potřebu neustrnout ve svém progresu na jednom místě? Při autorově potenci se nebojím, že nám blízká budoucnost dá na tyto otázky jasnější odpověď.

Autor je hudební publicista.

Vidna Obmana: Greed. Hands Production; 2006.

Fear Falls Burning: Frenzy of the Absolute.

Conspiracy Records; 2008.

hudební zápisník

Co by to bylo, kdyby to byla píseň

PAVEL KLUSÁK

„Bittovou a Zappu u nás prostě hrát nemůžeme,“ říkal mi před lety šéfredaktor mainstreamové stanice. Nevnucoval jsem mu je před tím hovorem ani po něm, ale myslel na to, jak nešikovně si to tam vymezují. Možná by si spíš měli zakazovat nevhodnou (třeba moc složitou) hudbu, a ne jména. Vždyť tolik „tvrdohlavých“ tvůrců příležitostně koketovalo s tradicí, hudební líbivostí, „obyčejnou“ písničkou. Každý dramaturg hodný toho označení by měl vědět, co melodického a zvukově nekontroverzního se dá zahrát od Bittové, Cage, Andersonové, Björk, Zorna, Neubaute-nů nebo z nahrávek Agonu, když na to přijde.

Napětí mezi avantgardisty a písničkou má dlouhou historii. Cathy Barberianová, žena Luciana Beria, zpívala v avant-operní stylizaci Beatles, svou „písničkovou“ tvář má zeno-vá siréna Yoko Ono i duchovní extatička Alice

Coltraneová, do dvou rozdílných světů z téže hranice cestují John Cale či David Sylvian. John Zorn, dlouholetý organizátor newyorské progresivní scény, opakovaně ukázal, jak rád kromě abstraktní hudby zachází s lacinými prvky filmové hudby, surf rocku či koktejlového snění o exotice. Když Yoshihide Otomo natočil album „evergreenů“ s kapelou Ground Zero, slavné melodie zněly nátlakovým řevem, jenž si razil cestu přehuštěnou informační džunglí. Nejradikálnější z kytarových improvizátorů Derek Bailey neměl rád myšlenku, že volně hraní má kořeny v jazzu – a přece na sklonku života nahrál Standards a Ballads, kde se odpíchl od slavných témat. Jestliže nálepka „alternativy“ často skrývá kvazirockové kapely, které se odpoutávají od písňové jednoduchosti, pak toto je její opak: složitější tvůrci, které zlákal něco prostšího.

Čekal vůbec někdo, že se k písňové formě skloní současná scéna nové improvizace? Její protagonisté, od Toshimaru Nakamury po Ivana Palackého, vytvářejí zvukové krajiny a konstelace opatrným dotýkáním nástrojů, přístrojů a předmětů, jež většinou používají bez ohledu na jejich historii. Je to hudba navýsost abstraktní, někdy plná ticha a jindy v neustávajících pásech prodlev. Na dnešní svět, kde všechno má svou funkci, reaguje nezaručeno.

To všechno zrovna nesvádí k tomu, aby takový typ tvorby koptovala do nahrávek Madonna, nebo aspoň Timbaland a Danger Mouse. Tetuzi Akiyama sice hraje na kytaru samurajským mečem, ale pro zábavu a popkulturu není ani tak nic platný. Cosi se však stalo mezi samotnými improvizátory.

Když elektronik Christof Kurzmann hrál naživo svůj projekt Schnee, k překvapení mnohých zabloudil k Princeovu songu Sometimes It Snows In April; v hledišti avantgardního festivalu se přitom vztyčily dvě ženy a odzpívaly vokály. Jednu z nich byla Margaret Kammererová, která neopustila zvláštní střet dvou hudebních světů ani na pozdějším vlastním albu, kam požádala o remixy Freda Frithe či Philipa Jecka. Teď se s Kurzmannem potkala na vůbec první autorské písňové desce, jež vzešla ze scény elektroakustické improvizace. V kvartetu The Magic ID (Kouzelný průkaz totožnosti) s nimi hrají klarinetisté Kai Fagaschinski a Michael Thieke. Zvuk je tedy hodně specifický: paralely a dráždivé rozvírané odchylky dvou klarinetů, do toho oblaky šumu, praskotu, mikroloopů a recyklovaných zvuků z Kurzmannova laptopu. Kammererová hraje na kytaru klasické akordy a zpívá; občas to zní jako jakási komorní hudba, pak jako šanson, jindy jako by se v mixu či na

pódii sešly dvě skupiny. Pochopitelně hrozí, že mikrozvuky se změní jen v ornament a dobarvení „aranžmá“. Ale skladby, které jsou prý celé komponované před nahráním, drží dobře pohromadě – ochablými texty, kontrastními částmi, citacemi a odkazy. Mimochodem, první hlas, který na albu slyšíme, patří Assatě Shakurové, byvší člence Černých panterů a kmotře zabitého rapera Tupaca: „Zradíme-li své živé dějiny, zrazujeme sebe. Bojuj za svobodu!“ Zní mi to jako apel na uměleckou neústupnost – přestože Kurzmann občas projevuje levicové názory a natočil album reflektující New York po pádu Dvojčat.

Kdo dnes zachází s muzikou, ten – ať je jeho poetika sebeodtažitější – těžko může ignorovat obrovský svět písní, které za poslední století proměnily svět. Kurzmann, Fagaschinski, Kammererová a ostatní z The Magic ID jsou v tomto směru upřímní. Jako by tímhle přelomovým albem vlastním jazykem řekli: „Nejsme z izolovaného světa. Píseň pro nás mohou být jak téma, tak prostředek.“ Svět písní je díky tomu bohatší o něco, co jsme zatím neslyšeli.

Autor je hudební publicista.

The Magic ID: Till My Breath Gives Out.

Erstpop/Erstwhile Records; 2008.

Kvůli bezpráví je třeba se i svléknout

O vztazích mezi mexickou kulturou a západním světem, o šamanech, financování tvorby i o hledání nových divadelních cest hovoří režisér, který přijel svou nejnovější inscenací připravit do České republiky.

MARTINA ČERNÁ

Během prvních zkoušek vaší pražské inscenace jste hercům řekl, že musí pracovat s pravdou. Proč, když je divadlo často obdivováno právě pro své kouzlo iluze? Protože jsou dva způsoby, jak se dá dělat divadlo. Jeden, který se snaží pobavit a pracuje s určitými deformovanými pravdami. A druhý, který se snaží sdělit skutečné události, pocity a myšlenky tvořící součást celého lidstva. Aby nějaká postava byla skutečná a pravdivá, musíme hledat tuto pravdu ukrytou v každé lidské bytosti – být ji potom přivedeme do fikce, kterou je divadlo.

Jakou pravdu svým divadlem sdělujete vy osobně?

Je to zvláštní, ale vlastně se hodně věnuji science-fiction. Projektům, kde je skutečnost přebita jinými okolnostmi. Právě prostřednictvím hypotetických návrhů toho, co by mohlo být, jsem získal odpovědi na otázky týkající se existence, společenského postavení a politického názoru na svět. Líbí se mi pohybovat se po těchto cestách, které nejsou tak stereotypní a konvenční jako realistické postupy. Ve svých divadelních sci-fi kombinuji magický realismus, který je v Mexiku silně přítomný, a zároveň se inspiroji severoamerickou kulturou, kterou máme za humny.

Mexiko je jakýmsi nárazníkem mezi USA, potažmo západní kulturou, a Latinskou Amerikou. Jak je možné, že po tolika staletích vlivu západní kultury a několika dekádách globalizace stále přežívá mexická magie?

Myslím si, že v případě Mexika se jedná o pětisetleté dějiny rezistence, kdy byla porobena indiánská populace a byli masakrováni indiánští bohové. Během této války, která byla hlavně náboženská, bylo potřeba chránit vlastní kultu a jedinou účinnou taktikou se stala kamufláž, tj. jejich začlenění do katolického systému. Panenka Marie Guadalupská je tudíž ve skutečnosti indiánská bohyně Tonantzin a podobně.

Stejným způsobem bránili svou kulturu afričtí otroci dovážení do Brazílie. V kultu candomblé jsou všechna božstva zdvojená a představují jak křesťanské svaté, tak africké bohy. Kde je pojitko mezi touto indiánskou a africkou taktikou? Proč se tyto národy proti bílým jednoduše nevzbouřily násilím?

Byly to všechno válečnické kultury. Když byla vyvražděna jejich božstva i celá kasta válečníků, zůstaly bez vitality, která zajišťovala jejich přežití. Nakonec ale válka stejně přišla – jsou jí celé dějiny bojů o nezávislost latinskoamerických kolonií. Tady se právě projevilo kolektivní vědomí, které přežilo.

Když mluvíte o mexické magii, vždy zmiňujete existenci šamanů. Skutečně na ně věříte?

Jednou se mi naskytla možnost seznámit se v Cuernavace s šamanem, který v našem městě léčil. Tenkrát jsme zrovna pracovali na projektu o Antoninu Artaudovi, a tak nás pozval k sobě do komunity Huicholů. Přijal mě dokonce do své „ordinace“. Byl to velmi prostý člověk, oblečený do tradičního šatu a mluvil jen málo španělsky. Při obřadu pil speciální nápoj, který se plive na tělo léčeného, z jehož těla se

potom vytahují malé kuličky. Ty představují nemoc. Vyndával si je z pusy a pokládal na stůl. Díval jsem se na něj pozorně a nechápal jsem, odkud je bral. Jsem si jistý, že je předtím v ústech neměl. Považuji sám sebe za hodně západního člověka, takže se rozum vzpíral uvěřit. Jenže tělem jsem cítil, že mi obřad pomohl. Otázka tedy nezní, jestli tomu věřit, nebo ne. Prostě jsem to zažil.

Jaký vztah má Mexičan „západního“ střihu – umělec, intelektuál, manažer – k indiánskému světu? Co znamená přírodní magický svět pro člověka, který používá internet a mobil, jezdí autem, létá po světě?

Pro mě bylo hlavním impulzem začít se zabývat indiány zapatistické hnutí. Do té doby jsem je potkával jen na ulici a nepřikládal jejich kultuře velký význam. Netušil jsem, že představují sílu, která dokáže pohnout celou zemí. Najednou se zmobilizovali tak, že jsem cítil, že kterýkoli indián z mého okolí je připraven povstat. Tohle úplně změnilo můj pohled na jejich přítomnost a důležitost v naší společnosti. Ale v mém podvědomí byli indiáni přítomni vždy.

Souvisí tato určitá ignorance se sociálním původem?

V Mexiku je druhou nejnižší vrstvou hned po indiánech venkov. Tenhle svět je také plný tradic a lidové magie. Je to určitá směs mírně okcidentalizovaného světa a indiánské kultury. Já sám pocházím z Mexico City, moje rodina patřila k nižší vrstvě neboli do lidového prostředí. Vyrůstal jsem na mexických filmech, které právě venkov zachycovaly. To mě formovalo. Když jsem se začal věnovat divadlu, byla to zrovna doba Grotowského, který hovořil o divadle pramenů. Svým způsobem jsem tedy měl k indiánské kultuře blízko od mládí.

Proto ten zájem o Antonina Artauda, jehož mexickou životní etapu jste zpracoval v jedné ze svých inscenací?

Částečně ano. Ale na Artaudovi mě zajímalo to, že to byl průkopník umění nelogických světů, snů, nedotknutelných věcí, šílenství. Spojil se s magickým světem, protože věděl, že existuje i něco jiného než západní svět. Jeho kombinace západního surrealismu a mexické magie mě fascinuje.

Takže vás jako Mexičana vlastně svým způsobem do huicholské komunity přivedl paradoxně Evropan Artaud...

Tak trochu. Zúčastnil jsem se jako aktivní pozorovatel jejich rituálů, jedl jsem peyotl, vzali mě na posvátná místa, kde obětují zvířata. Jel jsem za nimi 12 hodin, ale ušel jsem s nimi v čase 800 let zpět.

Tohle je Mexiko: světy, které jsou od sebe fyzicky vzdálené kilometry, ale časově staletí... Vaše herectví se právě touhle kulturní zkušeností hodně inspiroje.

Ano, dělám například při hereckých dílnách s účastníky cvičení, kde cestují prostorem a časem rychlostí světla. Tohle je pro indiány naprosto běžné a reálné, protože čerpají z energie a stavu vědomí získaných při peyotlovém rituálu. Není to intelektuální, ale niterná zkušenost, kterou se snažím přenášet i do herecké práce.

Váš zájem o bezdomovce, tuláky a vagabundy, kteří se objevují ve vaší pražské inscenaci připravené s českými herci, tedy do jisté míry souvisí i s potřebou hledat jinou tvář západního světa, než jsou shoppingy, reklama atd. Myslím, že je mnohem lepší vyprávět příběh nějakého pobudy, který nemá skutečně žádné limity, než nějakého úředníka, politika nebo intelektuála, což jsou příběhy, jejichž vývoj dokážeme předvídat, a navíc jsou si na celém světě podobné. Lidé na dně mě zajímají víc. Vymýšlím si o nich příběhy, které předem neznám.

Proč zůstává tahle tvář mexického divadla českému divákovi skrytá?

To je záležitost kulturní politiky tvořené institucemi. Mají všechno uspořádané, pojmenované, katalogizované, oceněné a undergroundové věci se tam jednoduše nevejdou. Přitom je mnohem svobodnější hledat si spodní cestičky. V Mexiku je spousta souborů, které pracují v „podzemí“. Není jednoduché se k nim dostat, protože mocenské špičky o nich neinformují. Sotva přežívají, ale jejich tvrdší existence je určitým hrdinstvím.

Jaké jsou v Mexiku podmínky pro divadelní tvorbu?

Na oblasti strašlivé. Před osmi lety převzala v Mexiku moc pravice. S jejím příchodem se zcela rozpadl koncept divadelní tvorby mimo hlavní město. Pro alternativní divadlo téměř neexistují zdroje. A to málo, co se jim přidělí, spolkně byrokracie. Ze všech míst divadelníci žádají o přestrukturování rozpočtů na kulturu a o definování přesně vymezených částek pro úřední infrastrukturu a pro projekty, protože peníze jsou přidělovány jen na provoz institucí. To je potom jednoduché říkat tvůrcům, že na nic nejsou peníze.

Není to ale spíše pozůstatek byrokracie po sedmdesáti letech vlády Revoluční institucionalizované strany?

Částečně ano. A nová pravice k tomu ještě přidala škrtý v dotacích. Problém je navíc v tom, že mexická pravice je slabá. Bez pomoci ostatních stran změny neprosadí. Což vytváří skvělý prostor pro korupci.

Co znamená divadlo pro Mexičany?

Jaké jsou argumenty pro podporu tohoto drahého a menšinového uměleckého druhu?

Mexické divadlo se dělí na dva velké okruhy. Na jedné straně je komerční divadlo, které se užívá samo, realizuje své vize zábavy a tvoří součást televizní kultury s jejím systémem hvězd. Dále je tu univerzitní divadlo, které v Mexiku vždy bylo skutečně seriózním uměleckým hnutím. A pak jsou tady instituce, které jsou také součástí této alternativní kultury, kultury *per se*, kultury pro lidi. Pro lidi, kteří si mohou dovolit divadlo zaplatit a ono jim poskytuje nějaké prohlédnutí, nějaký mystický nebo intelektuální zážitek. V Mexiku například existuje celá síť divadelních budov, která patřila státu a byla podporována ze sociálního pojištění. Od té doby, co pravice sociální pojištění i divadla zprivatizovala, jsou opuštěná a slouží už jen pro místní veselice, přehlídky apod.

Na svém repertoáru máte také jeden projekt sociálního divadla, který se zabývá domácím násilím...

Milíčova 13, Praha 3
www.argo.cz, argo@argo.cz
distribuce www.kosmas.cz

Emil Hakl

Let čarodějnice

, 298 Kč

Děj je vedlejší schéma, přemítá bezejmenný hrdina – Michal nebo Martin, a tak trochu i Karel – nejnovějšího románu Emila Hakla. A přesto – nebo právě proto – je Let čarodějnice dějem doslova nabitý. Zdánlivě všední, rutinou podepřený život editora jednoho společenského magazínu se dramaticky změní banální koupí nože, jenž se o chvíli později za ne zcela jasných okolností zabodne do těla člena ochrany smíchovského supermarketu. Příběh o maličkostech, které nutí jedince přehodnotit vlastní existenci, film o filmu, odehrávajícím se uvnitř nás samých, aniž o tom víme – dokud v něm sami nezačneme hrát. Ve filmu, který je takový, jací jsme my.

Rozhovor s mexickým režisérem a hercem Rafaelem Degarem

Herec a režisér Rafael Degar. Foto archiv Martiny Černé

Ano. Moje manželka je herečka a s tímhle projektem přišla ona. V Mexiku v posledních letech začaly umírat ženy a děti. Ne desítky, ale stovky. Existuje určitá krutost vůči ženám a dětem, za kterou je bohužel politika. Politici v Mexiku jsou spojení s narkomafiemi. A narkomafie zase se zločinem. Stalo se módou vraždit ženy a děti kvůli natáčení pornografických filmů, prodeji orgánů – jsme blízko hranice a tenhle byznys u nás kvete. Když se podobné případy začaly objevovat i u nás v Cuernavace, nazkoušeli jsme inscenaci o domácím násilí. Jezdíme s ní po různých městech. Někde velmi dobře funguje, někde je přijímána s velmi silnými emocemi, někde ji vůbec nemůžeme hrát, protože by nás muži ze své vesnice prostě vyhnali.

Proč jsou Mexičané spojování s podivnými formami násilí, jako jsou kohoutí nebo psí zápasy? Je to jen kulturní stereotyp, nebo skutečně součástí mexického temperamentu?

Nemůžu mluvit obecně o mexickém národě, protože v něm existuje spousta subsvětů. Třeba zrovna psí zápasy. Obecně bych řekl, že jsme veselý národ, bavíme se na fiestách, a to při jakékoli příležitosti rodinné, výroční nebo náboženské. Násilí roste ze sociální nespokojenosti. Chudoba, frustrace a zároveň nepochopení, proč tomu tak je, vedou k násilí. To se pak může projevat řádným fotbalovým rowdies i závažnou kriminalitou.

Tohle ale asi zdaleka neplatí jen pro Mexiko a Latinskou Ameriku.

Jistě. Globalizace se nezadržitelně šíří a nenechává žádný kout svobodný. Všechno je zasaženo a zaneseno. Reklama, tele-

vize, média se na nás valí, nepřetržitě nás masírují a my jsme nuceni se tomu podvolit a zároveň se tím bavit.

A mezi tím vším bojuje o život divadlo. Právě v době, kdy jednu ze svých velkých bitev o existenci vedou pražská divadla, by bylo možná inspirativní zmínit jednu z vašich akcí-performancí na obranu kultury v mexickém kongresu.

Ano. A i když se stydím to vyprávět. Souvisí to s celým mým životem. Studoval jsem divadlo na univerzitě. Spousta mých spolužáků šla pracovat do televize, ale já jsem nechtěl prodat svou duši komerci. Šel jsem cestou alternativního divadla, které implikuje i určité sociální a politické postoje. Nikdy jsem nebyl revolucionář nebo aktivista, ale mám takový ten romantický požadavek, aby neexistovala korupce, nespravedlnost, nerovnost. V Cuernavace se asi před pěti lety stalo, že nadnárodní společnost Costco Wallmarkt koupila velmi známé kulturní centrum Hotel de la Selva, kde bylo divadlo, nádherné malby mexických muralistů, krásná zahrada. Rozhodli se, že tam místo divadla postaví supermarket a místo zahrady garáže. Tenhle případ souvisí s privatizační hysterií naší pravicové vlády. V Cuernavace a posléze i v hlavním městě se proti tomu záměru zdvihl velký odpor. Lidé chodili na demonstrace po tisících. Radikální aktivisté se nakonec spoutali u vládního paláce a zahájili hladovku. Tehdy jsme si v divadle řekli, že musíme taky něco udělat. Vzpomněli jsme si na protest jednoho z našich učitelů, který se kdysi se svými kolegy na protest proti likvidaci divadla v Galeón v Mexico City svlékl donaha. To divadlo stojí dodnes. Přemýšleli jsme, jak tenhle nápad použít, a dospěli k tomu, že je potřeba

to udělat v Mexico City přímo v kongresu. A tak jsme se jako skupinka deseti osob vetřeli na jedno zasedání pod záminkou, že jdeme jednat s levicovými poslanci. Připojila se k nám i slavná mexická herečka Ofelia Medina (mimochodem skvělá osobnost, která se zapojila i do hnutí zapatistů a hrála první filmovou Fridu Kahlo), takže celá věc získala řádnou publicitu. Museli jsme to provést rychle, protože ochranka si brzy uvědomila, že něco chystáme. Na toaletách jsme si namalovali na tělo protestní hesla, hodili přes sebe jenom látkový transparent a vběhli na schůzi, kde jsme ze sebe všechno shodili. Ochranka nás rychle obklopila, dotlačili nás k východu, tam si zapsali naše průkazy totožnosti a vyhodili nás na ulici.

A výsledek?

Hodně řečí a represe. Policie začala na demonstracích zatýkat, tajní agenti se vetřeli do hnutí, nakonec jsme zjistili, že i v naší desetičlenné skupince byli čtyři špióni. Vládní i z jednotlivých stran – byli to ti, kteří si při akci zakryli obličej, nesvlékli si spodky... Supermarket nakonec postavili. Ale celé hnutí získalo soudržnost a probudilo vědomí dalších občanů, že se mají bránit proti zneužívání moci a bezpráví, které rází vládnoucí strana.

Udělal byste to znova?

Nevím. V Mexiku i ve světě existuje tolik kauz, kvůli kterým bych se mohl svléknout a už se nikdy neobléknout... Asi nikdy nepřestanu být kritický vůči věcem kolem sebe, ale dávám přednost říkat svoji pravdu na divadle.

Nahota v poměrně rigidním Mexiku je vůbec téma...

S mým souborem hrajeme i představení pro školy. Z jedné mě kvůli té akci v kongresu dokonce vyhodili. Dokonce mi nechtěli zaplatit honorář. Nedal jsem si to líbit, a tak jsem si najal advokáta, což zase bylo potupné pro ně. Ale je pravda, že svléknout se v divadle a svléknout se na veřejnosti je velký rozdíl. Je v tom vlastně celá historie mezilidské dominance a ponížení.

I vaše metoda práce s neutrálním člověkem je vlastně pomyslné svlékání technik, konvencí, profesionálních i osobních deformací a cesta k poznání sebe sama. Co dala tato metoda vám osobně?

Především neustálý pohyb. Je to nekonečné hledání a práce s tělem a energií. Jedná se o proces, kdy si člověk nachází své centrální místo, místo ve světě. Za léta divadelní praxe vím, že divadlo už je takové: v jednom okamžiku člověka uznávají, obdivují, ale je jim nakonec jedno, když zmizí. V Mexiku nebo v Evropě. Takže to nejdůležitější na téhle práci je risk a rozkoš plynoucí z osobního poznání. To je ten jediný výsledek, na kterém skutečně záleží.

Rafael Degar (1952) se narodil v Ciudad de México. Od roku 1988 žije v Cuernavace, kde založil Mezinárodní centrum scénických umění EOZ a vede divadelní soubor Compañía de Teatro Súbito. Působil na různých mexických univerzitách a za své aktivity umělecké i pedagogické byl oceněn nejen doma, ale i v dalších zemích Latinské Ameriky. Jako herec i režisér účinkoval na řadě festivalů a spolupracoval s různými divadelními soubory (např. Mime Movement Theatre Jacquese Lecoqa, Paříž, či Teatr Osmego Dnia, Poznaň). Degar používá vlastní divadelní metodu, kterou nazývá „svatý realismus“. V jeho případě se jedná o divadlo založené na prolnutí Stanislavského herecké pravdivosti, Mejercholdovy biomechaniky a metafyziky mexického prostředí. V ČR vedl několik dílen zaměřených na nonverbální divadlo, ve kterých pracuje s tzv. neutrálním člověkem inspirovaným Lecoqovou neutrální maskou. Právě z nich vzešel herecký tým pro česko-mexickou inscenaci nonverbálního divadla (ne)hodně náhody, který uvádí studio TRANSTEATRAL v pražském klubu Mlejn.

Jiný způsob sebevyjádření

„Napjatě očekávám nejnovější publikace svých oblíbených komiksových autorů nejen proto, že miluji jejich tvorbu, ale také proto, že mohu sledovat jaké nové přístupy k vyprávění příběhu vymysleli a já je mohl ukrást,“ říká Chris Ware v předmluvě ke knize American Best Comics 2007. Co vlastně komiks pro autory znamená a koho sledují, aby ho mohli „vykrást“? Na totéž jsme se zeptali i dvou překladatelů.

1. Co pro vás znamená komiks?
2. Koho/co se v současném komiksu vyplatí sledovat?

Džian Baban,
komiksový scenárista (Monstrkabaret
Freda Brunolda)

1. Pro mě, v Čechách žijícího vystudovaného scenáristu, je komiks mimo jiné možnost, jak realizovat své (respektive moje a kolegy Vojtěcha Maška) filmové sny ve vší svobodě. Ale hlavně je to tvar, který mě baví a čím dál víc zajímá. V poslední době mám dobrý pocit, jako by se už i u nás konečně komiks začínal etablovat jako regulérní, poctivá a svébytná literární forma, jako tomu je leckde ve světě.

2. Nejsem znalec komiksu, tak nemám moc přehled, jaký je ten současný. Na hodně věcí mě nebo nás upozorňuje náš kolega Jan Šiller, který přehled má, a velký. Mám rád *Padoucníci* a *Jimmyho Corrigan*a a i další věci Davida B. a Chrise Warea, které jsem viděl, mě nadchly, stejně jako třeba Daniel Clowes. Sem se všechno dostává se zpožděním, ale v poslední době toho u nás naštěstí už vychází víc. Z československé tvorby mě zajímá Branko Jelinek nebo Lucie Lomová. Naposledy jsem četl *Bezpečnou zónu Gorazde* od Joe Sacca. To pro mě bylo velké setkání, jednak s žánrem komiksového dokumentu a jednak po obsahové stránce. Fascinuje mě pokora, smysl pro detail, nepatetická, nesentimentální potřeba pravdivosti a jemná sebeironie autora, který tak sugestivně převypravuje válečné osudy svých přátel a lidí, které potkal nebo které oni potkali, až má člověk pocit, že je sám vidí a slyší vyprávět... Kontrast mezi stránkami, kde s děsivou strohostí, jakou umožňují černobílé statické obrázky, popisuje nejneuvěřitelnější válečné brutality, a strán-

kami s úlevnými pasážemi plnými legrace a každodenní (a v tomto kontextu naprosto absurdní) banality obyčejných Evropanů, kteří se proti svojí vůli octli uprostřed zuřící války... Je to nářez... Film by to, myslím, takhle neuměl.

Jiří Grus,
komiksový scenárista a výtvarník
(série *Voleman*, *Nitro těžkne glycerinem*)

1. Přirozený způsob, jak zhmotňovat svoje myšlenky a pocity kresbou.

2. Paul Pope, Nicolas de Crécy, Paolo Rivera, J. Kikuo Johnson, Moebius, Chris Ware, produkce nakladatelství Fantagraphics books. U nás pak magazín Aargh, Komiksarium.cz, můj komiks *Voleman*, Lela Geislerová, Wladimir 518.

Jaime Hernandez,
komiksový scenárista a výtvarník
(*Mechanická Maggie* – vyjde letos)

1. Myslím, že komiks je skvělé médium pro sebevyjádření. Pokud jsou dobře nakresleny, pomáhají obrazy slovům a slova naopak pomáhají obrazům.

2. Příliš současné komiksy nečtu, ale nedá se říct, že by tu nebyli talentovaní autoři. Alternativní/nezávislé komiksy v Severní Americe jsou vytvářeny s osobitou vizí a opravdovostí.

Viktor Janiš,
komiksový překladatel (Strážci Alana Moorea, série *Sandman* Neila Gaimana)

1. Specifický způsob vyprávění, který má oproti beletrii či filmu nepominutelné výhody. Ale taky je to obživa, radost a pro překla-

datele jako já spousta intelektuálních oříšků k rozlousknutí. I když nic už asi nepředčí to netrpělivé očekávání, se kterým jsem si ve svých deseti letech chodil vyzvednout na poštu Ábíčko, ve kterém vycházela Kubíkova a Šorelova Galaxie.

2. Alana Moorea, protože je to pan scenárista. A taky Joa Sacca, Craiga Thompsona a Alison Bechdelovou.

Jaromír 99,
komiksový scenárista a výtvarník
(*Alois Nebel*, *Bomber*)

1. Komiks je pro mě médium, kterým se mohu vyjadřovat svobodně a nezávisle. Nepotřebuji kamery, zesilovače, mikrofony, producenty, auta, peníze... stačí tužka a papír.

2. V této ukecané době mi vyhovuje komiks beze slov, autoři jako Jason, Anna Sommerová, Anke Feuchtenbergerová, Lewis Trondheim.

Jason, komiksový scenárista
a výtvarník (*Pššš! Zabil jsem Adolfa Hitlera* – vyjde letos)

1. Komiksy jsou pro mě cesta jak vyprávět příběhy.

2. Stojí za přečtení: Joe Matt, Chester Brown, Anders Nilsen, Lewis Trondheim, Christophe Blain.

Branko Jelinek,
komiksový scenárista výtvarník (*Oskar Ed*)

1. Komiks pre mňa ako čitateľa, ale aj autora stelesňuje svety zašifrované v prázdnych miestach medzi susediacimi komiksovými okienkami. V rámci týchto priestorov dostáva čitateľ plnú moc a všetok tvorivý

Fotokomiks nemusí mít jen podobu naivních seriálů z Brava, ale i poetického příběhu z pomezí loutkového filmu. František Skála: Pravdivý příběh Cílka a Lídy

Jak se na komiks dívají jeho tvůrci?

Grafické programy pracující s vektory představují vhodný nástroj pro tvorbu komiksů s minimalistickou estetikou. Petr Pavlán: 666 případů komisaře Pinzetty

a kreativní proces vzniku díla je len na něm. Zaplnené okienka sú len majakmi, ktoré majú čitateľa bezpečne previesť týmto fascinujúcim svetom. A tvorba komiksu je len neustálym bojom o čo najlepšie nasmerovanie čitateľovej pozornosti z prvého obrázku komiksu až po ten posledný predstavujúci bezpečný prístav pointy.

2. V rámci českej scény je to pre mňa určite hviezdna stálica Jirka Grus a jeho komiksová séria Voleman. Jirka je šarmantný a vtipný človek, ktorý to s komiksom myslí naozaj vážne. Jeho odhodlanie a nadšenie je pre mňa osobne veľkou inšpiráciou. Zo zahraničných komiksov publikovaných u nás by som rád odporučil knižku *Jimmy Corrigan* od Chrise Wara. Jedná sa o moju srdcovú záležitosť, ktorá už je nejaký ten ročik stará, ale emócie z nej nasaté z človeka tak skoro nevyprechajú.

Karel Jerie,
komiksový výtvarník (*Oidipus rex,*
Šifra mistra Hanky)

1. Komiks je pro mne hlavně možnost vyprávět příběh. Je to úžasná kombinace různých médií (scénář, kresba, lettering,...), která dává dohromady jedinečnou uměleckou disciplínu. A když se taková komiksová knížka povede, je to paráda.

2. Určitě se vyplatí sledovat příběhy Volemana od Jirky Gruse. Jirka je totiž asi jediný český autor, který veškerý svůj čas věnuje právě komiksu. A potom bych ještě upozornil na projekt East1st, který by měl během příštích tří let zmapovat komiksové scény států východní Evropy. Jsem opravdu zvědav, jak celá akce dopadne. A na podzim bude třetí Komiksfest. Doufejme, že nadcházející ročník dopadne ještě lépe než ten předchozí.

Lucie Lomová,
komiksová scenáristka a výtvarnice
(*série Anča a Pepík, Anna chce skočit*)

1. Vyprávějí obrázky. Jako pro tvůrce je mi komiks ideálním jazykem vyjádření, protože v sobě spojuje jak výtvarnou, tak literární složku v neoddelitelné jednotě. Jako čtenáře mě některé komiksy přivádějí k vytržení a poskytují mi obrovský zážitek, zatímco jiné mě nezajímají, podobně jako romány, divadlo, filmy, hudba.

2. Přejde na to, jaký máte vkus. Pro komiksovou informovanost je každopádně dobré občas navštívit www.komiksarium.cz, které mapuje českou scénu a občas podniká informační výlety do světa. U nás sleduji ediční plány nakladatelství a raduji se z toho, jak rychle přibývá komiksových knih přeložených do češtiny. Původních českých věcí bohužel tolik nepřibývá, snad se ale bude situace nadále zlepšovat a bude se rozšiřovat prostor pro publikování, takže bude příležitost někoho skutečně sledovat. Takhle vždy v nějakém sborníku či na výstavě zaregistruji nějakého milého autora či autorku, ale pak zas dlouho nic, takže to jméno zapomenou...

Vojtěch Mašek,
komiksový výtvarník (*Monstrkabaret*
Freda Brunolda)

1. Komiks je pro mě stále ještě do značné míry neprobádaným územím, zpočátku radostná hra s neznámým médiem se postupně proměnila ve snahu a touhu pochopit a rozkrýt zákonitosti a principy, ale zároveň si zachovat prvotní euforii a – jak doufám – i originalitu. Komiks organicky spojuje mnoho z oblastí mého zájmu (výtvarné umění, literatura, film) v jedno pole, na kterém se snažíme s Džianem Babanem pěstovat možná trochu psychotropní

a možná i trochu masožravé, ale užitečné a veřejně prospěšné rostliny.

2. Nejsem velkým znalcem světového ani našeho komiksu. Z toho, co se mi dostalo do rukou, mne zaujal Chris Ware a jeho *Jimmy Corrigan*, David B. a jeho *Padoucnice*, Lewis Trondheim a jeho *Země tří úsměvů*, Nicolas de Crécy a jeho *Pan Ovocňák* a Daniel Clowes a jeho *Jako sametová rukavice odlitá ze železa*.

Jaromír Plachý,
komiksový scenárista a výtvarník
(*Kmen a jiné příběhy*)

1. Zlatá střední cesta mezi ilustrací a animací.

2. Bohužel nesleduji nic tak intenzivně, abych si mohl dovolit doporučovat. Osobně mám nejraději tvůrce, jejichž práce nekopíruje zavedené šablony a snaží se hledat i jiné cesty.

Richard Podaný,
komiksový překladatel
(*Persepolis* Marjane Satrapiové,
Hluboké rány Rutu Modanové)

1. Komiks pro mě znamená zábavu, často dobrou, grafický román pak ohromné, nečekané rozšíření pracovních obzorů i čtenářského potěšení. V určitém věku se člověk k těm uměleckým médiím, která důvěrně zná, stává cynickým a otrlým Broukem Pytlíkem, kterého nic nepřekvapí. Je proto víc než milé, když ho z blazeovanosti vytrhne celá nová forma, která v něm dokáže oživit mladistvou schopnost žasnout a nadchnout se pro něco. Grafický román mi tohle splnil vrchovatě.

2. Alana Moorea, protože s tím skoro nesáhnete vedle. Craiga Thompsona, pokud konečně zas něco vydá. Guye Delisla, který do komiksu zatáhl cestopis. Jazona, protože kdo umí tak

málo čárkami a slovy říct tolik. Satrapiovou, ale už ne dlouho, protože do konce léta vydáme česky vše, co zatím napsala a nakreslila. Autory seriálu *Blacksad*, protože Black is Beautiful. Spoustu Francouzů a Belgičanů, pokud je Mot a další budou vydávat dál. Bratry Hernandezovy. P. Craiga Russella. Jistě i nějaké ty domácí autory, které ale nestačím sledovat. A jistě ještě víc dalších, které ani neznám, ale znají je skuteční odborníci přes světový komiks (ne jako já, který v podstatě hlavně čekám, co ke mně připluje po rozbouraných vodách českých komiksových nakladatelství).

TOY_BOX,
komiksová scenáristka a výtvarnice
(*publikuje v časopisech Aargh!!*
nebo Almanach Labyrint)

1. Komiks je svobodné, nádherné médium, které podporuje vznik světů ve světech a umožňuje o nich podat zprávu bez jakýchkoli kompromisů. Dokáže nahlížet do nejtajemnějších zákoutí duše stejně jako zasáhnout přímo jako rána z revolveru. Jeho prostřednictvím se dají vyprávět příběhy všem, které vykoupila jejich citlivost. Pro mě znamená svobodu mluvit o věcech tak, jak je vidím a cítím.

2. Rozhodně se vyplatí pátrat po komiksovém undergroundu a alternativě. Vyplatí se navštívit komiksové obchody a centra alternativní kultury v zemích, kde je komiksová nebo alternativní scéna zatím silnější než u nás – ve Francii, Španělsku, Německu – a hledat lidi se sklonem dělat věci jinak. Existují komiksy vycházející z abstraktní malby, graficky dokonalé publikace dělané doma na koleni nebo komiksy obsahující mrazivě silné osobní příběhy, ale je to jako se vším, kvalita se musí hledat.

Připravil Jiří G. Růžička

Ven z bubliny!

Nové komiksové časy v Česku

TOMÁŠ PROKŮPEK

Dokončení ze s. 18

První variantu představuje klasické frankofonní album, tedy vázaná barevná kniha v pevných deskách o formátu A4 a rozsahu 48 (až 64) stran. U nás se na tuto formu nabalují příběhy primárně zábavného typu, jejichž vyznění zatím není úplně přesvědčivé. Nejvýraznější komiks, který do této kategorie spadá, se jmenuje *Nitro těžkne glycerinem* (scénář Štěpán Kopřiva, kresba Jiří Grus, 2006) a do této chvíle už vyšel v Itálii, ve Španělsku, v Nizozemí a v Řecku. Po stránce řemeslné mu není co vytknout, míra přítomného násilí ale může nepřipraveného čtenáře zaskočit. Album *Oidipus rex* (scénář a kresba Karel Jerie, 2007) je převyprávěním klasické antické tragédie; i tentokrát se jedná o profesionální výtvar, z něhož ale ve finále číší určitý chlad. Nejproblematictější je *Šifra mistra Hanky* (scénář Tomáš Hibi Matějček, kresba Karel Jerie, 2007), především kvůli klopýtajícímu příběhu.

Černobílý úder

Nejpozoruhodnějším výhonkem současné domácí scény jsou zatím komiksové romány (*graphic novels*) – černobílé brožované (a většinou objemnější) svazky formátu B5. Tuto podobu si do určité míry diktují ekonomické požadavky, nicméně černobílá kresba často dokáže nabídnout větší expresivitu než barevná. Možná i proto komiksy v této formě patří mezi ty ambicióznější projekty určené dospělým čtenářům. Průkopníkem komiksového románu u nás je Branko Jelinek, v Praze usazený a vydávaný tvůrce slovenského původu. Jeho autorská trilogie *Oskar Ed* (2003–06) o muži, který se pokouší vyrovnat s traumaty z dětství, zůstala u nás neprávem poněkud opomenuta; letos vyjde v Polsku. Téměř souběžně s ní se objevila trilogie *Alois Nebel* (scénář Jaroslav Rudiš, kresba Jaromír 99, 2003–05). Ta bývá naopak přeceňována, nicméně dokazuje, že pokud se do komiksového projektu vloží schopný vydavatel a manažer, může se i novému domácímu dílu podařit zaujmout široký okruh čtenářů. A to i za hranicemi: Nebel už za sebou polskou premiéru má.

Podobný formát mají další dvě doposud nedokončené trilogie. Deliriozní *Monstrkabaret Freda Brunolda* (scénář Džian Baban a Vojtěch Mašek, koláže Vojtěch Mašek, kresba Jan Šiller, 2004–06) líčí osudy nešťastného sloního muže Damiana, zatímco ústřední hrdina cyklu *Voleman* (scénář a kresba Jiří Grus, 2007) se snaží ukočírovat vztah se svou přítelkyní Marií a nezaplést se přitom do záchrany světa. Kromě toho vyšly komiksové romány *Anna chce skočit* (scénář a kresba Lucie Lomová, 2007) a *Bomber* (scénář a kresba Jaromír 99, 2007), přičemž první jmenovaný vyšel nejprve ve Francii.

Většina zmíněných komiksových románů prosakuje i do dalších médií. Rekordmany představují série Alois Nebel a Monstrkabaret Freda Brunolda, které jsou podporovány odvozenými stripovými sériemi (Respekt; A2), divadelní adaptací a filmovými aktivitami. Voleman má vlastní stranu v sobotních novinách Deník a Bombera po světě doprovází soundtrack od skupiny Jaromír 99 & the Bombers.

V černobílém komiksu lze kresbu tuší propojovat s dalšími grafickými technikami. Vladimír Tučapský: Pouť do Země

Rezervy a prognózy

Navzdory tomu všemu není situace českého komiksu ještě zcela růžová. Podobně jako domácí film postrádá komiks větší zázemí kvalitních scenáristů a mezi nadanými kreslíři se stále nedostává těch, kteří by dokázali dotáhnout do konce delší

projekty. Potíž je i s reflexí kreslených příběhů – novináře schopné na komiks reagovat fundovaně lze spočítat na prstech jedné ruky. Zoufale chybí kvalitní teoretická literatura. Odstrašující publikace Milana Krumla *Comics: stručné dějiny* je dokonalý příklad, jak se nemá pracovat s cizí

Tradiční komiksy mají podobu perokresby, do které je možné vstupovat lazurními i krycími barvami. Pavel Čech: Pohádka

mi prameny. Teoretická kniha Thierryho Groensteena *Stavba komiksu* zase doplatila na ledabylost nakladatele, který nezajistil odbornou korekturu náročného a nijak vydařeného překladu.

K situaci, kdy se z komiksu stane zcela přirozená součást naší kultury, kdy jej nejmenším mladší část populace bude přijímat stejně samozřejmě jako literaturu, film nebo hudbu a kdy čeští autoři budou schopni tvořit kreslené příběhy, které budou přitažlivé pro naše i cizí čtenáře, se blíží. Zvolna.

Autor je editor komiksového sborníku AARGH!

depeše

Někdo to rád online

Webových komiksů existují tisíce, a těžko se v nich vyznat. Portál ZudaComics.com, jež koncem loňského roku spustil zámořský komiksový gigant DC, ovšem do online publikování přináší malou revoluci – umožňuje totiž autorům komiksy nejen zveřejňovat, ale doufat i v jejich placené otištění. Chytře zkonstruovaný web s elegantním flashovým prohlížečem komiksů přináší kromě čtenářské zábavy i řadu propagačních a komunitních funkcí. V éře rozmachu Last.FM, YouTube, MySpace, FaceBooku a dalších sociálních sítí představuje Zuda jak místo pro setkávání autorů/fanoušků, tak zdroj inspirace pro nakladatele. Kterýkoliv autor může při splnění zadaných podmínek zaslat svůj komiks editorům webu, ti pak

vyberou deset nejlepších, které se každý měsíc účastní soutěže – čtenářského hlasování. Autor vítězného komiksu dostane smlouvu, honorář a je na stránce publikován. Celkem jednoduchý princip v sobě ale propojuje řadu přístupů, které Zudu činí tak atraktivním. Autoři mají kde publikovat své práce, a nemusí se pachtit s vlastním webem, navíc se tak snadno dostanou do hledáček vydavatelství. Elektronická podoba už předem filtruje méně angažované a technicky zdatné zaslátelce. Online administrace zasílaných příspěvků je mnohem pohodlnější (a ekologičtější) než klasická papírová. Autoři vybraných příspěvků dostávají intenzivní ohlas, a to nejen od znučeného editora, ale přímo od svých čtenářů; o honoráři pro vítěze ani nemluvě. A „vítězem“ je v neposlední řadě i sám provozovatel, který takto – za peníze, ale ve srovnání s běžnými procesy pořád dost lacino – získává nové autory. V komornějších domácích komiksových sítích bychom podobný model hledali těžko. Vzájemné uživatelské komentáře k jednotlivým autorům a galeriím umožňuje například comx.cz, sdílet své dojmy z četby pak jeho sesterská databáze comicsdb.cz. Další analogie nabízí méně úzkoprovodové, nekomiksové portály jako deviantArt.com nebo HumanArt.cz; někteří autoři vládnu svými osobními stránkami, blogy nebo auditorii na diskusních serverech. Těžko říci, nakolik by domácí scéna projekt podobný ZudaComics uživila – jako tvůrčí platforma s možnými edičními přesahy by byl rozhodně žádoucí.

Tomáš Hibi Matějček

Před bouřkou

Jak se kreslí komiks? Redakce A2 požádala dva výrazné české autory, kteří si sami připravují scénář, aby popsali svou tvůrčí metodu. Texty v žádném případě nejsou návody!

LUCIE LOMOVÁ

Mám napsat, jak vzniká komiks. Abych to upřesnila, jak já dělám komiks. Tedy žádná teorie, zobecnění, natož pak návod. Jenom pár subjektivních poznámek.

Nápad a synopse

Období, kdy člověk chytá nápad shůry, hledá téma nebo si jen toužebně přeje, aby Něco přiletělo, se svou délkou liší, ale podobá se stále houstnoucímu povětří před bouřkou. Pokud jsem napadena dobrým nápadem, zmocní se mě euforie z toho, jak skvělé dílo vytvořím, a zároveň obavy, že to nedokážu tak dobře, jak bych chtěla. Mluvím-li o nápadu, myslím tím základní, nosný kořen díla, který stojí na samém začátku a je provázen pocitem, že mě bude bavit dál ho rozvádět a že obsahuje slibný potenciál. Někdy jde o detail, výjev, za kterým začnu rozeznávat další scény a hádat, kam vedou, jindy o stručnou představu fabule nebo o začátek a konec, někdy dokonce stačí jen silný pocit jisté atmosféry, nálady. Následuje synopse – stručný obsah a rozvržení jsou důležité u prací většího rozsahu hlavně pro komunikaci s nakladatelem či redaktory. Mně synopse pomáhá ujasňovat si a formulovat určité myšlenky, ale sama si v této fázi vystačím s poznámkami a hesly, případně útržky dialogů a schémata děje. V této fázi může nějaké pevné pojmenování tématu a přílišné filosofování nad ním blokovat další možnosti jeho přirozeného rozvoje. Důležité je vymyslet koncepci, konstrukci, která bude držet pohromadě. Poté přichází rozpracování příběhu, včetně všech dějových linií, představa o tom, jak se bude zacházet s časem, co se kdy a proč vyjeví a prozradí, co by měl čtenář

kdy zjistit, co mu jen naznačit a co vysvětlit. Spousta věcí se objeví až v průběhu kreslení, které samo napovídá nové možnosti.

Sběrná fáze a rozpis

Zábavná, až výletnická fáze. U větších prací je nutné sebrat co největší množství faktografických i obrazových podkladů, vydávám se do terénu, hovořím s odborníky, fotografuji, kreslím náčrtky, putuji do muzeí, skanzenů, na hrad a podobně. Též bádám v knihovnách a na internetu. Fáze rozpisu se může zdát málo tvůrčí, ale jde tu o něco velmi důležitého. Je třeba stanovit, co se na které stránce příběhu stane, tedy o rytmus a tempo vyprávění. Musím děj rozvrhnout na jednotlivé stránky, snažím se, aby obrázky, které jsou spolu na stránce, tvořily pokud možno grafickou i dějovou jednotu. Je dobré, když se prostředí nebo čas mění s otočením stránky. Tato fáze je také zásadně důležitá, protože je závazná. Kdybych třeba chtěla později někde

přidat či škrtnout scénu, znamenalo by to, že se podoba následujících stran změnila, jednotlivá okénka navíc nejdou libovolně posunovat nejen kvůli obsahu dané stránky, ale taky proto, že bývají různé velká. Hotový komiks se moc nedá měnit, pokud nepřidáte nebo neuberete rovnou celou dvojstranu. V rozpisu už mám většinou také nahozeny všechny repliky, případně i part vypravěče. Měla by platit zásada: co je možno vyjádřit obrazem, nemělo by se už říkat textem.

Kreslení

Teď zbývá jenom to nakreslit. Vždy se snažím, aby styl kresby souzněl s obsahem. Je třeba uvážit míru stylizace, volbu výtvarné techniky, zda bude komiks černobílý, nebo barevný. Následuje přípravné kreslení – je nutné vymyslet podobu hlavních postav, umět je nakreslit ze všech stran, vymyslet jim oblečení. Mít představu o prostředí; dělám si často půdorysné plánky míst, kde se odehrávají

delší scény, abych se vyhnula nelogičností. Vznikají pomocné plánky hradů, bytů, měst. Kreslí-li člověk realisticky, zaplete se až tak, že přemýšlí, kam má postava vrhat stín, jedouc ráno stejnou cestou jako včera večer, kdy stín padal na zeď hospody, nebo kde bude měsíc na obloze při úplňku zhruba v deset večer; díváme-li se k jihu... Při tvorbě jednotlivých stránek se pak postupuje podle zvolené techniky, ale většinou je na začátku skica, náčrtky různých variant kompozice obrázku, rozhodnutí, zda půjde o detail, polodetail, celek, rozvrhnutí přesného rozložení jednotlivých okének na stránce. Přitom je třeba počítat s bublinami, přizpůsobit jejich velikost množství textu. Pokud není text vysazen hotovým fontem, píšu ho většinou perem a tuší na zvláštní papír kvůli lepší kvalitě tisku či jazykovým mutacím a bubliny nechávám prázdné. Na závěr přichází na řadu finální kresba či malba, případně kolorování.

Autorka je komiksová výtvarnice a scenáristka.

Lucie Lomová: Anna chce skočit

Stvoření příběhu

MILOŠ MAZAL

Nepochybně existují rady a postupy, které mohou začátečníkovi práci na komiksu ulehčit a jistě existuje spousta lidí, kteří by je čtenářům mohli srozumitelně přiblížit. Já ovšem takovým člověkem v žádném případě nejsem. Jsem značně netrpělivý, výsledek musím vidět co nejdřív, jinak mě práce nebaví, a proto pro mě jakékoliv puntičkářské přípravy nepřicházejí v úvahu. Nepostupuji podle přesných schémat, ale intuitivně a nedělám ani návrhy kompozic ani přesné rozvržení polí na stránce, natož abych si chystal obrázek předem naskicoval a připravil tak, jak by to správně mělo být. To se ovšem z větší části týká až samotné realizace, tedy grafického zpracování, kterému však předchází fáze jiná, z mého pohledu mnohem důležitější. Fáze stvoření příběhu.

Dobrat se k pointě

Stejně jako existují praktické rady, jak graficky realizovat příběh, existuje nepochybně i návod, jak správně a srozumitelně napsat scénář. Opět je tu však onen drobný zádrhel – já ho neznám. Většinou začínám tím, že si snažím představit atmosféru budoucí-

Miloš Mazal: V pajzlu U Looa

ho komiksu. Jeho výraz, náladu. Nepřemýšlím o ději, protože ten se později vyloupne sám. Jen si bezmyšlenkovitě plavu v emočním prostoru ještě neobjeveného příběhu (většinou ve vlaku, kdy mám spoustu času zírat z okna) a čekám, až na mě z té prázdnoty vykoukne něco, co mou představu konkretizuje: vzhled hrdiny nebo útržek dialogu. Když se prokoušu až ke konkrétnímu námětu, přichází čas na to nejdůležitější – pointu. Ta je pro mě jako pro scenáristu zásadní a můj příběh většinou začíná vznikat objevením pointy. Vymyslím vyvrcholení, které mi připadá dostatečně nosné, a teprve skrz něj se propracuji k úvodu. Nemusím vědět, jak příběh začne, ale jak skončí. A když to zjistím, můžu se zamyslet nad výstavbou celé dějové linie. Většinou v tuto chvíli do příběhu zabuduji svou oblíbenou scenáristickou finitu – příběh začnu i skončím stejnou větou či situací. Tím bez větší námahy vytvořím jakýsi pomyslný kruh, díky kterému příběh získá zdání uzavřené formy, jež mu nemůže uškodit. Celá popsaná první fáze se odehrává pouze v mé hlavě a teprve po zkompletování této hrubé dějové kostry se chápu papíru a tužky.

Z hlavy na papír

Scenárista–profesionál v tuto chvíli svůj příběh převede do formy psané, s poznámkami a dialogy, popisy scén, postav, dějů apod., aby svůj výtvarný následně vnutil nějakému kreslíři. Jelikož však já sám jsem sobě scenáristou i kreslířem, tuto fázi přeskakuji a vrhám se rovnou na obrázkový scénář. Jsem (snad z čiré pohodlnosti) vyznavačem klasické komiksové formy, kdy se okénka kladou srozumitelně za sebe, a nemusím tedy dlouho dumat nad jejich umístěním v prostoru, a tak mi jde práce většinou rychle od ruky. Jakmile je toto předznamenání budoucího výsledku hotovo, stačí se pouze ponořit do osidel jednoduché kreslířské rutiny a ve vzniku nového komiksu už mi nemůže nic zabránit. Musím však přiznat, že obrázkový scénář je kolikrát přesnější a ve výrazu lepší než hotový, propracovaný výsledek, který na jeho základě vznikne, neboť ve své náznakovosti a grafické strohosti přesně vystihuje prvotní, žádaný výraz, jehož syrovost se, bohužel, z hotového díla občas vytrácí.

Autor je herec, komiksový výtvarník a scenárista.

My informujeme, vy rozhodujete

Kolik zpravodajských televizí potřebujeme?

Za měsíc by měla do éteru vstoupit první česká komerční zpravodajská televize. Program Z1 bude první vážnější konkurencí veřejnoprávního zpravodajského kanálu ČT 24 a je vidět, že Kavčí hory se jeho příchodu obávají.

JAN POTŮČEK

ČT 24 vznikla v květnu 2005 a první dva roky existence ji sledovalo necelé půlprocento diváků. A to i přesto, že se postupně dostala do základních omezených nabídek většiny kabelových společností, provozovatelů televize přes pevnou telefonní linku a na satelitu vysílala nekódovaně, tedy pro naprosto všechny diváky. Teprve spuštění zemských digitálních vysílačů v Brně, Ostravě a zejména v Ústí nad Labem přinesly ČT 24 větší počet diváků: od loňského října se stabilně drží nad jedním procentem podílu na sledovanosti.

Abychom věděli, o jakých číslech se bavíme, pak jedno procento znamená v absolutních číslech necelých devadesát tisíc diváků. Více než jednoprocentní podíl na trhu znamená, že ČT 24 denně sleduje v průměru téměř sto tisíc lidí. Je to hodně, nebo málo, a vyplatí se vysílat pro tak malý okruh diváků? Pro veřejnoprávní televizi, která používá ČT 24 jako zpravodajský servis pro své další programy, zejména analogové stanice ČT 1 a ČT 2, určitě ano. U komerční televize je tak malé číslo na pováženou.

Televize Z1 plánuje podchytit jedno až tři procenta diváků. Aby se jí při tak malé sledovanosti vyplatilo vysílat, musí se zaměřit na lukrativnější cílovou skupinu. V případě Z1 jsou takovými diváky podnikatelé, manažeři a lidé s rozhodovacími pravomocemi. Za vše mluví ústřední slogan programu: My informujeme, vy rozhodujete. Specializované ekonomické zpravodajství, ale také odlehčené rozhovory, dokumenty a určité typy reality show mohou přitáhnout kmenové diváky ČT 24, docela jistě ale zaujme mnohem víc lidí než veřejnoprávní televize.

Rozhodne distribuce signálu

K tomu však bude nutné, aby se diváci k tomuto programu vůbec dostali. Slovenská zpravodajská televize TA3, s níž chce Z1 úzce spolupracovat a původně patřila jejímu majiteli, investiční skupině J&T, oslovovala po první dva roky své existence také okolo jednoho procenta diváků. Diváci se k ní dostali pouze přes kabel a satelit. Později se TA3 podařilo získat oprávnění pro pozemní analogové vysílání v Bratislavě a dostala se do zkušebních digitálních sítí na středním a východním Slovensku. Sledovanost se téměř zdvojnásobila.

Z1 si tento fakt uvědomuje, takže kromě satelitu, kabelu a IPTV chce od začátku v největších aglomeracích vysílat pozemně – přes digitální vysílače. Kromě Prahy bude takto dostupná v Brně, pravděpodobně i v Ostravě a Plzni. To už je srovnatelné pokrytí jako u digitální sítě, v níž nyní vysílá ČT 24 (ta pokrývá signálem 48 procent území České republiky a 43 procent obyvatel), ale ani tak nemůže počítat s tím, že by mohla oslovit více než tři procenta diváků.

Své by mohli říkat provozovatelé zpravodajských kanálů v sousedním Polsku. V září 2001 zde začala vysílat vůbec první čistě zpravodajská televize ve střední Evropě, soukromý kanál TVN24. Dodnes jej nelze přijímat jinak než po kabelu a na satelitu, TVN24 je ale dlouhodobě nejsledovanější neterestrickou televizí, tedy programem, který nevysílá přes pozemní vysílače. Podíl diváků sice není nijak závratný, opět něco přes jedno procento, ale v zemi, která má čtyřnásobně víc obyvatel, se pro takovou televizi hledají inzerenti mnohem lépe než v desetimilionovém Česku.

Polsko má už tři zpravodajské kanály

Polsko je unikátní také v tom, že na jeho trhu fungují už tři zpravodajské televize a čtvrtá by měla odstartovat letos. Majitelé TVN24 loni spustili ekonomický kanál TVN CNBC Biznes, společný projekt s evropskou verzí americké zpravodajské stanice CNBC. Na podzim 2007 následovala veřejnoprávní Polská televize s kanálem TVP Info, který je svým způsobem unikátní, protože vysílá celoplošně z analogových pozemních vysílačů. Jak se mu to mohlo podařit, když ani v Polsku není analogových kmotočů pro televizní vysílání nazbyt?

Polská televize jednoduše přeformátovává svoji regionální síť TVP3. Převezeno do českých reálií, je to podobné, jako kdyby se z analogového programu ČT 2 náhle stala zpravodajská ČT 24 a pokrývala před devadesát procent území z klasických analogových vysílačů. Na letošek plánuje start vlastního zpravodajského kanálu nejsledovanější polská komerční televize Polsat. Stanice Polsat 24 se dostane pouze do kabelových rozvodů a na satelit, Polsat by ji ale časem chtěl zařadit do některého z pozemních digitálních multiplexů.

Vlastní zpravodajskou televizi má také Maďarsko. Soukromý kanál Hír TV vysílá rovněž pouze po kabelu a satelitu a nedosahuje více než dvouprocentní sledovanosti. Rakousko zpravodajský kanál nemá a ani neplánuje. Naši jižní sousedé jsou ale ve specifické situaci, protože diváci kromě veřejnoprávní televize ORF a komerčního kanálu ATV+ hojně přijímají přes satelit německé televizní programy s „rakouskými zpravodajskými okny“. Navíc z Německa vysílají dva soukromé zpravodajské kanály n-tv a N24, a také veřejnoprávní ZDF Infokanal a parlamentní kanál Phoenix.

Má televize ještě smysl?

Mimochodem, parlamentní televizi měla do loňského léta také Česká republika. Satelitní program 24cz, vlastněný realitním magnátem Milošem Červenkou, skončil poté, co obchodní partner majiteli obstavil účty kvůli nesplacenému úvěru. Bez vydatných finančních injekcí od vlastníka by ale 24cz skončila výrazně dříve. Nevysílala totiž téměř žádnou reklamu a sledovanost také neměla nijak závratnou. Zato se mohla pyšnit významnými diváky: její vysílání nechal ujít málokterý zákonodárce. Jako lobbistický nástroj se tedy svému majiteli vyplatila.

Za zpravodajskou televizi se dá také považovat síť televizních studií provozovaných Regionální televizní agenturou (RTA), která se dělí o analogové frekvence s televizí Prima. Jejich vysílání je sice časově omezené na tři hodiny denně, v digitální éře ale RTA plánuje dva další celoplošné programy zaměřené právě na regionální zpravodajství. Další regionální zpravodajskou síť spustí televize Prima a o vlastním zpravodajském kanálu uvažuje také Nova. Před čtyřmi lety dokonce žádala o digitální licenci pro program Nova news.

Otázkou zůstává, zdali se tolik zpravodajských televizí na poměrně malém českém trhu uživí a zda budou mít co vysílat. Respektive zda se najde dostatek kvalitních redaktorů a jednotlivé televize si je budou moci dovolit kvalitně zaplatit. Nebo zda zvolí úspornou metodu, kdy naberou novinářské začátečníky a za výrazně nižší plat je teprve naučí správné zpravodajštině. A vůbec: jestli se vyplatí spouštět klasickou zpravodajskou televizi v době, kdy se pozornost zájemců o zpravodajství stále více soustředí na internet.

Autor je redaktor týdeníku Reflex.

přešlap

Novináři objevili internet

„V českých věznicích působí neonacistická síť“, zní skandálně objevný podtitul článku Hospodářských novin z 5. 5. 2008. O den později na serveru časopisu Týden, v MfD, ČTK a v Haló novinách už je to dokonce síť „tajná“, kteréžto slovo se dostává přímo do titulku. A novináři Hospodářských novin, zřejmě nejserióznějšího českého deníku, jsou objevitelé onoho tajemství. Jenže co vlastně odhalili? Dle všeho jen internet a v něm webový vyhledávač google. Nebo možná omylem zabloudili na stránky skupiny Antifa. Nebo na stránky neonacistické. Na skutečnosti, že radikálové všech druhů končívají začasť ve výkonu trestu a navzájem si peněžně a podpůrnými dopisy vypomáhají, totiž není nic objeveného. Objev by byl, kdyby taková podpora neexistovala. Neonacisté mají už léta a nejen v České republice svou organizaci P.O.W. (Prisoners of War) – a například anarchisté svůj Black Cross. Doufejme, že příští týden čeští novináři neodhalí, že v českých kriminálech existuje tajná anarchistická síť.

A nikdo to netají. Snaha postrašit čtenáře a nabudit dojem, že v kriminálech funguje skvěle organizovaná tajná síť, u níž těžko říci, čím vším se zabývá, je jen částí dnešních mediálních tendencí, které neonacistům poskytují nebývalý prostor v médiích. Skutečnost je přitom taková, že české neonacistické hnutí je naštěstí co do aktivit, počtů členů a hlasitosti spíš na ústupu. Zájem médií o vše, co má jen trochu něco společného s neonacismem, je přehnaný a hlavně kontraproduktivní. Dodává náckům na důležitosti. Ještě větší škoda je, že v době, kdy neonacisté běžně útočili v ulicích a člověk s dlouhými vlasy, jinou barvou pleť nebo neobvyklou barvou vlasů takřka nemohl jet v hlavním městě metrem, aniž riskoval napadení, se o nich zase mlčelo. Jako by nebyli. Tehdy na reálné každodenní nebezpečí upozorňovalo pár anarchistů a aktivistů, spolu s těmi, jimž neonacistický útok vzal blízkého člověka (případ Filipa Venclíka). Jinak bylo mrtvolné ticho.

Lukáš Rychetský

Senátorka není rasistka

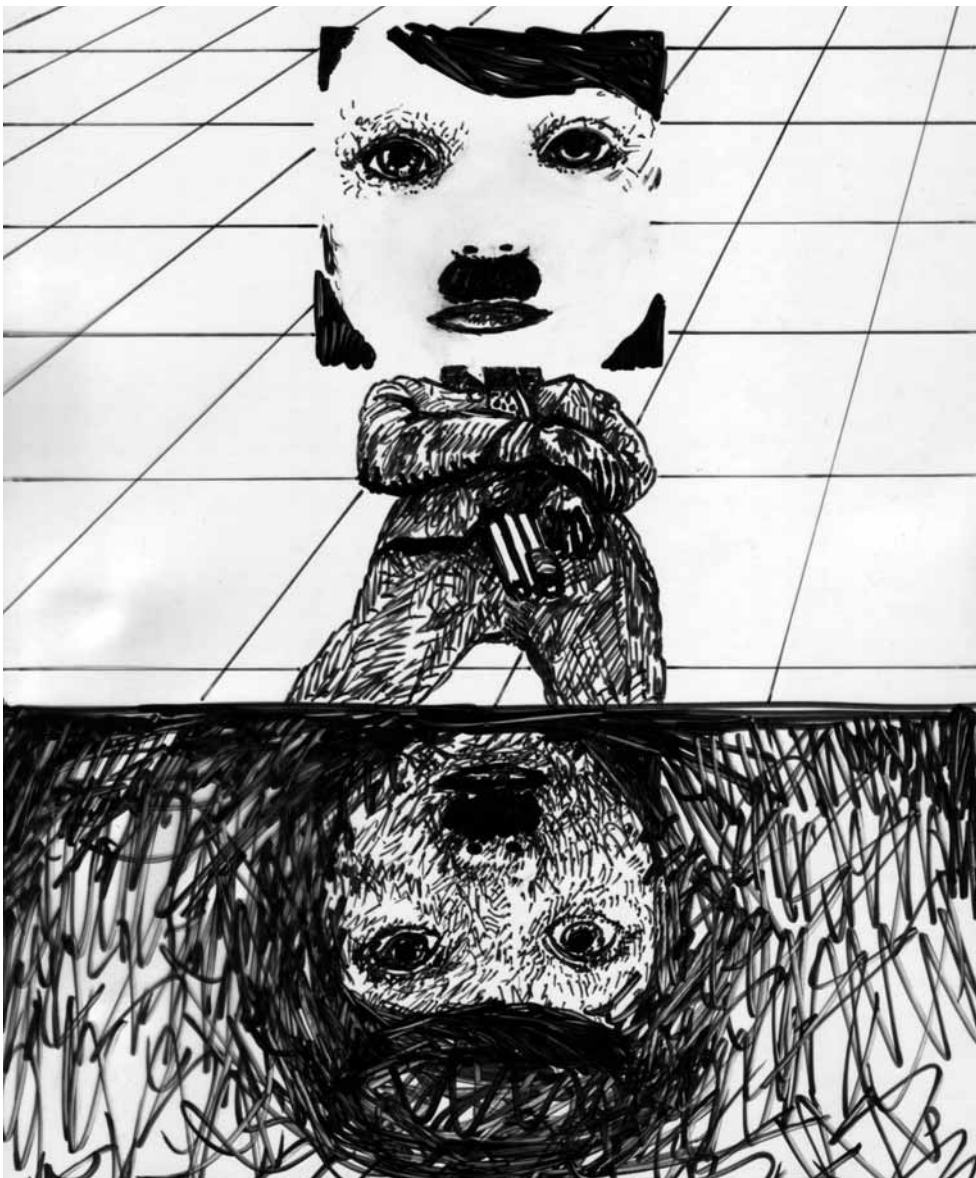
Politika i média bez zdravého rozumu

TOMÁŠ SAMEK

Ten případ je jistou dobu v září mediálních reflektorů, a tak netřeba opakovat detaily. Stačí připomenout jádro věci: když Liana Janáčková jako politička veřejně hovořila, dala výslovně najevo, že si umí představit Romy ze svého volebního obvodu obehnané „vysokým plotem, s elektrikou“. Ve snaze najít řešení problémů občanského soužití by prý proti romským spoluobčanům neváhala použít dynamit. „Jsem rasistka,“ řekla.

Je takový projev rasistický? Ta otázka je řečnická: odpověď je soudnému člověku jasná. Ne tak našemu Senátu: víme už, jak jeho posuzování dopadlo. Šokující výsledek? Bohužel v současné politické kultuře České republiky nikoli: ochránit kolegu před soudním řízením – toť kategorický imperativ, který pohříchu často přebíjí všechny ostatní argumenty, i ty nejvážnější. Je třeba senátorům, kteří tohle svým hlasem prosadili, vzkázat: nás občany, pro něž povaha těch výroků je zřejmá, vaše rozhodnutí pobuřuje: děláte z nás hlupáky. Přispíváte k degeneraci veřejného diskursu, v němž je možné bez uzardění hlásat, že čtverec je kulatý – a ještě dát pod takové tvrzení prestižní razítko vysoké ústavní instituce. Není to poprvé, co se politický establishment přímočaře vysmál zdravému rozumu voličů. Jenže i média tomu částečně přispěla.

Například 11. března 2008 čteme komentář v Právu: „Je-li senátorka Liana Janáčková rasistka, to snad může opravdu kvalifikovaně rozhodnout jen nejvyšší soudce na nebesích. Naplnila-li skutkovou podstatu trestného činu hanobení národa, etnické skupiny, rasy atd., to zase náleží k rozhodování soudcům pozemským. Já osobně mám pocit, že její nešťastné výroky o Romech jsou tak na hra-

Kresba Jiří Petrbock

nout Klausovy myšlenky jen tak povrchním konstatováním, že prezident je vedle; slova, která padla v Berlíně, jsou totiž doposud nejzásadnějším projevem druhého českého prezidenta. A to nejen proto, že posluchačům připomenul hudbu rakouského velikána, kterou pro větší srozumitelnost televizní redaktorka označila slovy „je to hudba pro posluchače téměř nesnesitelná“.

Schönbergův dvanáctitónový systém Klausovi reprezentuje obraz moderní společnosti a kakofonie čili neladného souzvuku zájmů, v němž se dodnes pohybujeme. V tomto jediném reálném světě pak není místo pro snílky, jakým byl třeba Friedrich Schiller, který svou naivní a patetickou básní o radosti infikoval jinak vynikající Beethovenovo dílo. Patetická idea sbratření lidstva je podle prezidenta nebezpečná, protože omezuje svobodu, která stojí v základě moderní demokracie a jejíž složité hry naopak skvěle zachytil Schönberg.

Klaus tu zatím nejviditelněji odhalil, jak vratké je pojetí svobody, o něž opírá všechny své dosavadní provokativní (sebe)prezentace, ať už v nich útočí na socialisty, kritizuje zastánce teorie globálního oteplování nebo trestá zlou a ošklivou Evropskou unii, matku všech zel a problémů.

Prezident v zájmu efektní hudební paralely bohužel pomíjí souvislosti, které jsou pro pochopení vývoje v Evropě klíčové. „Kdo by netoužil po tom být ohnivý a mohutný jako

Beethoven,“ napsal kdysi Schönberg, který vyrostl z romantické hudby a učil se na Wagnerovi. Jeho nový způsob skladby nebyl popřením naivity předchůdců, nýbrž otevřením nových možností, jak hudebně vyjádřit vlastní pocity a myšlenky. Sám se rád vracel k harmonickému Mozartovi, uměl napsat smyčcový kvartet ve stylu Beethovena, ale psal i vznešené sborové skladby, kde se až naivní čistota blížila tomu, čemu se říká křesťansko-židovský patos. Schönberg nevolil mezi nesvobodou předků a uvolněností a otevřeností složité reality neurčité původní svobody, nýbrž vybíral mezi možnostmi tradice a hledáním vlastního originálního výrazu a stylu.

Dalo by se říct, že Schönberg neodhazuje utopie, aby v tónech zachytil skutečný pohyb sil svobodného světa, jak by to rád vyložil prezident, ale chce naopak chce nalézt utopii jinou, vlastní, aniž by ničil a likvidoval krásu předchůdců. Bez tohoto nároku – vytvořit hudební svět, který bude dokonale odpovídat mým idejím – by se žádný skladatel ani nemohl pustit do tvorby. Bez absolutního nároku by nevznikla žádná velká filosofie a Adam Smith by si nikdy nepotřásl pravicí s neviditelnou rukou trhu.

Paradoxní je, že úplně stejným způsobem postupuje i Václav Klaus, který se proti všem vymezuje svou originální utopií, vizí neosobní svobody, která sama o sobě jako kouzelná substance řídí svět.

ně: rasismem sice zavánějí notně, ale slyším v nich taky tu ustaranou, mírně hysterickou starostku, která si s nimi neví rady.“ Cožpak to, že veřejný činitel je ustaraný, mírně hysterický a neví si s nějakými lidmi rady, ospravedlňuje jeho likvidační rasistickou rétoriku vůči těm lidem? Je namístě se ptát: není-li veřejné vystoupení Liany Janáčkové považováno za rasistické, co tedy je rasistické? Co by měl český politik vyslovit, aby i komentátora Práva přesvědčil, že jeho výroky jednoznačně spadají do této kategorie? Je-li v našem veřejném diskursu tohle bráno jako verbální vystupování „tak na hraně“, ptáme se: Co je nutno říci, aby to už bylo za hranou? Není třeba přeceňovat vliv médií. A přece by se senátnímu výboru o něco hůř hlásalo, že čtverec je kulatý – pokud by nerozhodoval ve společenském ovzduší, kdy tu a tam zazní ze seriózního tisku, že za jistých polehčujících okolností čtverec není čtverec a nosorožec je jen hodně velký jezevčík.

Autor je lingvistický antropolog.

Veřejné osvětlení

Klausova beethovenovská utopie

PETR FISCHER

Poslouchajte Schönberga! – vyzval Evropany z Berlína český prezident Václav Klaus. A je to tak správně: k tradici českých demokratických prezidentů odjakživa patří záměrné zamyšlení, všichni tři přece byli či jsou intelektuálové. Hlava státu se v takových chvílích obrací do minulosti, kde hledá kořeny, z nichž by mohla čerpat i trpící současnost. Masaryk „u pramenů“ našel Ježíše; Havel ve slavném projevu z Říma (2001) narazil na Sókrata a jeho věčné pochybování; Klaus si čerstvě pomohl Arnoldem Schönbergem, který mu nejlépe reprezentuje způsob, jakým máme přistupovat k budoucnosti Evropské unie, ale i k životu vůbec.

Klausův projev v Bertelsmannově nadaci v Berlíně nazvaný *Budoucnost Evropy: Beethoven, nebo Schönberg, Óda na radost, nebo dodekafonie* přešel médii bez velkého povšimnutí, až na pár povinných novinových štouchanců. Bylo by ale škoda pomi-

A přitom Klausova svoboda, jak o ní mluvil i v Berlíně, není ničím jiným než pokračováním osvícenské ideje člověka zbaveného všech svazujících pout. I Klaus ostatně věří v metafyzickou „přirozenost člověka“, v jeho dané vnitřní ustrojení, což je utopie, na níž stojí nejen moderní demokracie, ale i teorie lidských práv, o níž prezident posměšně hovoří jako o humanrightismu. Ne nadarmo se asi říká, že nejvíc nenávidíme to, co sami děláme.

Utopie se jen tak nezabýváme. Vždy se vrací jako princip, ukazatel, orientace, případně jako nebezpečný diktátor, kterému se musíme bránit. Klausova schizofrenní pozice k utopii je na první pohled směšná, ale proč vlastně, když je velmi přesným vystižením situace, v níž se nacházíme? Víme už, že utopie a jejich uskutečňování jsou smrtelně nebezpečné, ale svět bez utopie zase ztrácí jas a barevnost naděje. Postmoderním myslitelům bývá vyčítáno, že v jejich světě je vše možné, protože se žádné myšlenky nedrží jako utopického vodítka. Avšak který postmoderní myslitel je toho opravdu schopen...

Ani Klaus, přes veškerou chtěnou radikalitu není postmodernista, ale zůstává chycen v moderním rozporu. Poslouchá skvělého Schönberga, na jehož pozadí pořád hraje geniální Beethoven. A taková je, snad, i Evropská unie. Není čeho se bát.

Autor je vedoucí kulturní rubriky Hospodářských novin.

DIVADLO

- DIVADLO NA ZÁBRADLÍ
- DIVADLO SEMAFOR
- DIVADLO V DLOUHÉ
- HBO - NA STOJÁKA
- DIVADLO V ŘEZNICKÉ
- MĚSTSKÁ DIVADLA PRAŽSKÁ
- DIVADLO KOMEDIE
- STUDIO DVA (J. KRAUSOVÁ, J. SCHNEIDEROVÁ A A. ŠÍŠKOVÁ)
- MALÉ VINOHRADSKÉ DIVADLO
- LAURÝCHOVO DIVADLO
- JAMU - SDRUŽENÍ ABSOLVENTŮ
- A-STUDIO RUBÍN
- DIVADLO V ČELETNÉ - VESELÉ SKOKY
- DIVADLO MINOR
- BOHNIČKÁ DIVADELNÍ SPOLEČNOST
- THEATRO PANTOMISSIMO
- DIVADLO DEMAGO
- KABARET ČERVENÁ TROJKA
- DIVADLO NA CESTĚ PM
- DĚTSKÉ DIVADELNÍ STUDIO
- DIVADLO PAP
- DIVADÉLKO FRYDOLÍN
- DIVADLO LETÍ
- DIVADLO CHAD
- DĚTSKÉ DIVADLO MARGARITAS
- DDS TY-JÁ-TR
- HAF DIVADLO
- LÉTAJÍCÍ DIVADLO NA KOLEČKÁCH
- NOEMOVA ARCHA

ZÁKLADNÍ ŠKOLA

- PRO SLUCHOVĚ POSTIŽENÉ BRNO
- ÚSP TEREZÍN - TERMITI
- REGINA A DRAHOMÍRA BROKOVY
- ZTRACENÁ EXISTENCE
- DIVADLO POTRVÁ
- KOMEDIANTI NA KÁŘE
- DIVADLO NAHOŘ
- DIVADELNÍ SPOLEK ŽUMPA NUČICE
- OLD STARS
- DIVADLO DOMOVA POD HRADEM ŽAMPACH
- PT DIVADLO
- DIVADLO MIRIAM
- DIVADLO DUŠÍ SPŘÍZNĚNÝCH
- DIVADÉLKO ROMANETO
- ROKKEDT
- ŽIVÁ KNIHOVNA
- DIVADLO EXIL
- DIVIDÝLKO SLANÝ
- NE(Z)ŘÍZENÉ DIVADLO
- DIVADLO U.S. MARVIN
- TRIARIUS
- LOS PEJOROS

TO NEJLEPŠÍ Z ČESKÉ TANEČNÍ SCÉNY

- TANEČNÍ SKUPINA IF
- TANEČNÍ SKUPINA CROCK 14
- CRAZY BREAKERS
- PETRA MACHÁČKOVÁ
- TRN V OKU
- RENA MILGROM
- DÍLNA SV. PROKOPA U ČERVENÉHO JAVORU
- DANCE N EXTREMIS

GENERÁLNÍ PARTNER

HLAVNÍ PARTNER

HLAVNÍ

HLAVNÍ PARTNER

OFICIÁLNÍ PARTNER

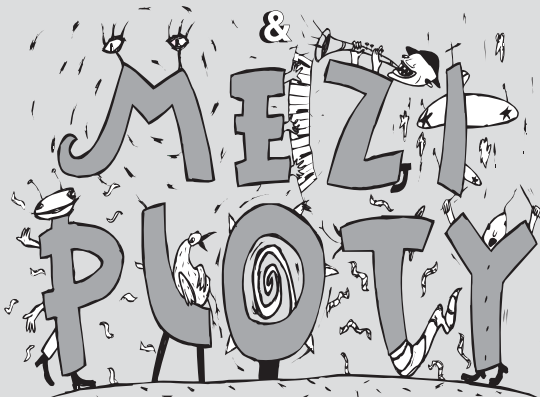
HLAVNÍ MEDIÁLNÍ PARTNER

OFICIÁLNÍ VŮZ

OFICIÁLNÍ PARTNER

WWW.MEZIPLYTY.CZ

31.5. DIVADELNÍ FESTIVAL 1.6.

AREÁL PSYCHIATRICKÉ LÉČEBNY BOHNICE

POŘADÁ NEDOMYSLENO, FINANČNÍ PODPORA: MINISTERSTVO KULTURY ČR
SPOLUPŘÍJATEL: PSYCHIATRICKÁ LÉČEBNA BOHNICE A HLAVNÍ MĚSTO PRAHAVÝTVARNÉ DÍLNY ● DIVADELNÍ DÍLNY
DĚTSKÝ DEN ● JARMARK CHRÁNĚNÝCH DÍLEN
PROMÍTÁNÍ: DOKUMENTÁRNÍ FILMY ČESKÉ TELEVIZE
FESTIVAL PSYCHO FILM PRAHA, 6. - 8. 6., KINO ATLASPŘEDPRODEJ VSTUPENEK: TICKETSTREAM
SPOJENÍ: POSÍLENÉ AUTOBUSOVÉ LINKY
Č. 177 A 200 ZE STANICE METRA Č. „KOBYLISY“

- KATEŘINA EVA KLIMEŠOVÁ
- COMPANY PROART
- DIVADLO BALLATA
- TANEČNÍ ŠKOLA POHYB PRAHA
- DISCO DANCE

AUTORSKÁ ČTENÍ

- LITERÁRNÍ AKADEMIE JOSEFA ŠKVORECKÉHO
- JAN PAVEL
- BOLDRICK
- KLÁRA MAYEROVÁ
- LADISLAV KONEČNÝ
- JAKUB KAIFOSZ
- MATĚJ VAVŘINA
- HOUMROVA
- CESTA KE SLÁVĚ
- LENKA FOHLOVÁ
- ONDŘEJ ČUPAL
- TOMÁŠ TVRDÝ

MUZIKA

- ANETA LANGEROVÁ
- WOHNOUT
- DAVID KOLLER
- MEKY ŽBIRKA
- G-POINT HUNTERS (R. HOLÝ & M. RUPPERT)
- PRAŽSKÝ VÝBĚR II
- IVA FRÜHLINGOVÁ
- MICHAL HRŮZA
- MICHAL PROKOP
- A FRAMUS FIVE
- THE PLASTIC PEOPLE OF THE UNIVERSE
- THE TAP TAP & P. ČTVRTNÍČEK
- A. E. HOLUBOVÁ
- GAIA MESIAH
- DAVID KRAUS
- THE PROSTITUTES

- UDG
- PRIESSNITZ
- BRATŘI ORFFOVÉ
- JANA LOTA
- THE CHANCERS
- STO ZVÍŘAT
- HYPNOTIX
- ŠVIHADLO
- TRABAND
- LÉTAJÍCÍ KOBREK A PATRIK PELOUCH
- SWAMP SAFARI S.S.
- TAM TAM ORCHESTRA
- LAURA A JEJÍ TYGŘI
- XAVIER BAUMAXA
- BURANA ORFFCHESTER
- PSÍ VOJÁCI
- JABLKOŇ
- BENGAS
- KAŠPÁREK V ROHLÍKU
- KELSÁ VINICE
- TAZAFAROU
- VEGA
- PLEXIS
- SUNFLOWER CARAVAN
- MICHAEL'S UNCLE & ST. VINCENT
- KILL THE DANDIES!
- KRUCIPŮSK
- JIM ČERT
- COCOTTE MINUTE
- SIXIN
- PRAGO UNION
- ISCREAM BOYZ
- MOJA REČ
- SUPERCROOO
- PSH
- ATARI TERROR
- ŠKWOR
- DEBUSTROL
- RIVIERA PLAYBOYZ
- ROOT
- TÖRR

SEZNAM.CZ

BEAT

KISS

eclipse

JCDecaux

studio art print

AUTO AWK

PRAHA

A2 kulturní týdeník

fringe festival
praha

Studenti...

za 50 kaček
máte
od Fringe
divadlo,
hudbu,
tanec
a plno zábavy...!
více informací
na stránkách
www.fringe.cz

25.5 - 1.6 2008

8 dní 39 souborů 227 představení
days companies performancesTICKETSTREAM®
www.ts1.cz +420 224 263 049

Photo © No Fame - Petr Kurečka - www.no-fame.com

www.fringe.cz

Divadlo Na Prádle | Divadlo Na Prádle (Kavárna) | Kostel Sv. Jana Křtitele Na Prádle | Divadelní stan Nablízko | U Malého Glenu | Nosticovo divadlo | A Studio Rubín | Divadlo Inspirace | Všebaráčnická rychta

PRAHA
PRAHA
PRAHA
PRAHACORINTHIA
TOWERS HOTEL
PRAGUEDHL
EXPAT-CENTER
ČESKÉ SPOŘITELNYEmbassy of Canada
Ambassade du Canada
CENTREPOINTHOME
SWEET
HOMEradio wave
FEKTRADIO 1
91.9 FM

PRAGUE TV

THE PRAGUE POST

auberggray.com
© DESIGN

Vyhlašují se kulturní dny neklidu!

Proč dny neklidu? Jako mohutný občanský protest vůči stávající kulturní politice Prahy a dalších měst. Kdy? Začínají pětihodinovým protestním koncertem v neděli 25. 5. 2008 na piazzettě Národního divadla, pokračují třemi dny performancí a odporu v kulturních institucích a v ulicích měst po celé republice a končí demonstrací 29. 5. na Mariánském náměstí v Praze. Proč byste se měli připojit?

LIBUŠE BĚLUNKOVÁ

Letos v dubnu se konala demonstrace před budovou pražského magistrátu, později i přímo v jednacím sále. Protestovalo se proti grantové politice radního pro kulturu Milana Richtera (ODS) a dalším devastačním zásahům radnice do kultury. Petici Za Prahu kulturní, která požaduje okamžité řešení, podepsalo už přes 16 000 občanů, podpisy dál přibývají. Radní požadavky signatářů odmítli, vzdorující kulturní instituce neúnavně šikanují. A hlavně mlží v médiích. Chtějí situaci znepráhlednit – a dál škodit.

Co zlého se děje?

Jde o velice jednoduchou věc. Město Praha poprvé ve své historii začalo z veřejných peněz podporovat ziskové komerční projekty. A v podpoře kvalitního umění činí kroky, jež je usvědčují z nepochopení významu kul-

tury. Richter nastavil granty tak, že některé galerie, divadla, festivaly a další zaniknou už letos (za všechny divadlo Semafor), jiné instituce čeká po nedomyšlené transformaci nedlouhé skomírání či skok do šoubyznysu. V době, kdy Evropská unie na základě statistických údajů považuje vklady do kultury za prioritní – z důvodů sociálních, ekonomických, politických ad. –, se Praha vyznačuje stupidně krátkozrakým přístupem: co si na sebe okamžitě nevydělá, nebudeme podporovat. Radnice tak tuneluje veřejné finance a neplní ani vlastní odhlasované dokumenty o kulturní politice. Pustošivý přístup Prahy ke kultuře už dnes kopírují další města, například Olomouc (A2 č. 47/2007) či Ústí nad Labem (A2 č. 5/2008). Je sice jímavé, že se ODS rozhodla prohrát podzimní volby svou jasně deklarovanou nekulturností, bohužel při tom stačí zničit i hodnoty, ke kterým nikdy nepřispěla.

Osmičkový rok

Magistrát učinil odpovědným za kulturní politiku nekompetentního Richtera, který dávno ztratil důvěru voličů. Kulturu chápe jako výrobu rohlíků (jeho metafora), k vlastnímu resortu cítí směr pohrdání a komplexů. Svě inovace prosazuje silou, nediskutuje, v médiích používá metody manipulace: odbíhá od tématu, šíří polopravdy či lži, neváhá kohokoliv nařknout z čehokoliv, neustále vytváří pseudoproblémy. Dlouhý soupis jeho polopravd uvádíme na našem webu (tydeníkA2.cz) pod názvem Rádio Jerevan Milana Richtera (rozhovor o nich nám odmítl poskytnout).

V tomto boji však už dávno nejde o jednoho politika – jeho straniční kolegové mají, zdá se, podobné názory. Jde o precedens. Pokud ODS nyní projde buranské řešení situace (systém grantů i transformace příspěvkových institucí), pokud jí projde kluzké jednání s občany a záměrné zaměňování kultury se zábavou, je to na dlouhou dobu konec. Z České republiky bude zanebatelné území Evropy, kde se recyklují nápady zvenku a nikdo nečeká jiný pohled na věc či nedej bože názor. Co si politici nyní zkoušejí na kultuře, se bude dál dít ve školství, v ekologii, ve vztahu ke všemu mimo šora určený mainstream.

Akce! Stávky, petice, demonstrace, performance

Je třeba jednat. Ozvat se. Hlasitěji než kdy dosud. A společně. Nejde o přežití několika pražských divadel, jak se radnice snaží tvářit. Jde o význam kultury v celé společnosti. Jde o všechna města v České republice. Vy, kdo dnes litujete svého rozhodnutí u voleb, nečekejte na další. Politici mají jednat ve veřejném zájmu, a pokud si jej vysvětlují jako přesouvání peněz ke spřáteleným podnikatelům, k betonářským a stavebním lobby, je nutné zakročit.

V týdnu od 25. do 29. 5. 2008 bude v celé republice kulturní týden neklidu. Připravme se na něj. Ukažme vtipně a inspi-

rativně svým voleným zástupcům, co si myslíme. Požadujeme od nich činy, dodržování slibů. Chtějme, aby mysleli na budoucnost všech, a ne jen na svou osobní. Všechno se počítá: symbolické i skutečné stávky, pásky na oděvu, koncerty, shromáždění, výstavy, performance, akce na internetu. Vyjděme do ulic, šířme petiční archy, nenechme se umlčet nebo utahat. Ukažme politikům, že jsme občané. A svou kulturu neprodáme.

Vyzýváme kolegy novináře, aby se zabývali skutečnými problémy, aby poctivě sledovali dny neklidu. Vyzýváme vydavatele novin a časopisů, aby se jejich tituly jasně připojily k týdnu neklidu. Vyzýváme studenty nejen uměleckých škol, aby zaplavili ulice. Vyzýváme umělce, aby veškerou silou svého talentu ovládli veřejný prostor. Vyzýváme kluby, knihovny, galerie, divadla a další kulturní místa k jasnému gestu podpory. Vyzýváme všechny občany, aby se připojili. Ať je nás všechny nezapomenutelně vidět a slyšet. Ať se jen tiše nepropadáme do bezvýznamnosti a bezmocnosti.

Šířte tuto zprávu dál, informujte všechny, kdo by se mohli účastnit. tydenikA2/petice.cz

Romská literatura na cestě k románu

Letos v únoru se v pražské kavárně Krásný ztráty událo neobvyklé uvedení nové knihy. Představilo se tu hned sedm autorů. A kdyby byli přijeli všichni, kdo se na knize podíleli, do sálu už by se nevešli hosté. Literární omnibus pod názvem Čalo vodi/Sytá duše je první rozsáhlý výbor z prozaické tvorby našich romských autorů včetně nejmladší generace.

KAROLÍNA RYVOLOVÁ

Editorky přítomné knihy Jana Kramářová a Helena Sadílková připravily v roce 2006 v Muzeu romské kultury v Brně velkou výstavu o romské literatuře. Jelikož během příprav shromáždily množství materiálu, pojalý nápad vydat místo obvyklého katalogu výbor z děl romských autorů. S jistým zpožděním, ale s o to větší pompou nakonec uvedly na trh reprezentativní čtyřsetstránkový svazek pojmenovaný po původní výstavě Čalo vodi/Sytá duše. Pro titul si vypůjčily citát známého spisovatele Andreje Gini, který se při vzpomínání na nuzná, ale šťastná léta v osadě nechal slyšet, že „měli (...) sice hladový žaludek, ale duše byla sytá...“.

Tato mocná kniha má svou historii a její duchovní patronkou je zesnulá docentka Milena Hübschmannová, zakladatelka české romistiky. Už od 60. let povzbuzovala příslušníky romské elity, aby se nebáli psát, a to hlavně romsky. První platformou pro romsky psané slovo se stal časopis Roma-

V komiksu se uplatňují všechny malířské techniky – počínaje akvarelem a olejomalbou konče. Jiří Grus: Marná snaha

no lil, vydávaný Svazem Cikánů-Romů (1969–1973). V pauze mezi násilným zrušením svazu a sametovou revolucí se romská kulturní činnost ukryla do podzemí, respektive pod ochranná křídla různých folklorních souborů, a tištěná produkce dostala šanci pouze v podobě neprodejné, dnes raritní brožury Romské písně/Romane gila z roku 1979. V 80. letech Hübschmannová jednala s nakladatelstvím Albatros o vydání podstatně rozsáhlejší sbírky romské tvorby, opět neúspěšně; v roce 1990 se jí alespoň podařilo protlačit útlou knížečku Kale ruži/Černé růže, obsahující práce mladších autorů. Od roku 1989 se pak Hübschmannová přímo i nepřímo podílela na vydání řady drobnějších i větších děl romské literatury, oné velké souborné romské knihy se však nedočkala. Editorům patří dík za to, že jednu část jejího životního díla dovedly do konce.

Já? Já nejsem spisovatel

Antologie obsahuje prozaické texty více než dvaceti romských autorů, které se rozsahem pohybují od kratičkých črt na úrovni haiku (Olga Giňová) až po novelu (Hilda Pášová). Velký rozptyl je i ve věku autorů: nejstarší Andrej Pešta se narodil v roce 1921, nemladší Patrik Čonka teprve 1982. Vezmeme-li v úvahu také rozdílnost v přístupu u mužů a žen, obyvatel venkova a měst, další rozdíly vyplývající z použitého jazyka (češtiny a romštiny) či samozřejmě z látky samé, může se čtenář těšit na velice různorodou přehlídku současného romského písemnictví. A protože dosavadní romská produkce byla nejčastěji otiskována časopi-secky, pod jednou obálkou se tu sešly texty z nejrůznějších periodik, jako bylo porevoluční Amaro lav/Naše slovo, všechny inkarnace časopisu Gendalos/Zrcadlo, již zaniklý

Romano kurko/Romský týden, stále vycházející Romano hangos/Romský hlas či sborník romistických studií Romano džaniben/Romské vědění – a něco navíc z archivu Mileny Hübschmannové.

Editorky seřadily texty chronologicky podle obsahu. Čtenář má možnost do romského literárního světa pronikat postupně od tradovaných pohádek přes vzpomínky na (idylické) předválečné Slovensko, přes traumata válečného pronásledování, léta nelitostné asimilace charakterizovaná kulturním i faktickým útlakem i relativním blahobytem až po bouřlivé období přechodu k demokracii, často vedoucí k emigraci. Výbor z romské prozaické činnosti přináší nesmírně občerstvující ukázky mladé, ale přitom už vyhraněné literatury a současně přibližuje známou i méně známou historii Romů na našem území v průběhu 20. století.

Počátek nového tisíciletí je na vydávanou romskou tvorbu velice bohatý. Samostatně v posledních letech publikovali mimo jiné Agnesa Horváthová, Vladislav Haluška, Erika Oláhová či Gejza Horváth. Někteří z autorů přitom pracují na rozsáhlejších dílech, takže se blížíme k vysněné metě místního romského písemnictví, k románu. A i když ze sedmi autorů přítomných na čtení z publikace Čalo vodi ani jeden nepřistoupil na to, že by snad byl spisovatel, momentální příznivé klima na knižním trhu i uvnitř komunity svědčí o tom, že ke zrodu literatury západního střihu je to minimálně první krok.

Autorka je anglistka a romistka.

Čalo vodi/Sytá duše.

Muzeum romské kultury, Brno 2007, 400 stran.

Ježíš, ne Caesar a Bush

Evangelikálové v USA se dohadují o politickou angažovanost

Evangelikální křesťané, náboženské hnutí o desítkách milionů stoupenců, představovali významnou součást podpory George W. Bushe. S koncem jeho mandátu hodnotí výsledky spojení s neokonzervativní politikou. Sedmého května publikovalo několik předních představitelů hnutí sebekritický dokument, který zviditelňuje rozdíly mezi jednotlivými proudy tohoto náboženského hnutí.

ONDŘEJ SLAČÁLEK

Přiznáváme, že jsme svým chováním chová- ním zradili svou víru,“ uvádí se v Evangelikál- ním manifestu, který podepsal například pas- tor John Hoffman či teologové Os Guinness a Rich Mouw. Odkud tolik pokání? Členo- vé hnutí si uvědomují hrozbu rostoucí nepo- pularity náboženství kvůli jeho politické dis- kreditaci a mají strach z „amerického ekviva- lentu dlouhodobé evropské animozity vůči náboženství ve veřejném prostoru“. Tyto oba- vy je vedou k znovupromýšlení jejich politiky.

Mé království není z tohoto světa

Už v úvodních pasážích dokumentu je pří- tomný obrat od spojování s americkou poli- tikou. Dokument totiž zdůrazňuje souná- ležitost s globálním evangelikálním hnutím a připomíná, že celosvětově vzato je většina evangelikálů „z globálního Jihu spíše než ze Severu“. Namísto důrazu na občanský záva- zek vůči USA dokument otevírá připomín- ka křesťanské povinnosti pomoci chudým z třetího světa, která je následně podtrže- na odmítnutím podřadit křesťanství jakékoli národní či etnické identitě.

Právě tak silný důraz evangelikálové kla- dou na nadřazenost křesťanství vůči stranic- ké a ideologické příslušnosti. Děsí se situa- ce, kdy se „křesťané stávají „užitečnými idi- oty“ té či oné politické strany a křesťanská víra (...) ideologií v té nejčistší formě“, kdy je křesťanství „využíváno jako zbraň pro poli- tické zájmy“. Křesťanství podle dokumen- tu nesmí splynout s politickými bariérami, musí jít jimi napříč.

Dokument rovněž kritizuje převažující podo- bu křesťanské politiky v podobě „single-issue“ (na jedno téma orientovaných) kampaní pro-

ti potratům a za tradiční rodinu. Evangeli- kálové nemění v těchto tématech svůj názor. Varují ale, že soustředit se jen na ně, zname- ná stavět se do nepřilíš křesťanské pózy, kte- rá spočívá v moralizování ostatních namísto vědomí vlastních hříchů. Další riziko spočí- vá podle dokumentu v tom, že kvůli etické- mu vyhocení těchto bojů křesťané často pře- hlíží sociální příčiny toho, s čím nesouhla- sí. Stranou pozornosti také v dosavadních kampaních zůstávají mnohé důležité problé- my: dokument jmenuje konflikty, rasismus, korupci, chudobu, pandemii, negramotnost a „ignoranci a duchovní prázdnotu“. Namísto prosazování svých cílů v politické aréně by se křesťané měli podle dokumentu více věnovat péči o strádající a vzdělávání.

Ne fundamentalismu

Hloubku rozchodu s neokonzervativním po- jetím role náboženství v politice dokresluje fakt, že „konzervativní fundamentalismus“ je v manifestu postaven bok po boku „liberální- mu revizionismu“. Fundamentalismy, včetně toho křesťanského, jsou odmítnuty s tím, že představují pouhou reakci na modernitu, kte- rá si nepřipadně idealizuje minulost a prosa- zuje špatné odpovědi na současné otázky. Agresivní politická angažovanost se při své bojovnosti podle autorů proviňuje proti Kris- tovu přikázání lásky.

Právě tak jako manifest kritizuje zároveň protináboženský liberalismus i konzervativ- ní fundamentalismus, odmítá rovněž posta- vit se na některou stranu v „kulturních válkách“, tedy v souboji volnomyšlenkář- ské levice s náboženskou pravíci o to, kte- ré hodnoty budou převládat ve veřejném

prostoru. Obě krajní pozice v tomto střetu považuje manifest za neslučitelné s poslá- ním křesťana.

Manifest představuje jen další kapitolu v diskusi, a ani zdaleka neprezentuje sta- novisko všech evangelikálů. Mnozí konser- vativní představitelé, jako např. baptista Richard Land či zakladatel organizace Focus on Family James Dobson, dokument nepo- depsali a ani k tomu nebyli zakládajícími sig- natáři přizváni. Komentáře světových agen- tur upozorňují, že v názorových rozporech se projevuje i odlišnost generačních zkuše- ností – zatímco starší křesťanští aktivisté mají sklon pokračovat v dosavadním kursu, mladší jsou k jejich postojům kritičtí. Mani- fest přitom demonstuje schopnost sebe- reflexe značné části amerických křesťanů. Na nového Reinholda Niebuhra či Martina Luthera Kinga si ale patrně budeme muset ještě počkat.

par avion

Z ARABSKÉHO TISKU VYBÍRAL
ZDENĚK BERÁNEK

Egyptský spisovatel Mustafá Faqí uveřejnil v listu al-Haját úvahu o náboženských sym- bolech na Blízkém východě. Sám se údaj- ně celý život řadil k těm, kteří považují náboženství za jeden z rozhodujících fak- torů domácí i mezinárodní politiky. Mno- hé stoupence podobného názoru mohla v tomto přesvědčení utvrzovat i politika současného amerického prezidenta George W. Bushe, která „byla motivována nábožen- stvím až na samotný okraj únosnosti“. Jenže při podrobnější analýze západní politiky je podle autora zřejmé, že hlavním imperati- vem, který stojí v pozadí rozhodnutí jejích představitelů, je vlastní zájem. Pragmatický přístup se tak podle Faqího projevil i v pří- padě Kosova, kde Západ podporoval mus- limské Albánce v jejich boji proti srbským ortodoxním křesťanům. Problém meziná- rodních konfliktů prý netkví ani tak v ná- boženství, jako spíše v kulturních rozdí- lech. Západ na Blízkém východě není vůbec schopen vnímat rozdíly mezi arabský-

mi muslimy a křesťany. Tuto tezi dokládá Mustafá Fasí na několika více či méně osob- ních příbězích. Zřejmě nejsilněji ho zasáh- la událost, která se odehrála bezprostřed- ně po útocích 11. září 2001. Tehdy byl ve Spojených státech zabit arabský křesťan- ský obchodník přímo ve svém obchodě. Viník pak jako ospravedlnění svého činu uvedl fakt, že v obchodě visela podobiz- na Usámy bin Ládina. Je krutou ironií, že ve skutečnosti se jednalo o portrét všeo- becne uznávaného koptského patriarchy Kyrila VI. Autor svůj text uzavírá s tím, že mnohem spíše než náboženstvím je blíz- kovýchodní politika ovlivňována střetem či stýkáním kultur. Ostatně v samotném Jeruzalémě bylo soužití vyznavačů různých náboženství dlouhodobě bezproblémové až do doby, než se stal frontou zápasu mezi západní a blízkovýchodní kulturou.

Na stránkách celoarabského deníku al-Quds al-arabí se sice neobjevila zmínka o tom, že se Česká republika málem stala místem svě- tové premiéry kontroverzního snímku Fit- na, zato si list povšiml vydání výběru z básní Mahmúda Darwíše, asi nejznámějšího arab- ského básníka současnosti. Jeho verše byly v češtině vydány pod názvem Přicházím do stínu tvých očí. Darwíšova poezie zachycu- jící frustraci i odhodlání Palestinců je noto- ricky známá drtivě většině arabských čtená-

řů. Autor sám je přitom na Blízkém výcho- dě doslova mediální hvězdou. Český výbor z jeho díla uspořádal a přeložil v Praze žijí- cí Arab Barhán Qalaq, jenž se prohlašu- je za Darwíšova celoživotního obdivova- tele. Některé z jeho básní přeložil již dříve a recitoval je v doprovodu syrského lout- nisty Marwána Sulajmána v divadlech Disk a Na prádle. Jako důvod svého překladatel- ského počínu uvedl Barhán Qalaq pro list al- -Quds al-arabí touhu zprostředkovat českým čtenářům umění básníka, který bojuje za

spravedlivou věc těmi nejkrásnějšími umě- leckými prostředky. „Zřejmě nejdůležitěj- ším pohnutkou pak byla snaha o narušení negativního stereotypního obrazu arabské- ho národa, který se bohužel vytvořil u větši- ny Evropanů“. Barhán Qalaq pak dále uvedl, že si velmi váží práce českého arabisty Karla Petrůčka, který již dříve přeložil díla dalších palestinských autorů v rámci svého literár- ně-vědeckého výzkumu. Některé z překladů byly vydány ve spolupráci s misí OOP v Pra- ze již na konci 80. let.

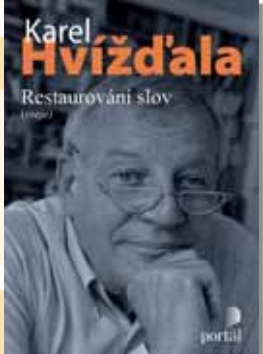
portál

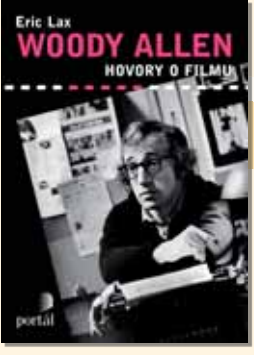
K. Hvižd'ala

Restaurování slov

Eseje známého novináře a beletristy shrnují jeho přemýšle- ní o stavu české společnosti, českého jazyka a „české duše“ poslední doby. Hvižd'ala je často nesmlouvavý k malosti českých poměrů a k plebejství české politiky a veřejného života, nebere si servítky, když mluví o konání nejvyšších státníků, ale i prostých lidí na ulici.

váz., 296 s., 299 Kč

E. Lax

Woody Allen Hovory o filmu

Woody Allen je jedním z mála amerických filmařů, kteří se dokázali prosadit především jako tvůrci autorských filmů. Woody Allen je nejen režisérem, ale i hercem, spisovatelem a v neposlední řadě i jazzmanem a hráčem na klarinet. I přesto, že na Newyorské univerzitě skončil už v prvním semestru, hned poté se nechal zaměstnat v NBC jako scenárista.

váz., 392 s., 455 Kč

www.portal.cz

Žádejte v knihkupectvích nebo na adrese nakladatelství: Portál s. r. o., tel. 283 028 203, e-mail: obchod@portal.cz
Knihkupectví Portál: Jindřišská 30, Praha 1, Dominikánské n. 8, BrnoHusova 60, České Budějovice, Prokopova 19, Plzeň

Od hladových bouří k hladomorům

Zeměmi třetího světa prochází potravinová tsunami

Chudými zeměmi otřásají protesty proti nedostatku jídla. Světová banka přitom očekává stabilizaci situace na potravinovém trhu až za deset let. Co nás čeká mezitím? A je ve světle této krize udržitelné mluvit o řešení ekologických problémů s pomocí průmyslového využití biomasy? Jaká budoucnost čeká deštné pralesy?

DINA PODZIMKOVÁ

Zprávy z Haiti posledních dní vykreslují neveselý obrázek. Hořící barikády a rozzuřený dav útočící na sídlo vlády. Stovka vypálených a vydrancovaných obchodů. Šest mrtvých po střetech s policejními složkami. Při tempu růstu cen potravin je ale nejspíš otázkou času, kdy začnou spíš umírat hlady: například cena pětadvacetikilového pytle rýže v nejchudším státě amerického kontinentu vzrostla od ledna ze 13,90 na 28,20 dolaru.

Útok na ty nejzranitelnější

„Je to tichá tsunami,“ vystihla současný nepalčivější problém světa šéfka Světového potravinového programu Spojených národů Josette Sheeranová. Hladové bouře v důsledku závratně stoupajících cen potravin zaplavují svět jako neviditelná vlna. Jen během prvních čtyř měsíců letošního roku zachvátily nepokoje kromě Haiti také Egypt, Filipíny, Kamerun i Indii. Řada dalších zemí, včetně Číny a Indie, zavedla přísná opatření k omezení vývozu potravin. „Ceny se jen během posledních dvou měsíců zdvoj- až ztrojnásobily,“ řekla agentuře Reuters Yolette Etienneová z britské organizace Oxfam, která se specializuje právě na humanitární pomoc v zemích postižených hladem.

Hladové bouře nejsou v historii ničím novým. Ty současné ale zasáhly nebývale velkou část světa, a především ty nejvíce zranitelné – obyvatele rozvojových zemí. Není

dem pro stanovení hranice chudoby je totiž objem peněz potřebný k přežití. A ten se s rostoucími náklady rychle zvyšuje. Zatímco střední vrstvy v postižených zemích rezignují na kvalitu zdravotní péče a mírně omezují konzumaci finančně náročnějších potravin, aby si mohly i nadále dopřávat tři jídla denně, lidé těsně nad hranicí extrémní chudoby se musejí vzdát školního vzdělání pro své děti. Z ušetřených peněz si mohou pořídit denní misku rýže. Ti, kdo nedosáhnou ani na jeden dolar denně, se ale dívají do tváře katastrofě.

Přitom ale není pravděpodobné, že by ceny brzy klesly. Podle Organizace pro potraviny a zemědělství Spojených národů jsou zásoby obilovin v letošním roce nejnižší od roku 1982. Černou prognózu potvrdil i šéf Mezinárodního měnového fondu Dominique Strauss-Kahn. „Co se týče nepokojů z hladu, to nejhorší je bohužel zřejmě před námi. Zasáhne to stovky tisíc lidí,“ vyslovil se několik dní před začátkem jednání mezinárodních institucí, které se věnovalo právě potravinové krizi. Podle odhadů Světové banky bude totiž trvat minimálně deset let, než se ceny základních potravin, jako je kukuřice, obilí nebo rýže, stabilizují. Po uplynutí této doby by měl být trh se zemědělskými plodinami schopen zaplnit mezeru v poptávce, a tudíž i dostat ceny na přijatelnější úroveň.

paliva, mohli bychom v letech 2009 až 2010 očekávat pokles ceny kukuřice o 20 a pšenice o 10 procent,“ vysvětluje šéf Mezinárodního výzkumného ústavu pro potraviny Joachim von Braun. K trendu navíc přispívají i sami farmáři, kteří – motivováni dotacemi – opouštějí tradiční plodiny a orientují se na pěstování surovin pro výrobu paliv.

Sytý hladovému...

K jednání o problému se po množících se protestech v různých koutech světa z posledních měsíců rozhoupaly i mezinárodní instituce. Generální tajemník Spojených národů Pan Ki-mun označil po setkání společenství se šéfy Světové banky v Bernu z minulého týdne jeho řešení za „prvořadou a bezodkladnou prioritu“. Fond Světového potravinového programu mezitím ohlásil, že na nasycení asi 73 milionů postižených potřebuje 755 milionů dolarů. Dárci ale přislíbili jen 62 procent z částky a na účty fondu zatím dorazilo jen 18 milionů. Jeho ředitelka Josette Sheeranová navíc upozorňuje, že kvůli zdražení organizace zvládne za stejný objem prostředků nakoupit menší množství potravin než dříve.

Doufejme tedy, že se politici nezachovají v duchu pořekadla o důvěře mezi sytým a hladovým. Ve všech turbulencích posledních měsíců totiž zůstává jedna jistota. Až se v červenci sejdou zástupci G8 v Japonsku k jednání o potravinové krizi, hlady tam nepochybně trpět nebudou...

Autorka je redaktorka Deníku.

Filipínské děti protestují s prázdnými talíři pod heslem „Nedostupné potraviny“. Foto ISIFA/EPA/Dennis M. Sabangan

divu. Zatímco i nejchudší domácnost ve Spojených státech amerických vydá na potraviny „jen“ 16 procent ze svého celkového příjmu, v Indonésii je to 50, ve Vietnamu 65 a nigerijská rodina na nákup jídla věnuje dokonce 73 procent vydělaných peněz.

Hranice chudoby

Podle Světové banky začíná extrémní chudoba tam, kde příjmy nepřesahují jeden americký dolar na den. Podle dřívějších odhadů finanční instituce žije na světě něco přes miliardu lidí, kteří tuto podmínku splňují. S méně než dvěma dolary na den pak musí vystačit asi dvě a půl miliardy lidí, nejvíce z nich v subsaharské Africe.

Prudká agflace (nový pojem zavedený pro inflaci v oblasti zemědělství) si ale možná vynutí přehodnocení těchto čísel. Zákla-

Má to ale jeden háček. Jak se rozšiřuje průmyslově využitá půda a města rostou, úměrně tomu se zmenšuje plocha vhodná pro zemědělské využití. Farmáři proto obracejí oči k dosud neobdělávané půdě, kterou poskytuje například amazonský deštný prales. „Není jiná cesta k produkci většího množství potravin, než zabrat větší kus země a pokácet více lesů,“ domnívá se Blairo Maggi, největší brazilský producent sojových bobů.

Kritici politiky Západu navíc často zdůrazňují podíl výroby biopaliv na nedostatku potravin pro třetí svět. Ne bezdůvodně. Podle odborníků se ročně na biopalivo zpracuje asi 100 milionů tun obilovin, které byly původně určeny ke konzumaci. „Naše modelová analýza naznačuje, že kdyby bylo v roce 2008 zavedeno moratorium na bio-

Zlobivé děti se kdysi strašily tím, že je ukradne Cikán. Nyní kradou děti český stát – a to především nemajetným romským rodinám.

Následující příběhy nejsou příběhy smyšlené. Jsou to příběhy živých lidí. Lidí, jimž stát zasáhl do života a navždy je změnil.

Česko je jednou z mála evropských zemí, kde lze odebrat rodinné dítě kvůli chudobě. Třká se to hlavně Romům.

Žijí ve vyloučené na okraji měst a dávek. Často pod hranicí životního minima.

Některým neumí číst a psát nebo nevládnou vyplnit jednoduchý dotazník.

UKRADENÝ

text, ilustrace: TOY_BOX

OSTRAVA, červenec 2007

Hlavní příčinou, proč sociální pracovníci odebrají děti, je špatná bydlení. V zákonech však není nikde stanoveno, co musí rodina mít aby byla schopna vychovávat dítě. Ústavní výchova tak bývá nahrazována z různých důvodů topení na tuhé palivo, chybějící kotlíky nebo dokonce koberec.

Vatah rodičů k dětem a snaha se o ně postarat bývá v těchto případech podceňována. Zda dítě zůstane, či půjde do ústavu, záleží jen na posudku sociální pracovníce.

Paní Fialová je Češka, která se provdala za Roma. Své dvě děti se snaží dostat domů z ústavu už pět let. Šance, že se jí to podaří, jsou mizivé. Sociálka si na nás zasedla, říká paní Fialová.

Děti nás přestávají poznávat. Minule říkali manželovi Strojdo, máš foto... ~~Strojdo~~

KAPESNÍK?

ANO, DÍKY.

Manžel jsem si vzala hodně mladá. Bydleli jsme v domě, kde se nám napojili na elektrinu.

Dostali jsme se do dlouh. Toulali jsme se, odjeli na Slovensko. Potom nám děti vzali. Naposlali podzemní na týraní.

Vím že jsme udělali chybu a byli ve špatné situaci. Ale pro druhé dítě jsme už všechno měli. Vzali nám ho jen na základě předpokladu. Ne se o něm nebudem umět postarat. Řekla jsem, že máme doma luxus, ale všechno na výchovu dětí máme. Půjčili jsme si na byt, za 17 tisíc postavili sprchový kout.

Nepomohlo to. Nepomohlo ani to, že se trápím, když nemám děti u sebe.

Starší syn moc nemluví, rád si hraje s prováskama.

Když u nás byl naposledy – to bylo v prosinci – s jedním z nich i spal. Mladší syn byl se začátku vystrašený, ale když si s ním manžel začal hrát, naednou se smál...

Ja práci sehnat nemůžu. Manželovi kolikrát říkám už od dvacíti let starý. Je na nás vidět, že jsme chudí.

Je svou dvouletou dceru se stará paní Golášová už pár měsíců sama. Získala ji zpět do své péče poté, co ji dítě odebrali přímo z porodnice, bez toho aby jí kdokoli řekl cokoli předem.

Důvodem bylo, že paní Golášová byla soudně zbavena práva nakládat s částkami většími, než pět tisíc korun. Úřad sociální péče proto usoudil, že není schopná postarat se ani o své dítě.

Nakoupila jsem vše, co bylo potřeba a odjela do nemocnice. Uepali mě, protože dítě se mělo narodit císařským řezem.

Pak přišla velká návštěva a já zjistila, že dítě u sebe nemám. Kde je moje dítě, začla jsem rvát. Bála jsem se, že zemřelo při porodu.

Vyskočila jsem z postele a vytrhla si ty kapacky z ruky.

Byla tam sestřička. Nemůžu mít děti? Tak se nech naježbat a neber mi moje.

Roboušim se z narkózy a slýšim, jak někdo říká. Jakým právem jste jí to nerekli? Myslela jsem, že se mi jen něco zdálo.

Máte hořčičku? Dítě vdm bylo odebráno rozhodnutím soudu... to mi řekl jeden z nich.

Ani mi nešlo pořádně se narovnat, ale musela jsem jít za ní.

Bylo pilulky jsou na co na uklidnění? Mě by uklidnilo mít moje dítě u mě pilulky vyhasuju.

Nemohla jsem bez ní dýchat, ani jíst jsem nemohla...

Barboru mi nechtěli ani dát do ruky. Vidíte na téhle fotce, jak ji drží staré ruce?

To jsou psychologické ruce. Nakonec mi řekli, že jsem nebezpečná osoba a můžu se na ni dívat jenom za sklem.

Do kojeneckého ústavu jsem za ní chodila každý den. A když přede mnou zavírali dveře, kopala jsem do nich tak dlouho, dokud mě tam nepustili.

NESVEPRÁV

Proč třináct let vyhodnotily úřady partnerku pana Strojdo jako nesvěprávnou. První dceru jim odebrali sociálka v roce, na druhou si počkala rovnou v porodnici.

Čtyřlété Anetce a tříleté Simonce táta právě dovařil oběd. Simonka moc nemluví, doma je pár týdnů a ještě si na to úplně nezvykla.

Celou noc jsem stěpoval před nemocnicí. Ráno se ptám, jestli se mi narodilo dítě, a on mi pane Tetény, narodilo, ale my vám ho neukážeme.

Ze dětí jsem jedli. Anetka byla rok a půl v dětském domě, ale ani Fialka Tatinku, já jsem na to bou plakala.

Měla špatnou nožičku, nikdo nevěřil, jako že je to je dobrý děcko. Neuměla mluvit, neměla říkat a naednou jede v kočárku a říká. Já jsem malá Anetka a máma rada tátu. Tehdy jsem věděla, že máma vyhráno.

Nechtěli mi se dát, celý magistrát byl proti mně. Jste moc starý, nejde to, nemáte stálou práci.

Do některých míst v Ostravě chodí státní úřednice v doprovodu policie. Budoucím rodičům kontrolují, jestli mají kočárek a výbavičku, prohlíží jí spíš, někdy chtějí nahlédnout i do peněženky.

Mnozí pediatri jsou přesvědčeni, že dětem, které jsou v raném věku odloučeny od rodičů se v mozku nevytvoří určité vazby. Jiní lékaři si však myslí, že pravidelné jídlo a bezvadná hygiena jsou pro děti důležitější, než kontakt s rodiči.

Jakmile nařídí soud jednou ústavní výchovu, je velmi těžké toto rozhodnutí změnit. Je na rodině, aby dokázala, že je schopna se o dítě postarat, vše ještě zhoršuje pomalost soudů. V Ostravě jsou rodiny, které bojují o děti několik let. Získat je zpět se jim však stále nedaří.

Rodin nepřijel. Cítilo sam byl. Ve všech svých dílech.

Proč přišli všichni k ní? Co to vyprávějí? Viděla jsem, jak to bledá. A možná to... To jejího uspokojení, když si povšimne své domněnky... Rodinova matka, Rodinova milénka, Rodinova plachost. A přitom on vyprávěl mě! Co by byl bez mě? Mrazivě se díval do nekonečna, vyprávěl vlastní dílo! Přivířil se na mým mládí! Na mój energii, na mých snech. Utrádl se mi do nich a přivířil se je! A i když se mi mrať na mím horec, potad na mím žitosti ulpívá jako plíseň! Velká rekonstrukce výtvarná Camille Claudelová! A všem zůstane ve vzpomínkách ras jin ten Rodin! Rodin! Rodin!

Téma čísla uzavíráme ukázkami z díla tří autorů nejmladší generace.

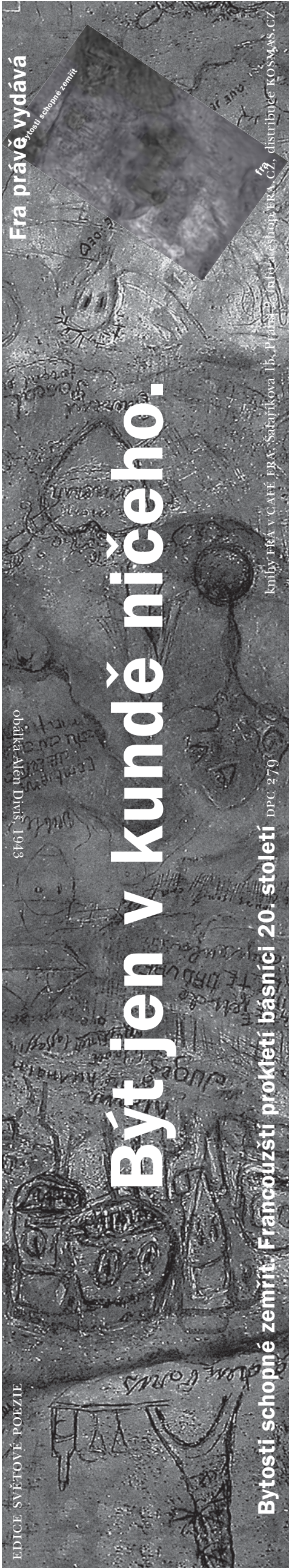
Ukradený / TOY_BOX
Camille Claudel / Františka Lachmanová
Ibrahim Ferrer / Maria Makeeva

TOY_BOX studuje Divadelní fakultu Akademie múzických umění (obor scénografie) a obor interaktivní média na Literární akademii Josefa Škvoreckého v Praze. Působila jako novinářka v MF Dnes. Komiksy publikovala v periodikách Zkrat, AARGH!, Labyrinth a na serveru Aktuálně.cz. Kromě toho se zabývá ilustrací (Černá sanitka), návrhy motivů na trička, tvorbou plakátů a street artem. Je autorkou velkoplošného stripu Paní Věra na čelní stěně pražského hudebního klubu Cross a multimediální inscenace na motivy Shakespearovy Bouře. Dílo Ukradený bylo představeno na výstavě nové vlny českého komiksu Generace nula (2007).

Františka Lachmanová studuje v Ateliéru ilustrace a grafiky Vysoké školy umělecko-průmyslové v Praze. Její komiks přibližuje příběh sochařky a grafiky Camille Claudelové (1864–1943), starší sestry básníka Paula Claudela, která měla blízký vztah s Augustem Rodinem, pracovala například na jeho pomníku Občané z Calais. Dílo vzniklo v rámci semestrové práce v roce 2007, vyšlo v nákladu 50 kusů.

Maria Makeeva studuje tentýž ateliér ilustrace a grafiky. Celý název jejího díla, vzniklého jako semestrální práce, zní Ibrahim Ferrer – příběh kubánského hudebníka, který prožil sen svého mládí v těle starého muže. Ferrer (nar. 1927) mimo jiné spoluúčinkoval na desce Buena Vista Social Club, která získala v roce 1988 cenu Grammy. Album a stejnojmenný dokumentární film natočený o rok později přinesly Ferrerovi v závěru jeho kariéry mezinárodní úspěch.

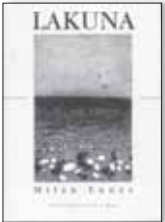

Bernard Setzwein
Zelená panna
Přeložila Lenka Šedová
Barrister & Principal 2007, 216 s.

Hlavními hrdiny románu z období „divokého kapitalismu“ jsou Ladislav Vančura, Pepin a Bohumila, řečená Tygr. Již z těchto narážek si lze o knize Bernarda Setzweina utvořit docela jasný obraz. Zelená panna je román plný ironie, humoru i hospodského plkání o životě. To vše je proloženo vydatnou porcí aluzí všeho druhu. Autor, který větší část života prožil v Bavorsku, na dohled od české hranice, se však nespokojil s pouhou vesnickou satirou z počátku let devadesátých a v knize prezentuje i komplexnější pohled na dějiny střední Evropy. A tak je čtenář prováđen několika časovými rovinami, ve kterých je názorně demonstrována nejistota údělu jednotlivce v soukolí historie. Postupně jsou ironizováni udavači, disidenti, němečtí podnikatelé, prohnaní úředníci, fašisté, odbojáři, rakousko-uherská úředníka, a dokonce i šlechta, aby snad někdo nepřišel zkrátka. Co knihu dělá od pokusu o pouhou komunální satiru s výchovnými prvky, je autorův čtivý styl. Jen té neustálé snahy, aby vše vyjadřovalo nějakou obecnější rovinu lidské existence, je trochu příliš. Navzdory všem výtkám je Zelená panna poutavým pohledem na české dějiny zpoza německé hranice.

Stefan Segi

Milan Exner
Lakuna aneb Hamlet na kolonádě
Nakladatelství Bor 2007, 99 s.

Ztratil se muž v Hamletových letech! A možná také ne, neboť vše je v novele Milana Exnera relativní, znejistěné a nastokrát prohnané přes síto reality a fikce. Základní příběh by mohl být banální. Nervově nemocný muž se pokouší v sanatoriu psát svůj deník, který se mu však pod rukama mění v jakousi reflexi a retrospekci vlastního života a důležitých lidí v něm. Hlavní hrdina a vypravěč v jednom se vyznává z pocitů po rozvodu, avšak zásadní část rozjímání věnuje postavě svého přítele a jeho lásce k slepé ženě. A také Hamletovi. Nejenom díky němu nenapsal Exner povrchní a klišovitou knihu. Právě naopak. Celý text svírá v otěžích vypravěče, který, vědom si všech možností postmoderní tvorby, zvesela přeskakuje z tématu na téma, hraje si s jazykem, vyvrací svá předchozí tvrzení a hlavně stále komunikuje se čtenářem potutelně ironickými otázkami typu: „Jaké pravdy čekáte od člověka nudícího se na bílé posteli, která mu nepatří?“ Hamlet a jeho příběh tak přirozeně z textu vystupuje a zase do něj zapadá, jako by svým životním osudem byl přímou inspirací vypravěče. A proč zrovna Lakuna? Lakuna jako prázdné místo, jako text, který zmizel, cesta pro člověka, který touží zapomenout. Nikoliv však patetické vzdechy nad nespravedlností osudu; vypravěč sám vše zironizuje ještě předtím, než se čtenář začne dojmát. „Už nejde o to, zda být, či nebýt. Jde o důležitější věci.“

Zuzana Malá

Mircea Eliade
Dějiny náboženského myšlení IV
Přeložil Jiří Hoblík
Oikymen 2007, 544 s.

Dvanáct let po vydání prvního svazku Dějin vychází jejich závěrečný díl. Ačkoliv je i ten zaštitěn Eliadovým jménem, ve skutečnosti se jedná o knihu, která vznikla až posmrtně, z iniciativy německého nakladatele. Eliade Dějiny koncipoval jako završení svého celoživotního studia a v této podobě v letech 1976–83 stačily vyjít první tři svazky. Eliade v nich popisuje náboženství jako univerzální fenomén, mající společný základ v zážitku posvátného, a to už počínaje paleolitem. Ambiciózní projekt byl kvůli svému přílišnému zobecňování kritizován specialisty, kteří Eliada označovali za popularizátora. Nicméně Eliadův humanisticko-univerzalistický pohled, jeho vykreslení způsobů, jak náboženské představy provázejí člověka dějinami, formují ho a pohánějí, je inspirativní i dnes. Dějiny tak slučují vlastnosti encyklopedie a intelektuálního „eposu“, kde „hluboké krize a tvůrčí momenty tradic“ vytvářejí dynamickou jednotu a novost. V podobném duchu sepsal tým převážně německých badatelů i poslední díl, jenž si uchoval původní eliadovský rozlet – vedle známějších témat (buddhismu, taoismu) pojednává také o náboženství Ameriky, Indonésie nebo Austrálie. Zklamáním je pouze závěrečná kapitola, věnovaná novověkému vztahu náboženství a sekularizace. Její úzce germanisticky orientované epigonství dokazuje, nakolik se i v odborné literatuře může projevit silná autorská osobnost, případně její absence.

Ondřej Kavalír

Pavel Bedrníček
Náměstí, rynky a náměstíčka historické Prahy
Volvex Globator 2007, 357 s.

Zatímco celé oblasti (nejen z topografického hlediska) Prahy zůstávají nepracovány, vychází stále častěji lidová pragenská literatura. Nakladatelé rádi vyhoví lidovému vkusu, který dává přednost kompilátům, byť k jejich nevýhodám patří nejen nepřesnost, ale často i faktografická nespolehlivost. Už při letmé inventuře literatury uvedené na konci této knihy vidíme, že autor si příliš práce se svým tématem nedal. Kromě encyklopedických děl čerpal ze sborníků, několika seriálních monografií, ale na druhé straně i z populárního čtiva zpracovávajícího pražské legendy. Výsledné dílo také odpovídá tomuto reji všeho možného. Řada lidových pragenská usiluje alespoň o jistou literární formu, kterou ovšem u tohoto díla postrádáme. K čemu je pak taková „pouť staletími, ulicemi a náměstími historické Prahy“? Upřímně řečeno, k ničemu pro alespoň trochu náročného a vzdělaného čtenáře. Jako zábavné čtivo jistě plní potřebné ekonomické ukazatele nakladatelství. Hlad po pragenská literatuře roste a je třeba lid nasytit stravou, která se nejen nemusí žvýkat, ale dokonce ani trávit. Kvalifikací autora je láska k městu, nakladatel nemusí platit honoráře, jež by musel dát odborně fundovanému autorovi, ušetřil zjevně i za obrazový materiál, a prostomyslný čtenář se nemusí cítit ošizen, touží-li jenom po stokrát převyprávěné látce plné „historie“, historek i historických klepů.

Michal Janata

Pedro Gonsalvez
Ze zápisů hraběnky Inéz
Dybbuk 2008, 78 s.

Název osmého svazku erotické edice nakladatelství Dybbuk, který původně vyšel jako „první svazek speciální soukromé edice ‚Lesba‘“, je poněkud zavádějící. Nejedná se totiž o zápisky, ale o dvě epizody ze života bohaté despotické dominy, kreolské hraběnky Inéz, která tráví život rafinovaným trýzněním svých mužských a především ženských poddaných. Téměř nedělový příběh spočívá v toku excesů, které jsou dány sérií zákazů a příkazů, jejichž neuposlechnutí se trestá různými způsoby, od dráždění žábou zabalenou v roušce až po močení do úst provinilce. V prvním příběhu hraběnka přijme ve své mučnické oddaného mladého hraběte, zbíjuje ho, přidusí a osedlá, ovšem k tradičnímu koitu nedojde. Druhý příběh popisuje únos krásné Heleny, její trýznění a propuštění. Tento sadomasochistickou manýrou prodchnutý text je postavený na vrstvení typických propriet (vysoké jezdecké boty s ostruhami a špičatými podpatky, chlupatý kožich, jezdecký bičik, mučnické přístroje, otroci v postrojích atd.), ovšem násilí je zde pouze estetického charakteru. Autor s obsedantním zaujetím sestavuje obrazce z těl a končetin (například bizarní povoz tažený otroky) a tvoří tak scény, které jsou spíše statické. Chybí zde předpokládaná transgrese, líčení strojů a fyzických konstelací nezaujmu a salonní fetišistická erotika čtenáře rychle znudí.

Karel Kouba

Jiří Petráš
Květen 1945 a srpen 1968 v Českých Budějovicích – deníkové zápisky dvou žen
Ústav pro soudobé dějiny AV ČR 2007, 95 s.

Zápisky dvou žen: 14leté školačky a učitelky v důchodu, komentují dva historické momenty novodobé české historie: květen 1945 a srpen 1968, a slibují obohatit regionální historii o zkušenost „obyčejných“ lidí, a otevřít tak průhledy do každodennosti obou okamžiků. Zajímavé je i zasazení do mikrohistorického kontextu jednoho města. Konečná podoba knihy však signalizuje i složitost zacházení s těmito historickými prameny. Kniha je součástí projektu Průzkum české společnosti v období tzv. normalizace, který má díky metodě orální historie zachytit historii zažívanou a tvořenou „zdola“. Nicméně Petrášovo zpracování odhaluje i bezradnost při nakládání s nalezeným pramenným materiálem. Autor se nepokouší o analýzu, nikterak se nezabývá specifickostí pohledu dvou žen na běh tehdejších událostí. Volí veskrze tradiční cestu a vychází z vyprávění klasického dějepisu ozvláštněného událostmi regionální důležitosti: „Českobudějovičtí hokejisté (...) úspěšně zakončili své vítězné tažení ve druhé lize (...) v průběhu tohoto ročníku (...) nebyl Motor České Budějovice ani jednou poražen.“ Alespoň nějaká vítězství jsme tedy v Budějovicích v roce 1968 slavili! Z některých vyjádření na adresy autorek zápisů pak zaznívá povýšený tón, což je pro vědce pracujícího metodou orální historie nevhodné. Kniha je nejsilnější, když nechává promlouvat hlasy dvou žen, a jejich síla spočívá právě v „obyčejnosti“.

Kryštof Kovanda

Roald Dahl
Matylda
Přeložila Jitka Herynková
Knižní klub 2007, 242 s.

Malá holčička Matylda je další z řady neobvyklých hrdinů Ralda Dahla, autora řady knih pro děti. Matyldina výjimečnost však není toho podivného druhu, s jakým se můžeme setkat například v knihách Danny, mistr světa nebo Jakub a obří broskev. Toto děvčátko se narodilo s nadprůměrnou inteligencí do rodiny, dalo by se říci, maloměstského typu. Matylda tedy už od nejútlejšího věku naráží na omezenost svého okolí, a proto se není co divit, že odvěky pohádkový soubor mezi dobrem a zlem se v tomto příběhu odehrává na rovině rozum versus hloupost. Ale navíc je dobro i zlo v textu přímo jazykově zhmotněné, a to prostřednictvím přijmení různých postav: hodná paní učitelka Dobrotová kontra ředitelka Krutáková a Matyldini rodiče Kazisvětovi. Roald Dahl v této knize vkládá do kulis naprosto všední reality silně nepřírozené prvky, a proto je poněkud obtížné přijmout Matyldin příběh jako celistvý fantastický svět. Na druhé straně se vypravěč často obrací na čtenáře (jak na malé, tak i na ty dospělé) a tím je do děje vtahuje. Matylda se objevila v roce 1996 i ve filmové podobě, té však chybí Dahlovův ironický smysl pro humor a neobyčejná obyčejnost.

Barbora Poledňáková

**Pavel Hrnčář
Komínek & Budíček**
Ilustrovala Michaela Kukovičová
Labyrint 2007, 84 s.

V jednom domečku (rozumějme malém domě) v ulici Generála Viktora Horáka č. 26 bydlí mj. jeden Budiček (rozumějme malý budík) a jeden Komínek (rozumějme malý komín). Jde tedy o vyprávění pro malé děti – i když! V tiráži se můžeme dočíst, že kniha je určena čtenářům od 4 do 104 let. Ve správné pohádce si může každý něco najít, jak praví klasikové. A o co tu vlastně jde? Komínek s Budičkem se zprvu moc neznají, jen tak vedle sebe žijí, jsou stejně staří, někdy si zajdou společně na nákup nebo na návštěvu. Pokud je bolí nohy, jedou automobilem, červeným kabrioletem značky Ford Galaxie 500 z bazaru. Od domu přímo do centra to mají rovně, za třetím semaforem vpravo a pak pořád za nosem, ale jinak je jejich život nic moc. Oběma chybí kamarád. A tak stejně jako člověk, který zatouží po dobrodružství a po spřízněné duši, začnou o přátelství přemýšlet Budiček s Komínkem. A protože tihle dva mají k sobě tak blízko, brzy pochopí, že k splnění jejich snu stačí opravdu málo. Vyprávění o dvou „dětích“, které společně vyrostou a vykoučí do dospělosti, je nápaditou féerií, gejiřem slovních hříček a vtipných obrátů, které nenudí. Dětského čtenáře podnítí ke hře četbou, dospělého potěší. Ba co víc, plně rozvinutá fantazie textu nalezla plnohodnotný protějšek se společným jmenovatelem v nápaditých ilustracích Michaely Kukuřičové, jež činí z této knihy půvabný artefakt moderní dětské literatury.

Magdalena Wagnerová

American Best Comics 2007
Editor Chris Ware
Houghton Mifflin Company 2007, 341 s.

Guru současné komiksové scény vybral nejlepší komiks, které v USA v loňském roce vyšly. A jak že vypadá alternativní/nezávislá scéna v kolébce tohoto média? Tak především je autorská. Scenárista a kreslíř jsou ve většině případů jednou osobou. Nejčastějším tématem je pak vlastní život. Kvalita kresby trochu ustupuje do pozadí – když má autor co říct, moc nezáleží na tom, jak umí malovat (nebo si to alespoň většinou myslí). Řekněme, že každý má prostě osobitý styl. Ikona komiksu Robert Crumb tu se svou manželkou popisuje setkání s jejich dcerou, která dvlí ve squatu v New Yorku, a při vzpomínce na vlastní mládí se snaží nepoučovat. Jejich dcera Sophie zase nabízí lekce bezdomovectví. Jiný autor se tu prezentuje několika sny, další prezentuje cestovní blog ve formě komiksu. Jedna postava pak nemůže spát, a tak přemýšlí o okamžicích, kdy dva lidé, kteří se mají rádi, prostě jen spí vedle sebe v posteli, druhá se zaobírá vlastním kanibalismem (okusováním nehtů). Téma je tu – stejně jako lidí – mnoho, převažují popisy vztahů, osamělosti, dětství. Většina zastoupených autorů u nás nikdy nic nevydala, ale třeba Černá díra Charlese Burnse se v českém překladu objeví už v létě. Komiks dnes v USA zažívá zlaté časy, asi nikdy jich tolik nevycházelo a především nikdy je netvořilo tolik lidí. Člověk si prostě musí pečlivěji vybírat, tato kompilace ukazuje, že je z čeho! **Jiří G. Růžicka**

Svět a divadlo č. 2/2008

Druhé číslo revue o divadle bývá každoročně nejpřitažlivější pro milovníky soutěží: redakce v něm totiž shrnuje a komentuje jarní předávání Cen Nadace Alfréda Radoka. Rekapitulační blok přináší nejen výsledky hlasování, ale i doprovodné texty. Letos pokračujeme ve stylu, jež předznamenalo číslo minulé: více prostoru pro tvůrce. Dodočtete se tedy o výsledcích dramatické soutěže ani o základních trendech, které žebříčky bezpochyby zrcadlí, ale impresie režisérů vítězných opusů. Uvidíme, kam až redakce touto cestou dokáže zajít. Příjemný kontrast a inspirativní vhléd nabízejí texty o analogických cenách našich sousedů, v témže bloku najdeme i recenze dalších zásadních českých inscenací a nový dramatický příspěvek Ivy Klestilové. Dvojka otevírá téma, k němuž se jistě bude místní divadlo a jeho reflexe vracet: provokace pro střední vrstvy. Přečtete si, jak si v tomto ohledu stojí inscenace Česká pornografie připravená podle Umělohmotného třípokoje Petry Hůlové. Nechybí blok pro milovníky opery, operety a žánrového mísení; a sběratelé a čtenáři her si jistě s chutí přečtou Paříňk Harolda Pintera v překladu Milana Lukeše. Nad hrou z roku 1958 si snadno uvědomíme, že některá témata jsou sice věčná, ale drama se překvapivě dynamicky vyvíjí.

Marta Ljubková

odjinud

Paměti zakladatele Rady svobodného Československa a spoluzakladatele exilového časopisu *Svědectví* **Radomíra Luži**, syna generála Vojtěcha Luži (1891–1944), *V Hitlerově objektu* (Torst 2006) recenzoval v květnové kulturní příloze Kam měsíčníku Kam v Brně... č. 5/2008 Ladislav Soldán.

Životní příběh „Jevgenije Ginzburgové české prózy“ **Dagmar Šimkové** (1929–1995), zapsavatelky vězeňských přednášek kunsthistoričky Růženy Vackové a autorky knihy *Byly jsme tam taky* (Sixty-Eight Publishers, Toronto 1980), zpracovala pro Revue Politika č. 3/2008 Monika Elšíková.

Do dvou částí rozdělil Miloš Doležal vzpomínky teologa, filosofa a esejisty **Karla Vrány** (1924–2004) *Jako Odysseus* (Proglas č. 1–2/2008).

Úmrtí historika **Bořivoje Čelovského** 12. 2. t. r. zaznamenal jako jeden z mála časopisů Český dialog v dvojčísle 3/4 nekrologem Olgy Bezděkové.

Na čtvrtetční *textappealy* v Redutě na přelomu 50. a 60. let minulého století, jejichž „stálými účastníky byli **Ivan Vyskočil, Pavel Bošek, Josef Škvorecký** a **J. R. Pick**, příležitostně vystupovali **Josef Eisman, Vladimír Svitáček, Leoš Suchařípa, Ludvík Aškenazy** aj.“, zavzpomínal Lubomír Dorůžka v obrazově bohatě dokumentovaném článku Když je plná Reduta (revue Národní 3, č. 1, 10. 3. 2008).

„Uhdeovským“ by se dalo nazvat 9. číslo Divadelních novin z 29. 4. 2008. Pátou kapitolou nazvanou Sympatizant komunismu v něm pokračovalo Uhdeho vzpomínání Léta učednická, Richard Erml v něm podal zprávu o slavnostní repríze „cenné a úspěšné hry“ M. Uhdeho *Zázrak v černém domě* v Divadle Na zábradlí 11. 4. t. r. a nakonec sám **Milan Uhde** referoval o premiéře scénického zpra-

ování Zapomenutého světla Jakuba Demla
v brněnském Divadle U stolu 12. 3. 2008.

Doslov k novému uskupení povídek **Arnošta Lustiga** (*Modrý den*, Knižní klub 2008) napsal Vladimír Karfík. – Autorův doslov provází 4. vydání románu **Pavla Kohouta** *Katyně* (Academia 2008).

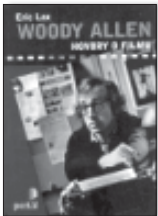
Rozhovor s překladatelkou nesnadných textů Louise-Ferdinanda Céline a Ezry Pounda **Annou Kareninovou** pořídil pro Týden č. 15/2008 Tomáš Čechťický.

Použití výrazu „podprase“ v románu *Fízl* vysvětloval v rozhovoru pro Mladou frontu Dnes 22. 4. 2008 autor **Petr Placák**.

S románem **Stanislava Komárka** *Kaplanův Traum* (aus dem Tschechischen von Sophia Marzoff, Rowohlt, Berlin 2005) – české vydání neznámé! – seznámil v literární příloze týdeníku Prager Zeitung č. 11/2008 Volker St Rebel.

Novelu **Jana Sojky** *Rok bez února* (Paseka 2007) zhodnotili v Tvaru č. 3/2008 Pavel Janoušek a v Plži č. 2/2008 Vladimír Novotný.

soutěž

Eric Lax
Woody Allen – Hovory o filmu
Napište nám, jak se jmenuje Woody Allen vlastním jménem. Jeden ze čtenářů, kteří správně odpovědí, získá jeho knihu Hovory o filmu. Uzávěrka soutěže je 21. 5. 2008. Pište na adresu redakce, nebo na e-mail soutez@tydenikA2.cz.

—mam—

Setkávání současného tance uvádí
v koprodukcii s Divadlem Komedie

SE.S.TA

www.se-s-ta.cz

2002 DIVADLO KOMEDIE 2009

www.prakomdiv.cz

Pedro Pauwels (Fr)
koncept a choreografie

Smysl(y)

22. a 23. května 2008

19.30 hod: Probouzení smyslů (doprovodný program pro diváky)
20.30 hod: Představení SMYSL(Y)

Divadlo Komedie, Jungmannova 1, 110 00 Praha 1

Rezervace, informace:

www.se-s-ta.cz, Setkávání současného tance | www.prakomdiv.cz, Divadlo Komedie

Projekt podpořili:

Děkujeme také: HAMU a Francouzskému lyceu v Praze

Prodej také v sítích:

Ticketportal: www.ticketportal.cz, Ticketpro: www.ticketpro.cz

Knižní novinky

V polévce miso
Rjú Murakami

Argo, 205 str., váz., 259 Kč

Rjú Murakami, „enfant terrible“ současné japonské literatury, patří mezi nejvýraznější představitele japonské moderní prózy. Polévka miso je stejně jako tato kniha zvláštní směsí nasládlého, hořkého, kyselého a slaného. Kniha je zároveň profesionálně zpracovaným thrillerem a promyšleným psychologickým románem s bohatým, až vizuálně působícím jazykem. Čtenář, který začne postmoderní balení thrilleru plného krutého násilí a sexu postupně loupat jako cibuli, objeví příběh o samotě, lásce a přátelství.

Stanice Tajga
Petra Hůlová

Torst, 339 str., brož., 248 Kč

Pátý román Petry Hůlové je román dobrodružný a až detektivně napínavý. Propojují se v něm různé doby, světadíly, kulturní prostředí, hodnotové žebříčky a povahy. Z Dánska přecházíme na sovětskou a posléze ruskou Sibiř a vracíme se zpět, tutéž skutečnost vidíme očima mužů i žen, vzdělců i lidí vzděláním nedotčených. Kniha přináší poutavou dobrodružnou četbu, vypráví strhující příběh, jakých je v současné české literatuře málo.

Invaze 68
Josef Koudelka

Torst, 296 str., brož., 999 Kč

Během sedmi dnů srpna 1968 pořídil tehdy třicetiletý Josef Koudelka jedinečnou sérii fotografií zachycujících invazi vojsk Varšavské smlouvy do Československa. Jeho fotografie byly agenturou Magnum Photos zveřejněny k prvnímu výročí invaze roku 1969 v mnoha mezinárodních časopisech, aniž bylo uvedeno autorovo jméno. Josef Koudelka, který dnes patří k nejvýznamnějším světovým fotografům, po čtyřiceti letech prošel svůj archiv a vybral pro tuto knihu 249 fotografií, z nichž většina nebyla nikdy publikována.

Bytosti schopné zemřít
Francouzští prokletí básníci 20. století
Fra, 272 str., brož., 279 Kč

Jacques Prevel, Gilberte H. Dallasová, Gérald Neveu, Stanislas Rodanski, Roger-Arnould Rivière, Jean-Pierre Duprey, Francis Giauque, Jean-Philippe Salabreuil – básníci zahrnutí v této antologii se v mnoha ohledech pohybují na okraji. Poezie je pro některé z nich také jen okrajová, pro jiné natolik nezbytná, že jim začíná s jejich životem splývat.

www.kosmas.cz

Vetřelci vs Predátor 2
Aliens vs. Predator: Requiem

Režie Colin Strause, Greg Strause, 2007, 86 min.
Bontonfilm 2008

Vetřelec (1979, Scott), Vetřelci (1986, Cameron), Vetřelec³ (1992, Fincher), Vetřelec: Vzkříšení (1997, Jeunet). Predátor (1987, McTiernan), Predátor 2 (1990, Hopkins). Dvě vesmírné (ne)stváry plnily pokladny kin tak dlouho, až se studio Fox rozhodlo zfilmovat komiksový cross-over Alien vs. Predátor. V roce 2004 béčkový režisér P. W. Anderson kvůli mělkým lidským postavám a nedostatečným akčním scénám promarnil šanci, rozčilil diváky a neuspěl. O tři roky později přicházejí bratři Strausové se sequelem. Pro další souboj vesmírných vraždících hrdinů volí totálně odlišnou strategii. Prostředí se změnilo z arktické pustiny na americké maloměsto zalidněné tisícovkami potenciálních kořistí. Antagonistou se stává kříženec vetřelce a predátora. Tvůrci přitvrdili v oblasti násilí. Ignorují mnohá tabu hollywoodského mainstreamu. Na plátně nechají zemřít chlapce či těhotné ženy. Sázejí na hutnou atmosféru, všudypřítomné napětí a zběsilé tempo. Tentokrát o něco hlubší lidské postavy jsou rovnou napsány jako vedlejší. Jako blockbuster však snímek zklame. Akční souboje monster jsou střihány v takové rychlosti a chaosu, že si je divák nestačí pořádně prohlédnout. V úvodu jmenované filmy těžily buď z mistrně budovaného napětí z neviděného, nebo naopak z propracovaných akčních scén. Rovněž druhý cross-over nedosahuje ani zlomku kvality svých předobrazů, ale už se alespoň netopí v arktických hlubinách propadáků.

Milan Klíma

Thee Silver Mt. Zion
13 Blues for Thirteen Moons
Constellation 2008

Kanadská partička, celým svým podivným jménem Thee Silver Mt. Zion Memorial Orchestra & Tra-La-La Band, se po třech letech vrací s novinkou – svou pátou deskou. Tu nahráli za účasti sedmi muzikantů – tři z nich jsou rovněž členové postrockových Godspeed You! Black Emperor – a dvou hostů, a vytvořili tak značně originální mix “arty” rocku a zdánlivě nenáročných hudebních experimentů. Navzdory neobvyklé koncepci alba, která napoprve trochu vyděsí (prvních dvanáct ultrakrátkých tracků tvoří instrumentální intro, následují čtyři bezmála čtvrt hodinové kompozice), je jejich produkce dobře uchopitelná a čitelná. První skladbou 1,000,000 Died to Make This Sound prostupuje košilatý vokál Efrima Menucka, který na rozdíl od své domovské kapely pívá – a ne špatně –, lehké sbory v pozadí a zvuk smyčců; housle i cello jsou pro tvorbu Thee Silver Mt. Zion typické. Kapela úchvatně pracuje s dynamikou (poměrně snadno by tak uspěla i jako instrumentální), aniž by někde zbytečně tlačila na pilu nebo manévrovala někam, kde to neumí. Spojení muzikantů působí přirozeně, aranže nejsou překombinované, naopak občas znějí poměrně prostě. Ačkoliv nejde o žádné trylkování, rytmus celé desky má tendenci spíš bavit, a i když finální BlindBlind působí drahnou dobu baladicky, postupně vygraduje. 13 Blues for Thirteen Moons není sice přelomová deska, ale rozhodně potěší svou čerstvostí a originalitou.

Karel Kočka

Dobrák a zlí lidé
Le Bon et les méchants

Režie Claude Lelouch, 1976, 120 min.
Levné knihy 2008

V žánru kriminální retrokomedie se postupně vyprofiloval určitý typ hrdinů, kteří, ač na dráze zločinu, mají obvykle výrazné sympatie publika. Ani Claude Lelouch toto schéma ve svém snímku z roku 1976 neporušil, dodržel dokonce i obvyklé rozvržení postav hlavních hrdinů, v němž dominují dva muži a jedna žena (Marlène Jobertová), ozvláštnil film ale několika neobvyklými prvky. Tím hlavním je zasazení děje do okupované Francie 40. let, kde tříčlenná banda, vedená zkrachovalým boxerem Jacquesem, svádí souboj s policejním inspektorem Brunem (skvělý Bruno Cremer). „Nevýhodou“ této postavy před publikem je nejen to, že jde o policistu, ale v dobových souvislostech současně i o kolaboranta s německými okupanty. Vyústění zápletky tak je o něco předvídatelnější, včetně poválečného ocenění „zločinců“ za zásluhy v odboji. Lelouch naplnil zvolené téma solidním zpracováním, dobrým vedením herců a v obrazové složce zvláštním, sépiově tónovaným zabarvením. K přepisu obrazu, zvukové stopě i českým titulům nelze mít vážnějších výhrad.

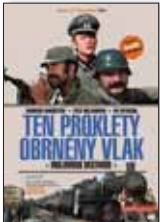
Petr Gajdošík

R/S
One (Snow Mud Rain)
Erstwhile 2008

Pod zkratkou R/S se skrývají první písmena příjmení dvou průkopníků současné elektronické hudby: Rakušana Petera Rehberga alias Pity a Němce Marcuse Schmicklera. Oba stáli na začátku devadesátých let u vzniku vlny digitální improvizace a svou tvorbou významně přispěli k rozvoji redukcionistické a hlukové elektroniky. Rehberg tak činil nejen jako tvůrce, ale také jako vydavatel – v roce 1994 založil vlivné vydavatelství Mego. Album One (Snow Mud Rain), na němž oba hudebníci obsluhují laptopy a Schmickler navíc digitální syntezátor, je jejich první spolupráce a je opravdu mimořádně zdařilá. Nahrávka se vymyká z omezených mantinelů klasického hluku a svou expresivní proměnlivostí a barvitostí značně přesahuje žánrový rámec. Temný dunivý šum na počátku alba postupně houstne a začíná být rušen výraznějšími řezavými tóny, které nabývají na intenzitě. Tyto nepravdivé silové náporu zadržávajících zvuků upomínají na hroutící se mechanismus, ale zaseknuté soukolí digitálních lupanců vždy zase znovu naskočí do relativně rovnovážného stavu. V některých pasážích se hudebníci předhánějí v manické hektičnosti svého projevu, jako by se navzájem přebíjeli, jindy se společně zklidní a nechají masu zvuku přelévat v tichu plném napětí. V hlukové elektronice je poměrně těžké přijít s něčím dosud neslyšeným, ovšem reaktivní spolupráci Rehberga a Schmicklera se to podařilo poutavě, kompaktně a tvrdě.

Karel Kouba

Ten prokletý obrněný vlak
Quel maledetto treno blindato

Režie Enzo G. Castellari, 1977, 95 min.
Řítka Video 2007

Tvorba některých italských žánrových režisérů je našim divákům známá z kin, televize nebo videodistribuce. Patří mezi ně i tvůrce především spaghetti-westernů a akčních policejních thrillerů Enzo G. Castellari, z jehož tvorby běžela řada filmů také u nás (Orlové nad Londýnem, Vůně cibule, Keoma, Cesta rajske smrti). Společnost Řítka video vydala v rámci válečné kolekce jeho proslulou akční variaci na Aldrichův Tucet špinavců. Skupina vojenských trestanců a dezertérů je vybrána pro nebezpečnou misi v týlu nepřitele. Historické pozadí druhé světové války zde opět nehraje důležitou roli. Tvůrce se zaměřuje především na tři základní aspekty: typologickou profilaci antihrdinů, časoprostorovou organizaci akčních scén a humorné prvky, kterými občas odlehčuje dramatickou akci, rozbíjí napětí a vytváří komický pohled na jednotlivé postavy. Za pozornost stojí několik scén se zpomalenými záběry, jimiž zdůrazňuje efektnost akčních momentů a zároveň se odkazuje k často používané technice Sama Peckinpaha. Film, o jehož novém zpracování již dlouho uvažuje Quentin Tarantino, je nyní přístupný českému divákovi. DVD obsahuje původní italské znění s českými titulky i český dabing. Bonusy nabízejí pouze fotogalerii, pořízenou přímo z distribuované filmové kopie.

Jan Švábenický

Purescence
Don't Forget To Remember
Reaction rec./X Production 2007

Vzpomínáte s láskou na ostrovní rockový mainstream 80. a 90. let? Nedokážou výpravné či rozšířené reedice zásadních alb té doby utišit váš hlad po nové muzice? Pak vás musím upozornit na loňské album čtveřice Purescence, která se po menší odlmce dala znovu dohromady. Parta okolo charismatického zpěváka Jamese Mudriczkého sbírala na britských ostrovech vavříny v polovině minulé dekády, aby se po neúspěchu desky Planet Helpless a následném standardním rozchodu s velkou firmou opět zformovala s mnohem skromnějšími cíli. Novinkové album vyšlo u jejich vlastního vydavatelství a spíš než o dobytí hitparádových vrcholků jde kvartetu o čistou zábavu a seberealizaci. Desítka novinek se hrdě hlásí k vlně kapel, jež do své tvorby absorbovaly melodickou rozmáchnost kombinovanou se snesitelnou mírou romantického oděru. Vyklenuté melodie a vysoko posazený Jamesův vokál připomenou Simple Minds, jemné atmosférické klávesy v pozadí zase nálady, které Brian Eno propašoval do milníku The Joshua Tree irských U2. Na několika místech se přece jen přitvrdí, čistý obzor se mírně zkalí a zatáhne postpunkovou bouřkovou hradbou. Překvapivě první kapelou, jež se mi v ten moment dere na mysl, jsou domácí The Prostitutes. Podzimní rockový střední proud Purescence z Manchesteru rozhodně dějiny moderní muziky nepřepisuje, nicméně uvěřitelně pronáší prapor rockového rytířství do nového milénia.

Pavel Zelinka

Poutník po Gabrétě

Šumavské vyznání Josefa Váchala

Největší Váchalovo výtvarně-literární dílo Šumava umírající a romantická z roku 1931, které loni vyšlo pouze v textové podobě (viz recenze v A2 č. 23/2007), nyní vychází edičně odvážně zpracované v nakladatelství Paseka jako jeho tisící první svazek.

KAREL KOLAŘÍK

Josef Váchal pojal svou poctu milovanému kraji jako velkolepé knižní drama, Gesamtkunstwerk svého druhu, promyšleně spojující slovesné i výtvarné, reprezentované na jedné straně mj. básní, esejem, kritikou či krajinnou impresií, na druhé pak grafickým listem a typografií. Neobvykle rozsáhlý formát knihy nejenže vyzdvihl zásadní význam tohoto vyznání, ale současně umělci poskytl velkorysý prostor k provázání jednotlivých prvků knihy a především osvobodil barevné dřevoryty z jejich „služebné“ funkce ilustrační a uvedl je naroveň textu, jehož význam prohloubil specifickou typografickou osnovou.

Gesamtkunstwerk

Šumava umírající a romantická je nejlepším dokladem Váchalova vytříbeného smyslu pro stavebnost. Váchal konstruuje své dílo jako vícehlasý dialog, počínaje zpracováním předsádkového papíru, na jehož kresbě aranžoval jehličí i barevné podzimní listí do bohaté dekorativní tapety, svou morfologickou přímočarostí a zdobností kontrastující s estetikou většiny zařazených grafik, a konče vícebarevnou sazbu textu, posilující výtvarné ambice autorské typografie a nepřímou odkazující k barevné pluralitě slavené příhraniční lokality. V jeho nejednoduché struktuře spolu všechny složky, obohacené o další zvláštní funkce, komunikují a vytvářejí stabilní celek.

Vedle vzájemného spolupůsobení grafik a textů takové těsné sepětí reprezentuje již zmíněná Váchalova sazba jeho vlastním písmem, vyřezaným a odlitým přímo pro *Šuma-*

vu, čili text a jeho grafická realizace. Literý, které svou kresbou navozují představu starých tisků, přesně zapadají do koncepce celého foliantu, v němž se rafinovaná estetizace snoubí s osobitými barbarismy. Aby Váchal věrněji navodil kýženou atmosféru, konstruoval některá svá písmena jako poškozená. Každé písmeno realizoval v několika podobách a do jejich stavby včlenil různé kazy, takže se často v jeho sazbě objevují neúplné znaky nebo slitky a jiné tiskařské chyby, zde ovšem maximálně zvýznamněné. V tomto ohledu se ukazuje prozíravost Váchalovy volby obrysového písma, které svou náročnější kresbou umožňuje dosáhnout značné rozrůzněnosti takových efektů. Archaizace sazby zrcadlí autorovu jazykovou stylizaci. Váchal archaizuje všechny roviny svého stylu od gramatiky (např. oddělené psaní spřežek, příležitostné fonetické psaní vlastních jmen) přes interpunkci (nejednou motivovanou rytmickými kvalitami textu) po slovosled.

Barvami a liniemi Šumavy

Tvaroslovnou i významovou dynamiku Váchalových „šumavských“ dřevorytů zakládá zneklidňující napětí mezi impresionistickým zachycením dojmu z prostředí v určité světelné situaci a jeho expresionizující interpretací, zasahující prazákladní významy ztvárněných krajinných výjevů. Jedná se především o přízračné zaklínání různorodých těl či jejich fragmentů do organického, heterogenního pletiva přírody, jejíž neprostupnou, téměř neanatomizovatelnou stavbu věrně vyjadřuje monochromní tónování. Tomuto pozoruhodnému „světu strašidel“,

jímž prochází zpravidla nezřený poutník, dodává sugestivnosti bohaté rozrušování pevných tvarů obrazu impresivními rytými liniemi (různými rozměrem i svým poměrem k vertikálnímu a horizontálnímu plánu listu), posilujícími dojem barevné a světelné dramatickosti šumavské krajiny. Toto odstínění, osvobozené od všech geometrických pravidel, nejenže navozuje dojem vzdušného chvění, ale současně v jednodolných plochách vyvolává unikátní přechodové vizuální vjemy.

Podobně jako slovesná část *Šumavy* barvitě přechází od pohanské poezie ke společenské kritice nebo k bilančnímu turistickému vzpomínání, leckdy odlehčenému humorními glosami, i Váchalovy zařazené grafiky částečně sledují toto zdánlivě nesoustavné tematické větvení. Přestože zde zcela převládají romantické krajinné výjevy, nezanedbatelný prostor (především vzhledem ke svému úvodnímu postavení) tu má i lehce ironizující moderní alegorie, která se kontextem dostává do souvislosti s výše nastíněným zabydlením prostoru astrálními zjeveními: grafik například na jednom z listů konfrontuje – za využití satanizující ikonografie – průmyslovou civilizaci s odvěkou přírodou; tento výjev s následujícími listy spojuje skrovný výřez lesního panoramatu rámcovaný symbolickou scénou popravý molocha průmyslu Dáblem, jehož lesní svět se rodí ze silně smyslných ženských aktů nesoucích adekvátní krajinné atributy – jinotajů čtyř živlů.

Dvojí Šumava

Nakladatelství Paseka pojalo vydání Váchalovy *Šumavy* maximálně pietně. Aby nebyla oslabena artefaktovost knihy, a tím narušena originální struktura díla, nedoplňuje ji vyjma jednoho listu „povinné“ tiráže, zastupující do jisté míry i ediční poznámku, žádný cizí text. Dokonce německý překlad slovesné části díla je přiložen v samostatném sešitu. Kniha vyšla ve dvou verzích, z nichž přednostní vydání respektující původní rozměr (vydané ve třech stech exemplářích) je nádhernou ukázkou precizního tisku a originální předlohu reprodukuje zcela bezchybně. Vzhledem k výše nastíněnému charakteru Váchalových grafik nemohlo pochopitelně vydání zmenšené zcela dosáhnout kvalit formátové identické verze (zatímco se původní sazba s velikostní redukcí poměrně dobře vyrovnala, bylo Váchalovo minuciózní stínování krajinných scenerií nejednou částečně oslabeno), nicméně ani tato podoba nepostrádá původního kouzla a výrazu.

Osobně jen lituji, že nakladatel nedoplnil vydání CD-romem obsahujícím kompletní digitalizovanou knihu ve vysokém rozlišení, který by jednak umožnil důslednější seznámení s grafikami a jednak by alespoň částečně vynahradil nastalou proměnu zmenšených grafik. „Elektronický“ kontakt s obrazem je pochopitelně ochuzen o jistý taktilní prožitek, ale umožňuje hlubší proniknutí do výtvarnickovy práce s detaily kresby a tónováním, jak tomu bylo například u monografie Jaroslava Šerých *Michael Rentz fecit*. Přes tuto drobnou výtku můžeme považovat další váchalovský dluh za splacený.

Autor je bohemista.

Josef Váchal: Šumava umírající a romantická.

Paseka, Praha – Litomyšl 2008, 316 stran.

Josef Váchal: Stupná

OBJEDNÁVKA PŘEDPLATNÉHO

A2 kulturní týdeník

☒ zaškrtněte druh	noviny do schránky	elektronické noviny a přístup do archivu	čtvrtletní 13 čísel	půlroční 26 čísel	roční 52 čísel
TIŠTĚNÉ	☒		☐ 280 Kč	☐ 520 Kč	☐ 988 Kč
ELEKTRONICKÉ		☒	☐ 195 Kč	☐ 364 Kč	☐ 650 Kč
STUDENTSKÉ	☒	☒	☐ 221 Kč	☐ 429 Kč	☐ 832 Kč
KOMPLET	☒	☒	☐ 312 Kč	☐ 611 Kč	☐ 1196 Kč
SPONZORSKÉ (roční)		☐ stříbrné 2600 Kč	☐ zlaté 5200 Kč	☐ platinové 10400 Kč	

ADRESA PŘEDPLATITELE

titul jméno příjmení

organizace

ulice PSČ město

telefon e-mail

ADRESA PRO ZASÍLÁNÍ jiná než fakturační, např. obdarovaného

titul jméno příjmení

organizace

ulice PSČ město

telefon e-mail

PLATBU PROVEDU

☐ složenkou A, z obdržených údajů lze platit i převodem

☐ fakturou, uveďte IČ DIČ

☐ prostřednictvím SIPO, uveďte spojovací číslo

OBJEDNÁVKY PŘIJÍMÁ jménem vydavatele firma SEND

adresa: SEND, Předplatné, P.O. Box 141, 140 21 Praha 4

tel.: 225 985 225 fax: 225 341 425 sms: 605 202 115

e-mail: send@send.cz www.send.cz

- neuteče vám žádné číslo
- noviny nemusíte shánět, najdete je ve středu ve vaší schránce
- ušetříte až 312 Kč ročně
- k ročnímu předplatnému zápisník MOLESKINE REPORTER v ceně 226 Kč zdarma
- pro předplatitele ročně zdarma čtyři přílohy (CD, knihy)

tydenikA2.cz/moleskine

ovšem

Na území Papuy-Nové Guiney (PNG) sice žije jen necelých 7 miliónu obyvatel, ti však mluví více než 800 jazyky. A to zabírá Papua-Nová Guinea jen půlku ostrova, druhá, stejně pestrá, je okupována Indonésií. Po získání nezávislosti na Austrálii v roce 1973 ovšem v PNG nezavládla žádná idylka. Konflikty se často přenášejí i na území hlavního města Port Moresby. I když má Port Moresby krásný záliv, dlouhé pláže a zelené tropické kopce, je často označován za město s nejnižší kvalitou života na světě. Důvodem je především násilí a kriminalita. Loni jsem před svým hotelem zažil přestřelku, do níž byly zapojeny i těžké kulometry. Letos OSN uvažuje, že vyhlásí evakuaci rodinných příslušníků svého místního personálu. Jiní pozorovatelé ale vyzývají k trpělivosti. Nejhorší vlna násilí se prý vzedme vždy v lednu a únoru, pak pomalu klesá. Začátkem roku totiž chudí rodiče musí platit školní poplatky (negramotnost přitom na ostrově dosahuje téměř 50 procent). Letos kvůli stoupajícím cenám potravin násilí pokračuje i koncem dubna. A bojovat proti sobě začaly i školy v hlavním městě

tě a v přístavním městě Lae. Děti jsou zatím vyzbrojeny noži a lehkými střelnými zbraněmi. Policie zůstává nečinná a ani armádě se do akce nechce.

André Vltčeck

A je to tady zase. „Žádné ničení planety nevidím, nikdy v životě jsem neviděl a nemyslím, že nějaký vážný a rozumný člověk by to mohl říci.“ Superperlorodec Václav Klaus si díky tomuto rozumnému prohlášení odnesl ocenění Zelená perla za nejpitomější výrok v oblasti životního prostředí již potřetí. Nabízí se dotaz, zda klimatologa-amatéra Klause nezařadit do VIP sekce této ankety, nedopřát mu jakési permanentní čestné místo a pozornost více nezaměřit na jeho nádožné následovny. Jeden z nich, Marek Loužek působící v klausovském Centru pro ekonomiku a politiku, se umístil na místě čtvrtém s konstatováním, že „lesy se vysazují právě proto, aby se měl z čeho vyrábět papír“. Ono „čím bude větší poptávka po papíru, tím bude na světě více lesů,“ že. Nebo co třeba kuřecí živnostník Jan Virag? U něj se brojleři mají, „jako když naši lidé jedou do lázní“. Místo šesté. Ropáka si letos odnesl Jiří Hodač, náměstek ministra dopravy,

jemuž občanská sdružení i majitelé pozemků v okolí plánovaného vodního díla Přelouč II velmi leží v žaludku. V den vyhlášení ceny povýšil na prvního náměstka. Gratulujeme. Samozřejmě k tomu Ropákovi.

Alice Dvorská

S neúprosnou pravidelností se každé jaro vrací světový hokejový šampionát. Zatímco mistrovství světa ve fotbale se opakuje jednou za 4 roky (v mezidobí se střídá s mistrovstvím Evropy) a má tak svoji určitou váhu, hokejová mistrovství jsou i kvůli této četnosti stále směšnější. Hokejisty a především jejich zaměstnavatele daleko víc zajímá vyvrcholení NHL, a proto na mistrovství dorazí vždy jen ti, co vypadnou. A i těm se po náročném sezoně často nechce. Lidové noviny nedávno otevřely debatu o tom, zda upadající mistrovství nezatraktivnit tím, že by se konalo jednou za dva roky. Kdyby se navíc posunulo až za konec NHL, mohlo by svou prestiž jen zvýšit. Mezinárodní hokejová federace však o tento model nestojí. Jednou za dva roky by totiž nic nevydělala (samozřejmě na další bohubilbě činnosti!). Tudíž nezbyvá než čekat, až mistrovství přestane zajímat ty, kdo ho ještě sledují (podle mne už to jsou jen země

naší velikosti, v nichž případný úspěch zvedá ego jejich občanů). Myslím, že to nebude dlouho trvat. A pak se může zrušit třeba úplně.

Jiří G. Růžicka

Výstava skupiny Guma guar Meze tolerance byla zrušena – poškodili ji totiž „neznámí vandalové“ (ve skutečnosti zřejmě lidé kolem představitele konkurenční umělecko-politické skupiny Ztohoven Romana Týce) sprejem. Tak zní oficiální stanovisko Galerie hlavního města Prahy, ačkoli autoři sami by chtěli, aby výstava pokračovala i po útoku na exponáty, neboť právě ty jsou důležitou ukázkou stavu tolerance v tuzemsku. Mnohé jsme se z toho dozvěděli. Víme nyní například, že umělci, kteří se zastali cenzurovaných politických myšlenek (celá výstava se věnovala nedávnému zákazu Komunistického svazu mládeže), se v případě napadení není ochotna zastat ani galerie, která je vystavuje. Víme rovněž, že „meze tolerance“, jak zněl název výstavy, jsou v Česku proklatě úzké. Tolerance je pro sraby, úspěch má naopak agrese – to je vzkaz, který nám zanechala galerie.

Pavla Červeňáková